

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav pro dějiny umění

Ruth Peterová

Bakalářská práce

Teoretik a umělec

Jindřich Chalupecký a František K. Foltýn

Theorist and Artist

Jindřich Chalupecký and František K. Foltýn

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí práce paní doc. PhDr. Marii Rakušanové, Ph.D. za její rady a laskavou pomoc, kterou mi v průběhu psaní poskytla. Děkuji rovněž pracovníkům archivů a knihoven, kteří se mi i přes nelehkou dobu probíhající pandemie snažili poskytnout informace a materiály pro mé další psaní. Děkuji přátelům Františka Karla Foltýna za sdílení jejich vzpomínek a zprostředkování dalších kontaktů. Můj přední dík patří PhDr. Pavlu Ondračkovi, který se dlouhodobě věnuje umělcům Kolínska a se kterým jsem mohla vést inspirativní dialog. V neposlední řadě děkuji svému partnerovi Martinovi, rodině a přátelům za jejich nepolevující podporu.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 30. července 2021

.....

Ruth Peterová

Abstrakt

Předmětem této bakalářské práce je přiblížit život celosvětově uznávaného teoretika a kritika umění, literáta a kurátora Jindřicha Chaluppeckého (1910–1990). V textu je detailně popsán jeho profesní život s důrazem na činnost v Galerii Václava Špály a Galerii Voršilská. Vedle toho je práce věnovaná jeho vztahům s umělci a způsobu jejich vzájemné spolupráce. Tento aspekt Chaluppeckého kurátorské činnosti v práci reprezentuje především mapování jeho vztahu s kolínským malířem a básníkem Františkem Karlem Foltýnem (1937–2000). Tento malíř je v dnešní době pokládán za tvůrce regionálního významu. Právě proto mě však zaujal jeho vztah s Jindřichem Chaluppeckým v době jeho uměleckých začátků a podpora Chaluppeckého díky které mohl Foltýn vystavovat s velmi renomovanými autory. Celou práci doprovází jejich přeepsaná korespondence z let 1964 až 1971. V práci je povšechně zmíněn rovněž vztah Jindřicha Chaluppeckého s dalšími kolínskými tvůrci, konkrétně se Zdenkem Rykrem a Jiřím Balcarem.

Autorka práce předpokládá, že jsou mezilidské vztahy podstatnou součástí studia dějin umění a tyto dějiny výrazně ovlivňují. Z toho důvodu je nutné se dobovými vazbami mezi umělci a teoretiky zabývat. Na tomto konkrétním vztahu shledává zajímavým rovněž pozdější zařazení obou mužů do výkladu českých dějin umění. Jindřich Chaluppecký je nahlížen jako jeden z nejvýznamnějších teoretiků, zatímco tvorba Františka Karla Foltýna je zmiňována povětšinou pouze v kontextu Kolínska. Právě zájem o zmapování dobového vztahu postav, které byly nakonec pozdější generací zařazeny do dějin umění s takovým rozdílem, stojí na začátku této práce.

Klíčová slova

František K. Foltýn, Galerie Václava Špály, Galerie Voršilská, Jindřich Chaluppecký, Museum Kolín

Abstract

The aim of this bachelor's thesis is to present the life of Jindřich Chalupecký (1910–1990), a world-renowned theorist, art critic, writer, and curator. The text describes in detail his professional life with emphasis on his work for two Prague art galleries: Václav Špála Gallery and Voršilská Gallery. Furthermore, a part of the thesis is dedicated to Chalupecký's relationships with artists and examines the ways in which they collaborated. This aspect of Chalupecký's curatorial work is mainly represented in the thesis by the mapping of his relationship with Kolín-based painter and poet František Karel Foltýn (1937–2000). Foltýn is presently regarded as a painter of local importance. That is precisely why his relationship to Jindřich Chalupecký, especially in the beginnings of his career, which Chalupecký supported him through and helped him exhibit his work among renowned artists, is of such interest to me. The thesis is accompanied by their transcribed correspondence from the years 1964–1971. It also explores Jindřich Chalupecký's working relationships with other Kolín-based artists, such as Zdenek Rykr and Jiří Balcar, respectively.

The thesis assumes that interpersonal relationships are an essential part of the study of art history, as they significantly influence this history. This is precisely why it is of importance to examine contemporary curator-artist relationships. The author in her thesis also emphasises the difference in the reception of the two creators' work in Czech art history discourse. While Jindřich Chalupecký is seen as one of the most influential Czech art theorists, František Karel Foltýn and his oeuvre are regarded mostly in local, Kolín-based, contexts. This particular interest in the contemporary relationship of two men who were later categorised in art history in such profoundly different ways, motivated the conception of this thesis.

Keywords

František Karel Foltýn, Jindřich Chalupecký, Kolín Museum, Václav Špála Gallery, Voršilská Gallery

Obsah

PODĚKOVÁNÍ	2
ABSTRAKT	4
ABSTRACT.....	5
OBSAH.....	6
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	8
ÚVOD.....	9
STAV DOSAVADNÍ LITERATURY A BĀDÁNÍ	11
1. 1910–1937	15
1. 1 RODINA JINDŘICHA CHALUPECKÉHO	15
1. 2 VZDĚLÁNÍ JINDŘICHA CHALUPECKÉHO	16
1. 3 ZDENEK RYKR A KOLÍN.....	17
2. 1937–1964	19
2. 1 NAROZENÍ FRANTIŠKA KARLA FOLTÝNA	19
2. 2 JINDŘICH CHALUPECKÝ UČITELEM	20
2. 3 SKUPINA 42.....	21
2. 4 PODPORA UMĚLCŮ	22
2. 5 JINDŘICH CHALUPECKÝ A TEXTILNÍ TVORBA	23
2. 6 FRANTIŠEK KAREL FOLTÝN V KOLÍNĚ	23
3. 1965–1972	27
3. 1 SVAZ	27
3. 1. 1 <i>Nová organizace kultury</i>	27
3. 1. 2 <i>Tvůrčí skupiny</i>	28
3. 1. 3 <i>Svobodný projev</i>	29
3. 1. 4 <i>František Karel Foltýn a Jindřich Chalupický</i>	30
3. 1. 5 <i>II. Sjezd Svazu československých výtvarných umělců</i>	32
3. 1. 6 <i>Jindřich Chalupický a Svaz československých výtvarných umělců</i>	33
3. 1. 7 <i>František Karel Foltýn a Svaz československých výtvarných umělců</i>	34
3. 2 ŠPÁLOVA GALERIE	37
3. 2. 1 <i>Historie výstavní síně</i>	37
3. 2. 2 <i>Zlatá éra Špálovy galerie</i>	38
3. 2. 3 <i>Co budeme vystavovat</i>	38

3. 2. 4 <i>František K. Foltýn a Galerie Václava Špály</i>	40
3. 2. 5 <i>Jindřich Chalupecký jako komisař</i>	41
3. 2. 6 <i>Kupte si – Půjčte si</i>	42
3. 2. 7 <i>Samostatná výstava Františka Karla Foltýna v Galerii Václava Špály</i>	45
3. 2. 8 <i>Kritika Svazu a Špálovy galerie</i>	47
3. 3 NORMALIZACE.....	49
3. 3. 1 <i>Galerie Nova – Galerie Voršilská</i>	53
ZÁVĚR	59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ARCHIVNÍCH PRAMENŮ	63
PŘÍLOHA	67
KORRESPONDENCE FRANTIŠKA K. FOLTÝNA ZASLANÁ JINDŘICHU CHALUPECKÉMU V LETECH 1964–1971	67
TABULKOVÁ PŘÍLOHA	103
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	106

Seznam použitých zkratk

ABS	Archiv bezpečnostních složek
Archiv NG v Praze	Archiv Národní galerie v Praze
ART Archiv	Archiv výtvarného umění
ČFVU Dílo	Český fond výtvarných umění Dílo
MO SČSVU Praha	Městská organizace Svazu československých výtvarných umělců Praha
MV	Ministerstvo vnitra
NA	Národní archiv
PNP	Památník národního písemnictví
SČSVU	Svaz československých výtvarných umělců
SČVU	Svaz českých výtvarných umělců
ÚV	Ústřední výbor
ÚV KSČ	Ústřední výbor Komunistické strany Československa

Úvod

Tato bakalářská práce si klade za cíl přiblížit čtenáři osobnost významného výtvarného a literárního teoretika, překladatele a kritika Jindřicha Chalupeckého (1910–1990). Konkrétně se následující stránky zaměřují na důkladný popis jeho působení v roli uměleckého teoretika, kritika a kurátora. Dále na přístup a myšlenky, které vkládal do vedení progresivní Galerie Václava Špály a Galerie Voršilská. V neposlední řadě pak i na způsob jeho práce se soudobými umělci. To především na základě případové studie vztahu s malířem a básníkem Františkem Karlem Foltýnem (1937–2000) vzniklé na podkladě korespondence Františka K. Foltýna adresované Jindřichu Chalupeckému mezi lety 1964 a 1971. Výtvarník Foltýn je dnes znám zejména jako regionální výtvarník, přesto jej významný kritik Jindřich Chalupecký podporoval v samém začátku jeho tvorby. Právě tento rozporuplný vztah neznámého malíře a známého kritika mě velmi zaujal. Korespondenci v práci doplňuji o popis výstav připravených Jindřichem Chalupeckým na nichž byla vystavena díla Františka K. Foltýna.

Jindřicha Chalupeckého lze považovat za nejznámějšího českého výtvarného teoretika 20. století. Velkou měrou k tomu nepochybně přispěla cena na podporu mladých výtvarných umělců pojmenovaná po něm.¹ Cena byla založena z podnětu Václava Havla, Jiřího Koláře a Theodora Pištěka v květnu 1990² a přes to, že zemřel Jindřich Chalupecký již měsíc poté, se stala pomyslným mostem jeho myšlenek až do současnosti.

Na začátku psaní této práce tedy stál můj zájem o to, jakým způsobem komunikoval Jindřich Chalupecký s tehdejšími mladými výtvarníky. Jak je podporoval a na základě čeho posuzoval kvalitu jejich tvorby. Takto široké téma bylo však nad rámec mých možností a neodpovídalo ani formátu bakalářské práce. Nakonec jsem se tedy z tohoto důvodu rozhodla zaměřit na jeho konkrétní vztah s výtvarníkem Františkem Karlem Foltýnem.

Tvorba Františka Karla Foltýna je dnes známá spíše v lokálním kontextu a výtvarník nebývá spojován ani s přímým okruhem umělců okolo Jindřicha Chalupeckého a Špálovy galerie. Přesto v galerii opakovaně vystavoval a svá díla měl po dlouhou dobu uchovaná i v tamním depozitáři. Věřím, že právě tato polarita obou postav – jedné slavné a druhé

---

¹ Cena Jindřicha Chalupeckého. Více k tématu: <https://www.sjch.cz/>.

² LINDAUROVÁ 2014, s. 20.

opomíjené – může čtenářům přiblížit vztah plný každodennosti a pojmenovat hodnoty a myšlenky, které mladý šestadvacetiletý František Karel Foltýn hledal u tehdy již známého čtyřiapadesátiletého teoretika.

Text práce je rozdělen do tří částí, kterými se paralelně prolínají životy obou tvůrců. Vzhledem k jejich věkovému rozdílu začíná práce nejprve popisem mládí Jindřicha Chalupického a nastíněním jeho vazeb s kolínskými umělci. Právě tam se totiž později setkává i s Františkem Karlem Foltýnem. Druhá část práce vykresluje počátky tvorby Františka Karla Foltýna a život Jindřicha Chalupického v období druhé světové války a po následném komunistickém puči. Třetí část přibližuje fungování Galerie Václava Špály, pracuje s korespondencí Františka K. Foltýna adresované Jindřichu Chalupickému a vykresluje jejich vzájemnou spolupráci.

Od svého zkoumání pro tuto bakalářskou práci očekávám, že se pokusím objasnit hloubku a náplň vztahu mezi začínajícím výtvarníkem Františkem Karlem Foltýnem a renomovaným kritikem Jindřichem Chalupickým. Mojí snahou bude prověřit a zdokumentovat korespondenci mezi nimi a z toho vyplývající tvůrčí přínos pro Foltýnovu práci. Zároveň se vynasnažím dohledat na kolik se oba profesně i osobnostně rozdílní lidé ovlivňovali a jak Jindřich Chalupický hodnotil tvůrčí přínos Foltýna.

Stav dosavadní literatury a bádání

Opěrným bodem této práce se stala dosud nepublikovaná korespondence Františka Karla Foltýna adresovaná Jindřichu Chalupeckému. Uložená je v osobním fondu Jindřicha Chalupeckého v Literárním archivu Památníku národního písemnictví. Celý fond je velmi rozsáhlý a čítá na padesát jedna kartonů. Vycházela jsem z něj tudíž i při popisu kariéry Jindřicha Chalupeckého a to skrze studium pracovních smluv, životopisů a dalších dokumentů. Snažila jsem se tak co nejpodrobněji popsat i pracovní činnost Jindřicha Chalupeckého předcházející známější období jeho vedení Galerie Václava Špály. Informace získané z tohoto fondu mi tak v textu pomohly nahradit životopisné údaje, které vzhledem k absentující monografické knize o této osobnosti nejsou detailně zmapované. I přes věhlas tohoto teoretika je totiž jeho dílo zpracováno pouze v menších celcích³ a na uceleném výzkumu jeho díla začalo pracovat Vědecko-výzkumné pracoviště Akademie výtvarných umění až nedávno.

Při studiu tématu jsem navštívila rovněž Archiv Národní galerie, ve kterém mají taktéž řadu materiálů k osobě Jindřicha Chalupeckého. Přínosné mi byly zejména dokumenty o Galerii Václava Špály, Galerii Voršilská a dotazníky o činnosti umělců, které s jejich asistencí sepisoval Jindřich Chalupecký. Nalezla jsem mezi nimi i dotazník Františka Karla Foltýna, což dokládá zájem Jindřicha Chalupeckého o jeho dílo. Nedocenitelným zdrojem materiálů mi byl i Archiv výtvarných umění, ve kterém jsou k nahlédnutí veškeré katalogy Galerie Václava Špály a naprostá většina katalogů samostatných i skupinových výstav Františka Karla Foltýna. Při hledání dokumentů malíře Františka Karla Foltýna jsem oslovila rovněž Státní okresní archiv v Kolíně. Zde se však žádné materiály nenašly.

Období nesvobody, ve kterém žili oba muži, bylo nelehkou dobou plnou osobních zkoušek. Podle jednoho z pamětníků⁴ byl složitě situován i výtvarník František Karel Foltýn. Podle jeho hypotézy totiž přišel do Kolína po vojně kvůli tajné spolupráci se Státní bezpečností. Tato informace, pokud by se potvrdila, by přinesla zcela nový pohled na spolupráci Františka Karla Foltýna s Jindřichem Chalupeckým i celým okruhem kolínských umělců. Pro její potvrzení nebo vyvrácení jsem se tedy rozhodla navštívit i Archiv bezpečnostních složek. Veškeré svazky vedené k osobě Františka Karla Foltýna byly však

---

³ Srovnání BRDEK 2017, s. 7.

⁴ Tento pamětník si nepřeje být jmenován.

v minulosti zničeny a nelze tak tuto hypotézu žádným z materiálů ověřit. K nahlédnutí jsou pouze dochované záznamy o nedochovaných archiváliích. Z nich lze vyčíst, že byl František Karel Foltýn 27. listopadu 1958 zapsán do svazku arch. č. 46411 MV⁵ a bylo mu přiřazeno krycí jméno „Květa“. Vědomou tajnou spoluprací nelze skrze tento doklad vyloučit ani potvrdit. Někteří lidé byli v seznamech zapsáni i bez vědomí jich samých. Často do spisů taktéž zapisovali lidi, kteří právě vykonávali vojenskou službu. To byl případ i samotného Františka K. Foltýna. Druhý záznam v arch. č. 464114 MV byl zapsán 4. září 1959. František K. Foltýn zde byl přiřazen pod třetí odbor okresního oddělení MV Kolín. Dle zápisu byl následně spis 25. června 1962 ukončen.⁶ Tyto dva spisy mohly být podle jedné z pracovnic Archivu bezpečnostních složek později sloučeny. Doklad o zničení máme totiž pouze o prvním z nich. Ten byl zničen 5. ledna 1987. V archivu je ještě třetí dochovaný záznam o spisu založeném 4. září 1973 v Kolíně. V tom je František Karel Foltýn označen za nepřátelskou osobu pod krycím jménem Výtvarník. I tento spis byl však zničen a to 6. prosince 1989.⁷ Vzhledem k absenci dochovaných materiálů dále v práci s výše zmíněnou domněnkou nepracuji.

Informace o vzájemném vztahu Jindřicha Chaluppeckého a Františka Karla Foltýna byly v literatuře doposud zmiňovány pouze okrajově. Nejobsáhleji se tohoto tématu dotýká publikace *Výtvarné umění na Kolínsku od 40. let po současnost*. Autorem knihy z roku 1993 je teoretik umění a kurátor Pavel Ondračka, se kterým jsem byla v průběhu psaní práce v kontaktu a který je zároveň pamětník Františka Karla Foltýna. Spolupráci Jindřicha Chaluppeckého a Františka Karla Foltýna zmiňují rovněž některé další příběhy pamětníků Františka K. Foltýna v knize *Jsou různá ticha*.⁸ V této souvislosti je připomínána především studie, kterou napsal Jindřich Chaluppecký o díle Františka Karla Foltýna do časopisu Klíč. Ten spoluvydával František Karel Foltýn během svého působení v Museu Kolín v 60. letech. Text byl v literatuře dosud pokládán za jeden z momentů prokazatelné spolupráce Foltýna s tehdy již slavným teoretikem. Při psaní bakalářské práce jsem však tuto studii porovnala s textem katalogu samostatné výstavy Františka Karla Foltýna v Galerii Václava Špály a zjistila jsem, že se jedná o totožné texty. Rozdílné jsou pouze ilustrace přiložené v obou vydáních.⁹

---

⁵ Svazek reg. č. 7185/2-VO VI. správa MV.

⁶ Tento svazek nebyl archivem převzat a byl pravděpodobně taktéž zničen.

⁷ Svazek reg. č. 20303.

⁸ Ať už vzpomínka Pavla Ondračky nebo Miloše Kim Houdka v HOUDEK 2014.

⁹ Při citace studie v bakalářské práci vycházím z původního tisku v katalogu samostatné výstavy Františka K. Foltýna a podle toho cituji i její zdroj.

Vedle výše zmíněného textu z katalogu samostatné výstavy Františka Karla Foltýna uspořádané ve Špálově galerii v červenci roku 1967 napsal Jindřich Chaloupecký o díle tohoto umělce pravděpodobně ještě jeden text. Mělo by jít o pěti stránkový rukopis vybraný a opsaný Martou Foltýnovou z Fankových zápisů v Býchorech roku 2001. Na zmínku o něm jsem narazila ve výběru literatury v monografické publikaci o díle Františka Karla Foltýna sestavené jeho přáteli Pavlem Šťastným a Pavlem Trpákem. Snažila jsem se tento rukopis sehnat u autorů knihy a posléze u přítelkyně Františka Karla Foltýna, která vlastní většinu jeho pozůstalosti. Bohužel mi však bylo řečeno, že o textu nevědí a došlo pravděpodobně k jeho ztrátě. Pro další bádání je nalezení tohoto rukopisu velmi podstatné a to spolu s částí korespondence Jindřicha Chaloupeckého adresované Františku Karlu Foltýnovi. Ta by tak mohla jasně doplnit dopisy přiložené k této bakalářské práci a osvětlit blíže některé další souvislosti jejich vzájemné spolupráce. Podle jednoho z pamětníků by měla být tato korespondence v již zmíněné pozůstalosti. Vlastníci pozůstalosti mě ale opakovaně informovali, že u nich nic obdobného dochováno není.

Díla Františka Karla Foltýna jsou zastoupena ve sbírkách Národní galerie v Praze, v Alšově jihočeské galerii v Hluboké nad Vltavou, v Galerii Středočeského kraje či v Regionálním muzeu v Kolíně. I přes to není jeho výtvarná činnost doposud příliš zmapovaná. O jeho díle vyšla pouze jedna již výše zmíněná monografická kniha a to v roce 2005. Ta je dílem přátel Františka Karla Foltýna, kteří na knize začali pracovat ještě s Foltýnem samotným pár měsíců před jeho nečekanou smrtí. Publikace vykresluje tvorbu Františka Karla Foltýna bez zařazení do širšího kontextu a je tedy přínosná hlavně svou bohatou obrazovou přílohou, která čtenáři přiblíží jinak obtížně přístupná díla tohoto malíře. V tomto ohledu byla nápomocnou i při psaní této práce. Reprodukce děl autorka práce hledala rovněž v online databázích a několik snímků získala i od již zmíněného Pavla Ondračky. Dvě plátna tohoto umělce z 60. let viděla autorka v depozitáři Národní galerie. Jedná se o díla: *Rok 365 nebo kterýkoliv jiný* z roku 1966 a *Kalendář pro celu č. 6* datovaný do roku 1967.

Mimo zmíněnou monografii je tvorba Františka Karla Foltýna známá pouze z dobových katalogů jeho výstav a jeho vlastních literárních textů. Právě vzhledem k malému povědomí o jeho tvorbě je doposud jeho dílo zaměňováno s brněnským jmenovcem malířem Františkem Foltýnem. Na to si František Karel Foltýn stěžuje již za svého života. Dokonce o tom hovoří i v dopise adresovaném Jindřichu Chaloupeckému z 20. července 1965 a je to také důvod, proč začal používat prostřední jméno Karel.

Tato bakalářská práce svým námětem a metodou jeho zpracování navazuje na texty pracující s korespondencí Jindřicha Chalupického. Mezi nimi na esej Marie Klimešové nazvané *Ted' víc než umění je třeba umělce. Jindřich Chalupický v počátcích normalizace – dopisy Zbyňku Sekalovi*. Na článek Tomáše Hylmara *Deset dopisů Jindřicha Chalupického adresované Ladislavu Zívrovi*, na esej „*Jsi těžká jak hrom / Poezie...*“ *Vzájemná korespondence Jiřího Koláře a Jindřicha Chalupického z let 1941–1945* od Růženy Hamanové nebo na stať *Dopisy Jindřicha Chalupického pařížské přítelkyni* vydané Markem Vajchrem a Lubomírem Martínkem.

1. 1910–1937

1. 1 Rodina Jindřicha Chaluppeckého

Jindřich Chaluppecký patří k nejvýraznějším osobnostem české umělecké scény druhé poloviny dvacátého století. Narodil se 12. února 1910 v Praze. Jeho otec Jindřich Chaluppecký starší (1864–1918) byl profesorem očního lékařství a matka Marie Chaluppecká († 1964),¹⁰ rozená Zeidlerová, ženou v domácnosti. Otec zemřel velmi záhy, když bylo mladému Jindřichovi teprve osm let. Velkou část dětství tak prožil s matkou sám. Ta se opět provdala až v roce 1925. Vzala si asistenta svého prvního manžela, lékaře Kamila Fialu (1880–1930). Ani tento vztah však nevydržel dlouho. Kamil Fiala totiž umírá již v roce 1930 a Jindřich Chaluppecký tak ztrácí ve svých dvaceti letech i svého otčíma.

I přes toto nelehké mládí a krátký čas, který mohl Jindřich Chaluppecký s otcem i otčímem prožít, je nepochybné, že právě oni do jeho života přinesli zájem o umění a jazyky. Oba se totiž věnovali kromě své medicínské praxi i umění. Kamil Fiala například působil v letech 1905 až 1920 jako překladatel, hudební a literární kritik a esejista v časopise *Moderní Revue*. V jeho nekrologu toto angažmá ocenil i tehdy dvacetiletý Jindřich Chaluppecký. Jeho překlady pro časopis popsal jako duchaplné a krásné, kritické soudy zase za erudované a neomylně sensiblní.¹¹

Stejně tak se umění věnoval i Jindřich Chaluppecký starší. Aktivně psal o takzvaném barevném slyšení, které zkoumal v kontextu umění. Na toto téma napsal celou řadu článků¹² završených publikací *Hudba barev* (1906). Svými poznatky inspiroval i další badatele. Například varhaník Bohumil Kašpar na tuto teorii navázal v roce 1904 vlastním článkem *O barevném slyšení*. V textu tehdy nazval Jindřicha Chaluppeckého staršího „slovutným naším učencem“¹³ a přiznal značnou inspiraci jeho články. Významné postavení otce nepochybně vnímal i Jindřich Chaluppecký a stalo se zázeminím jeho vytrvalých postojů a neochvějného intelektualismu.

---

¹⁰ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chaluppecký, Usnesení o dědickém vyrovnání po Marii Chaluppecké, matce Jindřicha Chaluppeckého, 1964.

¹¹ CHALUPECKÝ 1930, s. 4.

¹² Barvy a tóny. In: Časopis lékařů českých, 1899; Hudba barev. In: Zvon, 1902; Hudba barev v literatuře. In: Zvon, 1902; Barevné slyšení. In: Časopis lékařů českých, 1903. Poslední článek vyšel i v němčině: Farbenhören. In: Wiener klinische Rundschau, 1904.

¹³ KAŠPAR 1904, s. 190–192.

1. 2 Vzdělání Jindřicha Chaluppeckého

Po studiu prvního státního reálného gymnázia v Křemencově ulici,¹⁴ nastoupil v roce 1928 Jindřich Chaluppecký na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy. Navštěvoval zde přednášky Otakara Zicha,¹⁵ který se v té době věnoval především experimentální estetice. Byl rovněž prvním posluchačem tehdy soukromého docenta Jana Mukařovského,¹⁶ který od roku 1929 přednášel literární estetiku.¹⁷ Tou dobou začal Jindřich Chaluppecký také sám psát.

Na začátku roku 1930, ve svých devatenácti letech, debutuje svou první literární kritikou. Recenzuje básnickou sbírku Vítězslava Nezvala: *Sylvestrovská noc* v časopise *Samostatnost*.¹⁸ Toto periodikum se na následující dva roky stane místem většiny jeho literárních recenzí a stojí i u zrodu jeho prvních výtvarných kritik. Ty začíná psát záhy. V osmnáctém čísle časopisu *Samostatnost*¹⁹ vydaném 8. května 1931 vychází poprvé jeho v budoucnu pravidelná rubrika *Výstavy*.²⁰ Právě v této době se zároveň rozhodl zanechat studií.²¹ Celý svůj život pak o sobě hrdě prohlašoval, že je autodidakt a že je to na jeho psaní znát. Stejně rád připomínal i to, že není historik umění.²² To je patrné například i v úvodu samizdatového vydání výběru jeho celoživotního díla, které mělo vyjít koncem osmdesátých let²³ a ve kterém napsal následující:

„Výtvarnická kritika se obvykle pokládá za dějepis umění, aplikovaný na současnost. Školení historika umění jsem neměl a ani o ně nestál. Chvilí jsem myslel, že bych tedy měl studovat estetiku. (...) Ale unikla mi souvislost této vědy s uměním; nerozuměl jsem jí. Mým cílem nebyla žádná věda. Co mne trápilo, bylo místo umění v našem světě, jeho smysl. (...) Daleko to tedy nebylo prostředí vědeckých ústavů, nýbrž prostředí ateliérů, kde jsem začínal.“²⁴

¹⁴ Na gymnáziu studoval od 1. září 1920 do 14. června 1928. Jednalo se o první státní reálné gymnázium, na kterém studovali rovněž: Jan Werich, Jiří Wachsmann Voskovec, Karel Teige, Adolf Hoffmeister nebo přítel Jindřicha Chaluppeckého Jiří Kotalík.

¹⁵ Otakar Zich byl habilitován v roce 1911 jako docent všeobecné estetiky.

¹⁶ Jan Mukařovský se stal významným představitelem českého strukturalismu a později, mezi lety 1936–1939 vedoucím estetického semináře na Filozofické fakultě v Praze. Tento seminář byl po válce opět obnoven.

¹⁷ <http://estetika-old.ff.cuni.cz/?s=katedra>, vyhledáno: 27. 3. 2021.

¹⁸ Jindřich Chaluppecký: Vítězslav Nezval. Sylvestrovská noc, In: *Samostatnost* XXV, č. 2, 17. 1., 1930, s. 3.

¹⁹ Jindřich Chaluppecký: *Výstavy*. In: *Samostatnost* XXVI, č. 18, 1931, s. 3.

²⁰ BRDEK 2017, s. 220.

²¹ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chaluppecký, Životopisné a bibliografické údaje k žádostem o povolení výjezdu do zahraničí, 1967–1975.

²² MICKA 2019, s. 66.

²³ Výběr byl z politických důvodů vydán v určité obměně až v 90. letech. Předmluva však zůstala nezměněna.

²⁴ CHALUPECKÝ 1999, s. 9.

1. 3 Zdenek Rykr a Kolín

První zaměstnání po předčasně ukončených studiích našel Jindřich Chalupecký v reklamní firmě²⁵ výtvarníka Zdenka Rykra (1900–1940).²⁶ Navrhoval zde a instaloval výkladní skříně, a to po dobu dvou a půl let, od 1. ledna 1932 do 15. června 1934.²⁷ Se Zdenkem Rykrem byli kromě kolegů i přáteli a Chalupecký o něm často psal. Například hned ve druhém vydání rubriky *Výstavy* napsal o jeho výstavě *Obrazy*.²⁸ Jeho tvorbu popsal během svého angažmá v této firmě rovněž v článku Umění na čokoládových obalech²⁹ nebo v rozhovoru Chvilka se Z. Rykrem, který byl v roce 1933 otištěn v časopise *Světlozor XXXIII*.³⁰

Právě jejich vztah stál pravděpodobně na začátku zájmu Jindřicha Chalupeckého o Kolín a jeho umělce. Zdenek Rykr totiž vyrůstal od svých sedmi let v Kolíně³¹ a už během studií na tamním gymnáziu se seznámil s řadou svých celoživotních přátel, rovněž výtvarníků. V tamním Studentském klubu mladých se scházel například s fotografem Jaromírem Funkem, nakladatelem a spisovatelem Otakarem Štorch-Mariem, filosofem Josefem Navrátilem a knihovníkem Jaroslavem Janíkem. Se všemi udržoval vztah i v dospělosti a stali se blízkými přáteli i Jindřicha Chalupeckého.

Oba výtvarní umělci z této skupiny bohužel zemřeli velmi brzy. Zdenek Rykr spáchal sebevraždu na začátku druhé světové války a Jaromír Funke zemřel nešťastnou náhodou na jejím konci. Jindřich Chalupecký však i nadále udržoval kontakt s kolínským prostředím. Dopisovat si nepřestal například s publicistou a knihovníkem Jaroslavem Janíkem (1901–1974). Toto přátelství se stalo následně i mostem spojujícím Prahu a Kolín pro mladé umělce nastupující generace poloviny dvacátého století. Takto se s Jindřichem Chalupeckým seznámil Jiří Balcar, Jan Kubíček ale i František Karel Foltýn.

---

²⁵ Místem výkonu práce Jindřicha Chalupeckého byla ulice Bredovská 1, č.p. 937, Praha 2. Později označovaná jako Jindřišská 16. Zdroj: Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, Zaměstnanecké dokumenty z pedagogického působení Jindřicha Chalupeckého na základní škole obchodní v Praze a učňovské škole pro živnosti stavební v Praze, 1937–1944; LAHODA 2000, s. 218, 219.

²⁶ Zdenek Rykr (1900–1940) je autor známé produktové grafiky. Navrhl například logo firmy Orion nebo ikonický obal čokolády Kofily.

²⁷ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, Zaměstnanecké dokumenty z pedagogického působení Jindřicha Chalupeckého na základní škole obchodní v Praze a učňovské škole pro živnosti stavební v Praze, 1937–1944.

²⁸ Jindřich Chalupecký: Výstavy. In: Samostatnost XXVI, č. 19 (15. 5.), 1931, s. 4.

²⁹ Jindřich Chalupecký: Umění na čokoládových obalech. In: Typ. Ilustrovaný magazín pro moderní podnikání VI, č. 12 (prosinec), 1932, s. 632 – 633.

³⁰ Jindřich Chalupecký: Chvilka se Z. Rykrem. In: Světlozor XXXIII, č. 41 (12. 10.), 1933, s. 13.

³¹ LAHODA 2000, s. 16.

Jindřich Chalupecký popsal tento pomyslný most v polovině století takto: „*Tehdy jsem už dlouho nepublikoval a s málokým se ještě stýkal. Janík ovšem znal mou adresu. Jeho jméno bylo zároveň heslem. Neboť Jaroslav Janík žil v Kolině jako poslední z oné skupiny (...) z konce první světové války.*“³²

---

³² CHALUPECKÝ 1990, s. 27.

2. 1937–1964

2. 1 Narození Františka Karla Foltýna

Výtvarník František Karel Foltýn se narodil těsně před válkou 8. října 1937 ve vesnici Kněžpole u Uherského Hradiště na Moravském Slovácku. Jeho otec pracoval jako tesař v továrně u Bati a matka byla do roku 1954 v domácnosti.³³ V začátcích malování ho podpořil nejvíc dědeček. Pořídil mu první olejové tuby, které Foltýn zředil s olejem z šicího stroje a namaloval s nimi na víko od krabice margarínu výjev z vedlejší vesnice – topoly a mlýn. Zájem o přírodu, hmatatelný již z této dětské vzpomínky, jej pak provázel celou jeho tvorbou. Obdobně jako scenérie vedle kterých vyrůstal. „(...) *Mé vnitřní já nesmazatelně poznamenalo a zformovalo venkovské prostředí spolu s nádhernou krajinou starých tůní řeky Moravy.*“³⁴

Mezi lety 1952 a 1956 studoval Umělecko-průmyslovou školu v Uherském Hradišti u profesorů Jana Blažka a Vladimíra Hrocha. Po absolutoriu nastoupil na povinnou vojenskou službu. I tam však mohl dále rozvíjet své malířské dovednosti. Působil zde totiž jako vojenský výtvarník. Po ukončení vojenské služby v roce 1958 odešel do Kolína se „*skálopevným úmyslem stát se (v širém světě) malířem.*“³⁵

Proč odešel právě do Kolína a rozhodl se zde nakonec usadit není dosud známé. První práci zde získal v Kolínském divadle, kde působil jako malíř dekorací, rekvizit,³⁶ návrhář divadelních kostýmů a scénický výtvarník.³⁷ Jeho malby z této doby mají pastózní strukturu, výrazně pastelovou barevnost a zachycují atmosféru venkova. Plátna jako *Český Krumlov* 1959 [1] nebo *Rybáři* 1960 [2] jsou ještě silně ovlivněna tvorbou jeho profesorů z Umělecko-průmyslové školy a malířskou zkratkou děl Václava Špály a Paula Cézanna. Jeho tvorba v té době byla, jak sám připouští, značně rozptýlená a je zřejmé, že svůj osobitý malířský rukopis v této době teprve hledal.

---

³³ Po roce 1954 začala pracovat v Jednotném zemědělském družstvu (JZD).

³⁴ FOLTÝN 2000, s. 23.

³⁵ Tamtéž, s. 23.

³⁶ Tamtéž, s. 23.

³⁷ FOLTÝN/TRPÁK 1997, nestr.

2. 2 Jindřich Chalupecký učitelem

Jindřichu Chalupeckému bylo v době narození Františka Karla Foltýna dvacet sedm let a již tři roky působil jako interní učitel Odborné školy pokračovací pro živnosti obchodního grémia pražského obchodnictva na Praze 1.³⁸ V této době se také oženil se svou první ženou Alžbětou Chalupeckou, rozenou Dubitzkou,³⁹ a absolvoval roční studijní program pro učitele.⁴⁰ Prvního prosince 1937 byl pověřen prozatímní správou odborné pokračovací školy pro živnosti obchodní na adrese Žižkova 23, Praha 10.⁴¹ I přes to však stále pravidelně publikoval, a to v časopisech *Čin, Světozor, Listy pro umění a kritiku* nebo *A-Zet*.⁴²

Během války sice stále vyučoval, ale články mohl psát pouze poskrovnu. Nepravidelně přispíval do *Volných směrů*, časopisu *Život. Sborník pro výtvarnou práci a uměleckou kulturu a Lidových novin*.⁴³ Ve zbývajícím čase napsal významnou programovou stat' *Svět v němž žijeme* a připravoval monografii Richarda Weinera,⁴⁴ která vyšla po válce v roce 1947.

V této době⁴⁵ se rovněž setkával s takzvanými trockisty v bytě u Pavla Meisla ve Vršovicích. Docházeli tam s ním umělci jako surrealistka Toyen a její židovský přítel Jindřich Heisler, kterého v té době ukrývala. Dále například kolínský malíř Borek Štolevský, Arnošt Ungán nebo překladatel Josef Šťastný.⁴⁶ Právě toto místo mohlo být jedním z těch, na nichž Jindřich Chalupecký debatovat o surrealismu, který mu dle jeho slov „*vnukl jakýsi velmi vážný postoj k samotnému smyslu umění, k smyslu moderního umění*.“⁴⁷

---

³⁸ Nastoupil 1. září 1934. Zdroj: Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, Zaměstnanecké dokumenty z pedagogického působení Jindřicha Chalupeckého na základní škole obchodní v Praze a učňovské škole pro živnosti stavební v Praze, 1937–1944.

³⁹ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, Rozsudek o rozvodu manželství Jindřicha Chalupeckého (žalujícího) a Alžběty Chalupecké rozené Dubitzké, 1946.

⁴⁰ Roční studium na Ústavu pro vzdělání učitelů hospodářských nauk na živnostenských pokračovacích školách a odborných nauk na odborných pokračovacích školách pro živnosti obchodní, od 1. září 1935 do 27. června 1936. Zdroj: Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, Zaměstnanecké dokumenty z pedagogického působení Jindřicha Chalupeckého na základní škole obchodní v Praze a učňovské škole pro živnosti stavební v Praze, 1937–1944.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² BRDEK 2017, s. 227–236.

⁴³ V textu uvádím pouze periodika a noviny, ve kterých publikoval pravidelně. Podrobný soupis v BRDEK 2017.

⁴⁴ Hugo Sonenschein /Sonka/ uvedl, že tuto monografii připravoval Jindřich Chalupecký již těsně před okupací. Zdroj: Archiv bezpečnostních složek, SÚMV, 305–738–1/140.

⁴⁵ ABS, SÚMV, 305–737–4/75–77, výslech s Hugo Sonenscheinem, 12. 1. 1950.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ CHALUPECKÝ/SEKAL 1965, nestr.

V únoru roku 1942 byl Jindřich Chalupecký na vlastní žádost zproštěn služby ředitele živnostenské školy obchodní na Praze 9 a přeložen jako interní učitel živnostenské školy hlavního města Prahy s účinností od 1. března 1942. Svoji učitelskou dráhu ukončil 30. září 1944. V žádosti⁴⁸ opodstatňuje odchod tím, že se chce věnovat již výhradně své literární činnosti.⁴⁹ Ve stejném roce mu byla knižně vydaná přednáška *Smysl moderního umění*.⁵⁰

2. 3 Skupina 42

Výše zmíněná stat' *Svět v němž žijeme* vydaná v roce 1940 v tiskovině divadla D40 se stala záhy programovým textem uměleckého seskupení *Skupina 42*. Formovat se skupina začala v roce 1940 na základě ztotožnění s tímto textem. Jednalo se především o přátele Jindřicha Chalupeckého, výtvarníky, básníky a teoretiky umění.⁵¹ Ti se i přes různorodou tvorbu shodovali na pozoruhodnosti moderního umění a svými postoji se snažili „*mířit z temné přítomnosti do dnů budoucnosti*.“⁵²

Význam tvorby *Skupiny 42* byl doceněn v období těsně po válce a pro Jindřicha Chalupeckého znamenalo seskupení pevné místo na tehdejší výtvarné scéně.⁵³ Činnost *Skupiny* byla sice nuceně ukončena v důsledku komunistického puče v roce 1948, přátelské vazby členů *Skupiny 42* však přetrvaly a pro Chalupeckého byly významné po celý zbytek života. Ve svých sedmdesáti letech například píše příteli a někdejšímu řediteli Národní galerie Jiřímu Kotalíkovi blahopřání k narozeninám a poznamenává: „*Býval jsi benjamínkem Skupiny a já jejím váženým zakladatelem, teď jsme na tom pomalu stejně. Prostrkali jsme se životem, jak se dalo, ale teď si snad můžeme říci, že ani Ty, ani já jsme neurazili umění a neublížili umělcům, a když byla příležitost, táhli jsme to, každý na jiném místě, s nimi. A oni to vědí a vědí to moc dobře i o Tobě. Od těch časů skupiny se pro nás nic nezměnilo. (...)*“⁵⁴

---

⁴⁸ Dopis z 28. června 1944. Zdroj: Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, zaměstnanecké dokumenty z pedagogického působení Jindřicha Chalupeckého na základní škole obchodní v Praze a učňovské škole pro živnosti stavební v Praze, 1937–1944.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ ŠETLÍK 1999, s. 282.

⁵¹ Postupně získala skupina 16 členů. Jmenovitě: Ivan Blatný, František Gross, Miroslav Hák, Jana Hanče, Jiřina Hauková, František Hudeček, Jindřich Chalupecký, Josef Kainar, Jiří Kolář, Jiří Kotalík, Jan Kotík, Kamil Lhoták, Bohumil Matala, Jan Smetana, Karel Součka a Ladislav Zivř.

⁵² ŠETLÍK 1999, s. 281.

⁵³ Tamtéž, s. 282.

⁵⁴ Archiv NG v Praze, fond Jiří Kotalík, dopis Jindřicha Chalupeckého Jiřímu Kotalíkovi, 20. 7. 1980.

2. 4 Podpora umělců

Vedle vřelého vztahu mezi oběma pisateli čiší z dopisu zájem o umělce a jejich tvorbu. Ti oslovovali Jindřicha Chalupického velmi často. Žádali o rady, rozpravy a inspiraci. Mezi nimi například i budoucí prezident a literát Václav Havel, který napsal Jindřichu Chalupickému dopis ve svých devatenácti letech. V dopise z 15. prosince 1955 píše: „(...)Obracím se na Vás touto cestou s prosbou, zda bych Vás nemohl někdy navštívit, anebo se s Vámi sejít. Velmi rád bych Vás poznal, neboť znám Vaše knížky i články. Je mi devatenáct let a zkouším své štěstí v poesii. (...)“⁵⁵ Obdobně komunikovali s Chalupickým o pár měsíců později i tři umělci z Kolína Jiří Balcar, Jan Kubíček a neznámý básník a o několik let později i sám František Karel Foltýn, který se do Kolína teprve přistěhuje a s těmito umělci a Chalupickým také později seznámí.

V dopise ze 14. února 1956 píše Jiří Balcar: „(...) Často hovoříme s Jaroslavem Janíkem o otázkách, o kterých bychom chtěli slyšet i Vaše mínění (...).“⁵⁶ Jiří Balcar (1929–1968) měl totiž v té době velký zájem o tvorbu výše zmíněné *Skupiny 42*. Zaujala jej tematika města, a to v podobném duchu v jakém zajímala dříve členy této *Skupiny*. Sám pro sebe se tak stal jejím pokračovatelem⁵⁷ a to i přes to, že v té době *Skupina* již takřka deset let neexistovala.

Tou dobou měl za sebou Jiří Balcar již studia na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze, kde studoval od roku 1948. Je to symbolicky ve stejném roce, v jakém se rozpadá i *Skupina 42*. Jindřich Chalupický to nemá v této době jednoduché. Nastupující komunistický režim nezapříčinil pouze rozpad *Skupiny*, ale rovněž znemožnil i celou řadu jeho dalších aktivit. Byla mu zakázána veřejná a publikační činnost a Syndikát výtvarných umělců, tzv. *Blok*, ve kterém pracoval od konce války jako tajemník, byl rozpuštěn.⁵⁸ Jindřich Chalupický „byl (v té době) zatracen jako obhájce „úpadkového umění.“ (...) Ztratil iluze, místo a nejednoho z přátel.“⁵⁹ I přes to však nabyt i nová přátelství, a to například právě se zmíněným Jiřím Balcarem, se kterým nakonec úzce spolupracoval až do konce jeho života.

---

⁵⁵ Literární archiv PNP Praha, nezpracováno, dopis Václava Havla J. Chalupickému ze dne 15. 12. 1955.

⁵⁶ CHALUPECKÝ 1990, s. 27.

⁵⁷ Tamtéž, s. 27–28.

⁵⁸ ŠETLÍK 1999, s. 282.

⁵⁹ Tamtéž, s. 282.

2. 5 Jindřich Chalupecký a Textilní tvorba

V roce 1950 se Jindřich Chalupecký podruhé ženil. První manželství se mu rozpadlo na konci roku 1946.⁶⁰ Jeho druhou ženou se stala překladatelka a básnířka Jiřina Hauková (1919–2005), která byla rovněž od roku 1945 členkou *Skupiny 42*.⁶¹ Vzhledem k tomu, že nemohl Jindřich Chalupecký v této době publikovat, přijal nabídku zaměstnání ve výstavním oddělení Ústředí lidové umělecké výroby, kde pomáhal architektu Josefu Grussovi.⁶² Následně přešel 1. dubna 1954⁶³ do podniku Textilní tvorba na pozici vedoucího výtvarníka.⁶⁴ V popisu práce měl například hodnocení úrovně navrhování, vzorování a modelování po stránce výtvarné. Psaní posudků k pracím jednotlivých návrhářů a jejich výchovu. V neposlední řadě měl také studovat odbornou literaturu a získané poznatky předávat designerům a návrhářům v provozu. V jeho pracovní smlouvě je také výslovně uvedeno, že „*spoluzodpovídal za soustavný růst návrhů po výtvarné stránce a výtvarnou úroveň předkládaných kolekcí.*“⁶⁵

Národní podnik Textilní tvorba se po několika letech stal součástí Ústavu bytové a oděvní kultury.⁶⁶ V tom pracoval Jindřich Chalupecký na pozici vedoucího teoretického oddělení⁶⁷ i nadále, a to až do důchodu. Do toho odešel v šedesátých letech s nadějí, že se stane nezávislým kritikem.⁶⁸

2. 6 František Karel Foltýn v Kolíně

I pro Františka Karla Foltýna byla šedesátá léta přelomová. Dopomohla k tomu jistě nebyvalá atmosféra tohoto období, které se probouzelo z hrůz let padesátých, a také prostředí města Kolín, ve kterém v té době Foltýn již necelé dva roky pobýval. V té době se přestěhoval do Formánkova mlýna a jeho rukopis začala ovlivňovat periferie města, nedaleká vlaková trať

---

⁶⁰ Rozvedli se 5. 12. 1946. V opisu rozsudku je napsáno, že šlo o chybu Jindřicha Chalupeckého. Ten měl rovněž zaplatit do 14 dnů poplatek své bývalé ženě v hodnotě 1.934.50 Kčs. Zdroj: Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, rozsudek o rozvodu manželství Jindřicha Chalupeckého (žalujícího) a Alžběty Chalupecké rozené Dubitzké, 1946.

⁶¹ <https://revolverrevue.cz/jirina-haukova>, vyhledáno: 3. 4. 2021.

⁶² ŠETLÍK 1999, s. 282.

⁶³ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, Zaměstnanecké dokumenty z národního podniku Textilní tvorba ve funkci vedoucí výtvarník, 1954–1955.

⁶⁴ ŠETLÍK 1999, s. 282.

⁶⁵ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, Zaměstnanecké dokumenty z národního podniku Textilní tvorba ve funkci vedoucí výtvarník, 1954–1955.

⁶⁶ ŠETLÍK 1999, s. 282.

⁶⁷ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, Životopisné a bibliografické údaje k žádostem o povolení výjezdu do zahraničí, 1967–1975.

⁶⁸ ŠETLÍK 1999, s. 282.

a blízkost řeky Labe. Obrazy z této doby jako *Zdymadlo* 1961 [4] nebo *Mosty* 1962 [5] jsou atmosférou periferie, hranicí města a přírody, zcela pohlceny. Oběma navíc dominuje již zmíněná řeka.

Zdymadlo 1961 je idylickým výjevem Masarykova mostu v Kolíně, který na obraze vystává jako městská hradba osvětlená lampami. Ty jsou umístěny takřka na samý horizont jako by se chtěly vyrovnat hvězdám. Industriální stavba ohraničuje výjev i na pravé straně obrazu a stává se jakousi kubizující hmotou, kterou vyrovnává tráva a stromy na druhé straně plátna. Jeho střed zaplňuje klidně se linoucí řeka odrážející svit měsíce ve večerní krajině a houpající zakotvenou loďku, která je nepochybně přímou inspirací díla Jana Zrzavého. Obraz prostupuje magická noční atmosféra prolínající přírodní a městské prvky, které Foltýn skládá do snového, naivizujícího celku. V díle *Mosty* 1962 se polarita krajiny a města stupňuje. Plátnu dominuje soustava na sebe navazujících pólů kruhů představujících mosty a na horizontu jsou opět patrné lampy. Pozadí obrazu je řekou, která vše odráží na své hladině. Vzniká tak geometrická kompozice, která zaplňuje celý výjev a pohlcuje řeku, která mizí ve svém vlastním odrazu. Původní most je dekonstruován na základní vizuální prvky a linie, které už jen zdánlivě připomínají technickou podstatu původní stavby.

František K. Foltýn v této době v obrazech abstrahuje tvary. Nechává vystupovat geometrii města a začíná tvořit i díla ryze abstraktní. Spolu s Jiřím Mezříckým vystavuje v roce 1962 na své první výstavě v prvním patře Kolínského divadla⁶⁹ a poznává Jaroslava Janíka. Ten jej později seznámí s Jindřichem Chaloupeckým, Jiřím Balcarem, Janem Kubíčkem a dalšími umělci, kteří mají na jeho tvorbu záhy velký vliv. Tehdejší tvorba Františka K. Foltýna jistě Jaroslava Janíka zaujala svou abstraktností, například obrazy *Výboje* 1961 [3], *Krajina snění* 1962 [6]. Sám Janík totiž i přes diktát socialistického realismu v říjnu 1962 uspořádal v okresní knihovně diskusi s prof. K. Cvejkem s názvem *Nebojte se nového umění*.⁷⁰

Výtvarně se Františku Karlu Foltýnovi touto dobou dařilo navazovat velmi důležité vazby. Pracovně to pro něj bylo nicméně období těžké. V roce 1961 odchází ze zatím nezjištěných důvodů z Kolínského divadla. Pracovní místo výtvarníka již ale nenachází a stává

---

⁶⁹ FOLTÝN 2000, s. 23.

⁷⁰ „Novým uměním“ je zamýšleno umění abstraktní. Přednáška byla uvedena 4. 10. 1962 pod nenápadnou anotací: O problémech současného umění – otázky socialistického realismu. Zdroj: ONDRAČKA 1993, nestr.

se tak na několik let dělníkem.⁷¹ Chvilí vykládá vagóny, později pracuje na stavbě a v cihelně.⁷² Posledním dělnickým zaměstnáním bylo pro F. K. Foltýna takřka tříleté působení v chemičce v Lučební. V té měl na starosti výrobu kyseliny salicylové, která mu i přes ochranný oblek a masku způsobovala nepříjemné loupání kůže na nohou a rukou.⁷³

Vedle nově navázaných uměleckých přátelství tak nepochybně ovlivnily jeho tvorbu i tyto tvrdé pracovní podmínky. Jeho díla se stávají meditativními. Upouštějí od zobrazování reálií. Foltýna začíná zajímat spíše duševní působení plátna na diváka. V jeho obrazech přestává být cokoliv konkrétního, prostor dostává tvar a materiál. Povrchovou úpravu a atmosféru děl podtrhují jejich názvy – *Meditace*, *Nesmiřitelnost dřeva*, *Pohroužení* a další.⁷⁴ Z této doby pochází i několik dřevěných soch vytvořených ze zčernalých částí dubů vylovených z jeho již dříve zmíněné oblíbené řeky Labe.⁷⁵

Pomyslným završením tohoto výtvarného období Františka Karla Foltýna je výstava jeho maleb a soch v Kolínském muzeu v roce 1964. Z té se dochovala i fotografie [39]. Návštěvníci výstavy tehdy po F. K. Foltýnovi požadovali popis obrazů. Autor však napsal do knihy návštěv pouze toto: „*Pokuste se o něco, čemu se říká vcítění.*“⁷⁶

Na dochované fotografii je vidět socha a tři malby. Socha patří k již zmíněnému cyklu soch vytvořených ze dřeva vyloveného v řece Labe. Odkazuje tak nejen na autorovu fascinaci vodou, ale i na jeho silný vztah k přírodě, který se projeví zejména v jeho pozdější tvorbě. Obrazy na fotografii tvoří jeden celek. Jsou usazeny do pomyslného triptychu, který byl užíván převážně v oltářních obrazech. Lze předpokládat, že právě zde se tedy rodí velká zbožnost, která později prostupuje většinou autorových obrazů. Zde je zatím prezentována pouze v náznacích kompozice a zcela nefigurativně. I přes to mají všechna tři díla podobný námět. Na všech totiž dochází k určitému pohlčení jedné hmoty druhou a je možné, že právě zde poukazuje Foltýn na prostoupení jedince a reálného světa duchovnem.

---

⁷¹ FOLTÝN 2000, s. 23.

⁷² FOLTÝN/TRPÁK 1997, nestr.

⁷³ FOLTÝN 2000, s. 24.

⁷⁴ ONDRAČKA 1993, nestr.

⁷⁵ FOLTÝN 2000, s. 24.

⁷⁶ ONDRAČKA 1993, nestr.

V technice a struktuře malby je patrný vliv okruhu malířů okolo Jaroslava Janíka, kteří v té době tvořili v duchu kolínského informelu.⁷⁷ Obdobné tvary se objevují například v díle kolínského malíře Jana Havránka [41]⁷⁸. Intenzitu barvy zas narušují jemné geometrické tvary a písmo, které nepochybně vychází z tvorby Jiřího Balcara. Toho si při hodnocení Foltýnovi tvorby všiml i Jindřich Chalupecký když napsal: „(...) měl na něj (Foltýna) zřejmý vliv Jiří Balcar, který je z Kolína a s kterým se přátelil (a) v abstraktních obrazech z let 1962 a 1963 mu mnoho dlužil.“⁷⁹

Spolu s novým pohledem na tvorbu změnil Foltýn i způsob výtvarné práce – impulsivní bohémství vyměnil za pracovní řád, vědomý rytmus práce a relaxace.⁸⁰ Sám František K. Foltýn na toto období vzpomíná takto: „*Tak jak se přestřovalo mé vnímání světa od vyšroubovaných do přirozených poloh, nabývalo na svébytnosti i malování. Přispěly k tomu i nevšední obrazy a grafiky Jiřího Balcara a Jana Kubička, osobní přátelství s nimi, ale především báječný rádce pan knihovnik Janík, neobyčejně vnímavý člověk, který vždycky neomylně odhadl, která kniha umocní mé duchovní a inspirační rozpoložení. Tak jako byl dobrým rádcem fotografa Funkeho, malířů a grafiků J. Balcara, J. Kubička a I. Grunta, byl skvělou sudičkou i mně.*“⁸¹

---

⁷⁷ ONDRAČKA 1993, nestr.

⁷⁸ Rozhovor s PhDr. Pavlem Ondračkou, 2021.

⁷⁹ CHALUPECKÝ 1967, nestr.

⁸⁰ FOLTÝN 2000, s. 23.

⁸¹ Tamtéž, s. 24.

3. 1965–1972

Popis životní cesty Jindřicha Chalupeckého a příběh Františka Karla Foltýna je v práci zatím popsán do období poloviny šedesátých let. V této době se totiž oba muži seznamují. Začínají spolu spolupracovat v Galerii Václava Špály a občasně i na výstavním programu Muzea Kolín. V následující kapitole tak bude jejich životní cesta popsána již dohromady a to ve třech podkapitolách. Po nastínění obecných změn, ke kterým došlo na výtvarné scéně po roce 1948, se práce soustředí na činnost Špálovy galerie s důrazem na výstavy, ve kterých figuroval František Karel Foltýn. Epilogem kapitoly pak bude nástup normalizace, která významně ovlivnila život obou postav.

3. 1 Svaz

3. 1. 1 Nová organizace kultury

Komunistický státní převrat v Československu v únoru roku 1948 byl začátkem zásadních změn v uspořádání tehdejší kultury. Nejpodstatnější změnou bylo zavedení systémového dohledu nad umělci a jejich tvorbou po vzoru Sovětského svazu. V čele nového uspořádání vyvstala struktura Svazu československých výtvarných umělců. Nahradila tak nezávislé umělecké spolky a sdružení, které byly nuceně zrušeny⁸² a jejichž majetek byl převeden pod nově vzniklý Svaz.⁸³ Tyto hluboké změny v kulturním prostředí měly zajistit dva akční výbory, které jednak dohlížely na zmíněnou likvidaci nezávislých spolků a zároveň vybíraly členy nově vznikajícího Svazu.⁸⁴

Jindřich Chalupecký vstoupil do Svazu československých výtvarných umělců poměrně záhy, 21. ledna 1950.⁸⁵ Toto členství však nelze interpretovat jako souhlas s tehdejší ideologií. V té době byl totiž Svaz velmi rozpolcen a řada jeho členů nově nastolenou ideologii nepodporovala. Toho si byli vědomi i tehdejší političtí aktéři, kteří se rozhodli na sjezdu ústředního výboru SČSVU v červnu 1952 Svaz výrazně reorganizovat. K tomu mělo dojít pomocí takzvaného výběrového principu, který znamenal výrazné snížení počtu členů

---

⁸² Až na výjimky. Více k tématu BINAROVÁ 2016.

⁸³ Tamtéž, s. 16.

⁸⁴ Tamtéž, s. 16–17.

⁸⁵ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, Potvrzení o přijetí Jindřicha Chalupeckého za činného člena Svazu československých výtvarných umělců, 1950.

a vytvoření přísnějších kritérií pro přijetí členů nových.⁸⁶ Nový svaz založený na těchto principech byl ustanoven na III. celostátní konferenci Ústředního svazu československých výtvarných umělců konané ve dnech 21. a 22. ledna 1956.⁸⁷

3. 1. 2 Tvůrčí skupiny

Spolu s reorganizací Svazu byl avizován i zrod takzvaných tvůrčích skupin. Šlo o povolené zakládání uměleckých sdružení, a to nezávisle na jakékoliv normě. Umělci tak získali opět příležitost sdružovat se ve skupinách podobně smýšlejících výtvarníků a umění mohlo získat zpět přesah vzájemných programů, vlivů a společné prezentace.

O povolení vzniku tvůrčích skupin se dožadovala převážně mladá umělecká generace. Požadavek zazněl otevřeně poprvé v článku: Hlas mladých ve *Výtvarné práci* a podepsalo jej na šedesát devět výtvarníků.⁸⁸ I přesto, že toto uspořádání nemělo obdoby v Sovětském svazu ani ve východním Německu,⁸⁹ bylo nakonec rozhodnuto o jeho vzniku. To následně odstartovalo zrod celé řady uměleckých skupin a skupinek. V nových stanovách Svazu navíc získaly tvůrčí skupiny neobvyklé postavení, zakotvenou autonomii a možnost vystupovat spolu na veřejnosti. Mohly se tak začít jako první vymezovat proti vedení Svazu a požadovat nárok na tvůrčí svobodu.⁹⁰

Prvním tvůrčím uskupením byla skupina *Máj 57* založená v roce 1957. Ve stejném roce vzniklo i drobnější seskupení *Trasa 54* a o rok později dvanáctičlenná skupina *UB 12*. Hlavní program těchto skupin byl podle Chalupického víceméně totožný a vyplýval z útlaku a umělecké nesvobody. Byla jím snaha „ponechat každému umělci právo na jeho individuální cestu.“⁹¹

Postupně vzniklo asi dalších deset či dvacet jiných skupin, které působily jen krátce. Právě jejich zásluhou byla však založena Galerie mladých v prostoru U Řečických v Praze.⁹² Na začátku šedesátých let se pak skupiny rozhodly vytvořit volné seskupení Bloku výtvarných

---

⁸⁶ BINAROVÁ 2016, s. 18.

⁸⁷ Zároveň bylo ustanoveno, že dojde k oddělení svazu výtvarníků a architektů a zrušení zbývajících spolků. Zdroj: BINAROVÁ 2016, s. 29.

⁸⁸ MORGANOVÁ/ŠEVČÍK 2001, s. 184.

⁸⁹ BINAROVÁ 2016, s. 30.

⁹⁰ CHALUPECKÝ 19XX, s. 18–19.

⁹¹ Tamtéž, s. 18.

⁹² KLIMEŠOVÁ 1994, s. 10.

skupin. Toto seskupení uspořádalo rozsáhlou výstavu *Jaro 62*⁹³ a nakonec přispělo ke svrnutí konzervativního vedení Svazu.⁹⁴ Ještě důležitější byl v této věci vliv některých inspirativních osobností, v jejichž okolí bylo respektující a liberální klima.⁹⁵ Mezi ně lze zcela jistě zařadit i Jindřicha Chalupického, který k aktivitě tehdejší mladé generace poznamenal následující: „Učinili z něho (Svazu) na pár let, od 1965 do 1970, instituci, která poskytovala všem umělcům volný prostor k uplatnění.“⁹⁶

3. 1. 3 Svobodný projev

Úměrně s narůstající svobodou projevu se násobila i Chalupického kritická činnost.⁹⁷ Postupně se tak prolomilo dlouholeté období mezi lety 1948–1962, kdy mu bylo publikování zakázáno. Bylo tomu tak až na výjimky několika málo statí o průmyslovém návrhu a trojici interních publikací o nábytku a textilu.⁹⁸ Dlouhé období zakázané činnosti platilo i pro počiny výstavní. Výjimkou byly pouze dvě výstavy: *Stroj a nářadí jako dílo výtvarné* zahájené v roce 1953 a *Současné textilní umění* otevřené v roce 1957.⁹⁹ Všechny tyto počiny se mohly uskutečnit však pouze proto, že úzce souvisely s pracovní náplní Jindřicha Chalupického v národním podniku Textilní tvorby a Ústavu bytové a oděvní kultury.

Po uvolnění vyšel Chalupickému hned v roce 1963 článek *Počátky Skupiny 42*¹⁰⁰ v časopise *Výtvarná práce*.¹⁰¹ Souběžně s tím jsou od této doby v tomto časopise publikovány i články o abstraktním umění a moderně. Jindřich Chalupický se stává jedním z častých přispěvatelů¹⁰² a publikuje zde například první českou studii o action painting nazvanou *Jiné umění*¹⁰³ nebo článek *Co to je abstrakce*.¹⁰⁴ Vliv osobnosti Jindřicha Chalupického stoupal.

---

⁹³ Dalšími zásadními výstavními počiny doby byly výstavy: *Realizace*, Rychnov 63 a *Výstava českého umění 20. století* ze sbírek AJG, která byla doplněna o zápůjčky mladých autorů. Zdroj: KLIMEŠOVÁ 1994, s. 10.

⁹⁴ CHALUPECKÝ 19XX, s. 18.

⁹⁵ Mezi ně patřil například Jiří Kolář, Mikuláš Medek, Josef Istler a další. Zdroj: KLIMEŠOVÁ 1994, s. 10.

⁹⁶ CHALUPECKÝ 19XX, s. 19.

⁹⁷ ŠETLÍK 1999, s. 283.

⁹⁸ Jednalo se o interní publikace: *O současném vývoji nábytku*, *O bytovém textilu* a *O barevnici bytového textilu*. Zdroj: Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupický, Životopisné a bibliografické údaje k žádostem o povolení výjezdu do zahraničí, 1967–1975.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Jindřich Chalupický: *Počátky skupiny 42*, *Výtvarná práce* XI, s. 19–20.

¹⁰¹ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupický, Životopisné a bibliografické údaje k žádostem o povolení výjezdu do zahraničí, 1967–1975.

¹⁰² BINAROVÁ 2016, s. 96.

¹⁰³ Jindřich Chalupický: *Jiné umění*. In: *Výtvarná práce* XII, 1964, s. 4–5.

¹⁰⁴ Jindřich Chalupický: *Co je to abstrakce*. In: *Výtvarná práce*, roč. 12, č. 1, s. 1, 6–8.

Stával se vzorem pro mladé kritiky a umělce z meziválečné a poválečné generace a nakonec se s jejich podporou rozhodl usilovat i o vstup do organizačních struktur¹⁰⁵ Svazu. Spolu s řadou z nich tak kandidoval do jeho vedení na II. sjezdu Svazu československých výtvarných umělců konaném od 9. do 11. prosince 1964 v pražském hotelu International.¹⁰⁶

3. 1. 4 František Karel Foltýn a Jindřich Chalupecký

Mezi mladé umělce, kteří usilovali o kontakt s Jindřichem Chalupeckým patřil i František Karel Foltýn, který mezi lety 1963 a 1964 vyměnil práci v dělnickém prostředí opět za kulturní. Získal práci výtvarníka v Kolínském muzeu, a to na dlouhých sedm let. Mimo jiné zde začal spoluvydávat muzejní časopis *Klíč* [42] a navrhovat muzejní expozice. V roce 1964 připravil expozici Pravěku, v roce 1965 Bitvy u Kolína a v roce 1966 stál za výtvarnou realizací výstavy dirigenta Františka Kmocha.¹⁰⁷ V Kolínském muzeu se mohl také podílet na dramaturgickém programu muzea, což byl i jeden z častých důvodů jeho komunikace s Jindřichem Chalupeckým. Z této doby pochází patrně i dotazník [50] o činnosti Františka Karla Foltýna, který si vedl Jindřich Chalupecký u řady umělců, se kterými spolupracoval. Foltýnův vyplnil základními údaji o jeho studiu, zaměstnání a účasti na výstavách. Dotazník později však příliš neaktualizoval a za celou dobu jejich vzájemné spolupráce připsal pouze jedinou výstavu realizovanou v roce 1966.¹⁰⁸

Rok nástupu Františka K. Foltýna do Kolínského muzea byl doposud v publikacích datován do roku 1963.¹⁰⁹ Osobně se však na základě informací z dochovaných dopisů adresovaných J. Chalupeckému domnívám, že nastoupil do tohoto muzea až na přelomu let 1964 a 1965. To by mimo jiné znamenalo, že se s oba muži znali ještě před Foltýnovým nástupem do muzea a že byl tedy jejich vztah primárně osobním. Vysvětlovalo by to i místy velmi osobní korespondenci, která je ze začátku věnována čistě soukromé tvorbě Františka K. Foltýna. Naopak v pozdějších letech lze pozorovat odklon od osobní roviny korespondence k rovině pracovní. Což bylo nepochybně dáno zájmem obou mužů o prezentaci tvorby některých jejich kolínských přátel.

---

¹⁰⁵ ŠETLÍK 1999, s. 283.

¹⁰⁶ BINAROVÁ 2016, s. 119.

¹⁰⁷ Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupecký, Dotazník – František K. Foltýn, nedatováno.

¹⁰⁸ Šlo o *Výstavu mladých* pořádanou v roce 1966 v Brně; Tamtéž.

¹⁰⁹ FOLTÝN/TRPÁK 1997 a FOLTÝN 2000.

První z adresovaných dopisů Františka Karla Foltýna Jindřichu Chaluppeckému pochází z 9. června 1964. Foltýn se v něm vyslovuje z velkého obdivu a úcty k dílu Jindřicha Chaluppeckého a zdá se, že byl pro něj Chaluppeckého zájem v této době velkou podporou. Malíř Foltýn byl v té době patrně nejistý a snažil se najít oporu pro svou další práci. V dopise Foltýn píše: „*Jsem Vám nesmírně vděčný pro to, že jste se obtěžoval do Kolína. Několik Vašich připomínek či poznámek a zvláště Váš zájem o mé obrazy jsou pro mne nepředstavitelně velkým impulsem do další práce. Byl bych hrozně nerad, kdyby můj dík za Vaši návštěvu vyzněl jako fráze a proto to snad řeknu daleko prostěji: už dneska opět napínám plátno a čistím svoje nářadí. Nechci tím ovšem říci, že jsem si přestal věřit, ale každého člověka bez rozdílu (a i toho bez ješitnosti, jestliže existuje) téměř až nedefinovatelně potěší zájem člověka, jehož si nejvíce cení a jehož kritéria si váží jako kritéria číslo 1.*“¹¹⁰

Následně taktéž dodává: „*Prosil bych Vás, aby jste toto nepovažoval za vtírání se do okruhu Vašich přátel a vůbec jedinců, o jejichž práci se zajímáte. Na druhé straně bych byl ovšem absolutně rád, kdybych měl alespoň částečné právo tam patřit.*“¹¹¹

I v dalším dopise je František Karel Foltýn velmi osobní a otevřený. Možná k tomu přispěla i nemocnice, ze které dopis 25. srpna 1964 píše a ve které v té době již skoro měsíc pobývá. Není zde přesně zmíněno s čím se léčil, ale sám Foltýn v dopise poznamenává, že mu zdraví ubírá jeho práce. Lze se tedy domnívat, že ještě koncem srpna 1964 působil jako dělník v chemičce a že do Kolínského muzea nastupuje až v druhé polovině roku 1964. Z toho důvodu jsem také upravila výše popsanou dataci.

F. K. Foltýn se patrně po tak dlouhém pobytu v nemocnici cítil tou dobou osaměle a pln myšlenek, které se formou dopisu snažil Jindřichu Chaluppeckému předat. Rozsáhle se zde rozepisuje o své tvorbě, ale i o obecnějších problémech umění. Mezi ty řadí například problém absence rozlišení nefigurativní malby. Té vzniká podle něj tak velké množství, že to překročilo své hranice. Stává se z ní nefigurativní, abstraktní kýč. Foltýn tímto názorem reaguje na článek Jindřicha Chaluppeckého, který v nemocnici četl. Lze předpokládat, že šlo o text *Co je to abstrakce?*, který vyšel 15. února 1964 ve *Výtvarné práci*.¹¹²

---

¹¹⁰ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chaluppecký, dopis Františka K. Foltýna J. Chaluppeckému, 9. 6. 1964.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Jindřich Chaluppecký: *Co je to abstrakce*. In: *Výtvarná práce*, roč. 12, č. 1, s. 1, 6–8.

Foltýn hned v úvodu píše: „(...) *chtěl bych se s Vámi spíše podělit o změť nejrůznějších pocitů a myšlenek, které mně v Tom čase provázely vytrvale jako vlastní stín. Snad se podivíte, že právě Vám, ale věřte, v současné době nemám nikoho, komu bych mohl svěřit svoje trýznivé taje místní. Tak jako se Balzac zpovídal ze svých bolestí a krutých duševních trýzní málo známým ženám, totéž činím i já. Pouze s tím rozdílem, že vím, že pochopíte, i když zůstanete mlčet. Snad je to ode mne skutečně smělost, v tom případě buďte shovívavý, prosím Vás o to.*“¹¹³

Dopis je zakončen větou „*Ještě jednou, odpusťte těch několik smotaných stránek, které Vám uberou čas, ale mně pomohou dál*“¹¹⁴ Z ní je opět patrná silná potřeba opory tohoto umělce a dost možná i nějaké uznání sama sebe, jeho myšlenek a tvorby, které hledal u Jindřicha Chaluppeckého.

V širším kontextu nám tyto dva dopisy mohou přiblížit i obecný pohled umělců této doby na osobnost teoretika Jindřicha Chaluppeckého. Ten byl nepochybně vnímán jako jeden ze zastánců svobodného výtvarného projevu. Zcela jistě působil na mladé umělce jako teoretik, který jim může zprostředkovat kontakt s meziválečným uměním a skrze své zahraniční styky i pomoci v prezentaci jejich vlastní tvorby. Právě tento blízký vztah s umělcem byl důvodem jeho oslovení Blokem výtvarných skupin ke společné kandidatuře do vedení Svazu. Tuto možnost teoretik Jindřich Chaluppecký přijal.

3. 1. 5 II. Sjezd Svazu československých výtvarných umělců

Celý sjezd ustanovující nové vedení Svazu probíhal v běžném duchu až do chvíle, kdy představil Blok tvůrčích skupin „protikandidátku“ navrhovaných aspirantů na vedoucí pozice ve Svazu. Pro všechny to bylo velkým překvapením, protože kandidáti byli běžně schvalováni předem. K tomu došlo i tentokrát, konkrétně na zasedání ÚV SČSVU dne 7. listopadu 1964.¹¹⁵ Blok tvůrčích skupin však cítil značnou podporu ve Svazu a přišel tedy na samotném sjezdu se seznamem vlastních kandidátů. Sjezd nakonec po dlouhých debatách souhlasil s doplněním oficiálních uchazečů o kandidáty Bloku. Ti nakonec zaznamenali v tajném hlasování velký úspěch. Spolu s řadou dalších byl do ústředního výboru SČSVU zvolen i Jindřich Chaluppecký.¹¹⁶

---

¹¹³ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chaluppecký, dopis Františka K. Foltýna J. Chaluppeckému, 25. 8. 1964.

¹¹⁴ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chaluppecký, dopis Františka K. Foltýna J. Chaluppeckému, 25. 8. 1964.

¹¹⁵ BINAROVÁ 2016, s. 119–120.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 120.

Novým předsedou se stal Adolf Hoffmeister,¹¹⁷ a to navzdory pokynům ÚV KSČ. Sám byl velmi překvapen a nakonec tak došlo k rozhodnutí, že se ve čtyřletém předsednickém období vystřídá s dalšími členy Svazu. Těmi měli být: Jindřich Chaloupecký, Stanislav Libenský, Miloslav Chlupáč a Čestmír Kafka. K předsednictví se posléze dostal ale pouze Stanislav Libenský. Ostatní jmenovaní se totiž v pozdějším vývoji událostí své funkce zřekli.¹¹⁸ Jindřich Chaloupecký tak učinil v roce 1968.¹¹⁹

3. 1. 6 Jindřich Chaloupecký a Svaz československých výtvarných umělců

Změny vyvolané druhým sjezdem přispěly k liberalizaci celého kulturního prostředí a Jindřich Chaloupecký se ve Svazu těšil značné podpoře. To je patrné z plánovaného, leč nenaplněného, ročního předsednictví ústředního výboru SČSVU či z funkce předsedy teoretické komise, kterou získal v roce 1966.¹²⁰ Sám tehdejší povolební vývoj zpětně kladně hodnotil. „(Do čela Svazu se dostal) *starý komunista a starý obhájce moderního umění Adolf Hoffmeister a v předsednictvu byli především zástupci mladé či vlastně už střední generace. Umělci v Čechách mohli nyní plných pět let svobodně vystavovat a publikovat.*“¹²¹

Pro dnešní bádání o Jindřichu Chaloupeckém je příznačné, že právě slova, „starý obhájce moderního umění“, kterými popsal Adolfa Hoffmeistera, byla použita i jako popis jeho samotného v názvu knihy Zdeňka Brdky.¹²² Poukazuje to tak trochu zpětně, i když možná mimoděk, na porozumění a názorovou shodu v oblasti moderního umění, která mezi oběma muži v šedesátých letech panovala.

Oba bojovali za moderní umění a spolu s dalšími přispěli k reorganizaci některých Svazových struktur. K velkým změnám došlo například ve fungování pražských výstavních prostor. Do té doby výstavy a prostory přiřazoval jednotlivým umělcům Svaz na základě jejich osobních přihlášek.¹²³ Nové vedení Svazu se ale domnívalo, že je nutné přenést větší

---

¹¹⁷ Jeho předsednictvo bylo ve složení: Robert Důbravec, Jiří Kotalík, Stanislav Libenský a Arnošt Paderlík. Právě se Stanislavem Libenským počítalo původně ÚV KSČ do funkce předsedy Svazu.

¹¹⁸ BINAROVÁ 2016, s. 121–123.

¹¹⁹ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chaloupecký, Životopisné a bibliografické údaje k žádostem o povolení výjezdu do zahraničí, 1967–1975.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ CHALUPECKÝ 19XX, s. 22.

¹²² Celý název knihy: Zdeněk Brdek: Obhájce moderního umění. Jindřich Chaloupecký v kontextu 30. a 40. let 20. století. Praha 2017.

¹²³ R. 1965, nestr.

zodpovědnost na jednotlivce. Chtěli pomoci k větší diferenciaci galerií a oslabení centrálního řízení výstavní rady SČSVU.¹²⁴ Rozhodli se tak pro nový systém, ve kterém měla mít každá galerie nově svůj vlastní, charakteristický výstavní plán. O ten se mělo postarat vedení jednotlivých galerií, takzvané výstavní komise,¹²⁵ které byly záhy zřízeny. V každé galerii byl zvolen též komisař výstav. Jednalo se o pracovní pozici odpovědnou za osobní profil dané výstavní síně a promyšlenou koncepci jednotlivých expozic.¹²⁶ Tato pozice je dnes označovaná jako kurátor galerie. Změny přenesly důraz na teoretické zhodnocení a výběr uměleckých děl, výstavní program, jeho koncepčnost a osobitost jednotlivých galerií.

Jednu z výstavních síní, Galerii Václava Špály, si vzal pod svá křídla i sám Jindřich Chalupecký s komisí a několikrát tu pak vystavil i díla Františka Karla Foltýna. Výstavní komise byla složena ze dvou malířů, sochaře, skláře a dvou teoretiků¹²⁷ a o celé galerii budu hovořit podrobněji v samostatné kapitole. Jindřich Chalupecký se také stal, dle zápisu z ústředního výboru SČSVU z 12. února 1965, součástí nákupní komise Středočeské galerie.¹²⁸

Nové vedení Svazu obnovilo rovněž kontakty se západní kulturou. Diplomatické vztahy byly navázány především s Francií, Itálií a Spolkovou republikou Německo. Pomohlo k tomu i nové uspořádání Art Centra.¹²⁹ Nově jej vedl, od poloviny roku 1965, předseda Svazu Adolf Hoffmeister. Vedení Svazu tak mělo lepší možnost ovlivnit prodej uměleckých děl československých tvůrců za hranice, navazovat nové styky se západem a finančně těmito transakcemi podporovat zdejší umělce. Je patrné, že se to vedení Svazu dařilo, protože již v roce 1966 zvýšilo Art Centrum svůj původní roční zisk téměř čtyřikrát.¹³⁰

3. 1. 7 František Karel Foltýn a Svaz československých výtvarných umělců

Ve třetím z příložených dopisů, z 3. července 1965, se dočteme, že i František Karel Foltýn se ucházel o členství ve Svazu československých výtvarných umělců. Z dopisu vyplývá, že mu to v minulosti Jindřich Chalupecký sám nabízel. Lze předpokládat že v době, kdy se sám

---

¹²⁴ BINAROVÁ 2016, s. 128–129.

¹²⁵ R. 1965, nestr.

¹²⁶ MORGANOVÁ/ŠEVČÍK 2001, s. 253.

¹²⁷ R. 1965, nestr.

¹²⁸ NA, SČSVU, nezpracováno, Zápis ústředního výboru SČSVU z 12. února 1965 – Návrh na složení nákupních komisí pro krajské a oblastní galerie.

¹²⁹ Art Centrum bylo jedinou organizací zprostředkovávající prodej uměleckých děl z Československa do zahraničí.

¹³⁰ BINAROVÁ 2016, s. 133–135.

dostal do vedení Svazu. Foltýn v dopise žádá Jindřicha Chaluppeckého o pomoc, když píše: „ (...) Chtěl bych si (...) podat přihlášku do Svazu a nevím o nikom, kdo by mi v této věci pomohl. Navrhoval jste mi to už dříve, nemohl jsem však najít citelnou výhodu tohoto členství, takže jsem zůstal nerozhodnut. Dnes je situace poněkud jiná. Byl bych Vám nesmírně vděčen, kdyby jste mi mohl sdělit, co všechno je k tomuto kroku zapotřebí. Zároveň Vás prosím o pomoc, neboť jsem si vědom toho, že sám bych těžko něco dokázal. Věřím ve Vaši pomoc a předem Vám za ni mnoho děkuji.“¹³¹

Z následující korespondence vyplývá, že mu byl Jindřich Chaluppecký v této věci opravdu nápomocen,¹³² za což mu František Karel Foltýn děkuje 29. ledna 1966. Je to v době, kdy má Foltýn již opatřenou členskou legitimaci. Patrně se tak stal oficiálně členem na přelomu let 1965 a 1966. Toto členství otevřelo Foltýnovi výstavní možnosti a hned v roce 1966 se účastní dvou kolektivních výstav. Výstavy *Výtvarní umělci Středočeského kraje* v Kladně a *Výstavy mladých*¹³³ v Domě pánů z Kunštátu v Brně.

Hlavně druhou ze zmíněných výstav vstoupil František Karel Foltýn, jak sám vzpomíná, na celostátní scénu.¹³⁴ Představil zde tehdy dvě plátna, dílo *Zvěrokruh I* z roku 1965 a *Míření pokroku* namalované v roce 1966.¹³⁵ Ani jedno z nich se mi bohužel nepodařilo dohledat. Lze se však domnívat, že šlo o díla podobná dalším autorovým plátnům z této doby. Mezi nimi například dílo *Červené čekání* 1966 [16], *Hledat znovu svých sedm stínů* 1967 [17], *Divný pocit* 1968 [19], *Past* 1968 [20] nebo *Kout* 1969 [21]. Na nich se nově začíná objevovat napětí vyvolané kontrastem námětů zachycujících popkulturní, moderní a někdy až futuristické prvky inspirované současným světem v konfrontaci s krutostí a utrpením. To je zobrazeno buď formou válečných či politických motivů nebo skrze křesťanské výjevy umučení Krista. Zobrazenou tenzi dotváří i odlišný rukopis autora na plátnech. Části líbivých výjevů působí takřka jako tisky z novin či výjevy zachycené fotoaparátem. Z tohoto přesvědčení však záhy autor vytrhne diváka úseky s výrazným malířských rukopisem dotvářeným otisky prstů a strukturou plátna. Celkově v podobném duchu tvoří autor až do roku 1969, kdy se na několik let malířsky zcela odmlčí. Jsou to právě tato a jim podobná plátna, která mohli diváci vidět v

¹³¹ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chaluppecký, dopis Františka K. Foltýna J. Chaluppeckému, 3. 7. 1965.

¹³² O přihlášce se píše v dopisech Františka K. Foltýna J. Chaluppeckému v příloze pod číslem: 3, 4, 5, 6, 8.

¹³³ Výstava se konala při příležitosti IX. mezinárodního kongresu výtvarných kritiků (AICA) a katalog výstavy vyšel ve francouzštině a češtině.

¹³⁴ FOLTÝN 2000, s. 25.

¹³⁵ PETROVÁ 1966, s. 26.

druhé polovině šedesátých let na řadě Foltýnových samostatných i skupinových výstav. Jak sám vzpomíná: „*Po této pro mne stěžejní výstavě (...) visela moje plátna na všech společenských výstavách, koncipovaných pražskými výtvarnými teoretiky, zejména pak na výstavách realizovaných J. Chalupckým ve Špálově galerii.*“¹³⁶

V této době se začíná jeho korespondence s Jindřichem Chalupckým věnovat více společným pracovním a výstavním cílům. František Karel Foltýn se během svého působení v muzeu snažil prosazovat mimo jiné i výstavy blízkých přátel Jindřicha Chalupckého: Zdenka Rykra a Jiřího Balcara. Zájem o tyto umělce je jistě sbližoval a většina přiložených dopisů se tohoto tématu alespoň okrajově dotýká. V dopise z 3. července 1965 například žádá František K. Foltýn Jindřicha Chalupckého o pomoc s přípravou nové expozice Kolínského muzea, ve které by rád věnoval zvláštní pozornost dílu Zdenka Rykra.¹³⁷ Dopisy jsou tak někdy plné i provozních záležitostí okolo výstav. Mimo jiné spolu tak řešili například i složitý převoz děl Zdenka Rykra do Kolínského muzea.¹³⁸

František K. Foltýn měl pravděpodobně sám i větší výstavní ambice. V dopise z konce roku 1966 dokonce zmiňuje, že by rád připravil výstavu ruské avantgardy a žádá J. Chalupckého o zprostředkování kontaktů na ruské umělce. Za těmi by se prý rád podíval za finanční podpory Svazu.¹³⁹ K podobné cestě ale nakonec nedošlo.

Z dopisů je patrné, že i osobní vztah obou mužů se postupně měnil. Z komunikace se vytrácí určitá přeuctivost Františka K. Foltýna k Jindřichu Chalupckému a zprávy působí vyrovnaněji. Nepochybně k tomu přispěla změna práce Františka K. Foltýna. Kolínské muzeum mu poskytlo jistější pozici na výtvarné scéně a to i ve vztahu k Jindřichu Chalupckému, se kterým byl v tomto smyslu vlastně profesním kolegou. To jej spolu s uvolněnější politickou atmosférou a výstavními příležitostmi jistě naplňovalo spokojeností. Jindřich Chalupcký byl pro něj i nadále vzorem, osobou, které důvěřoval a které se svěřoval se svými kariérními kroky a pohnutkami. Vidět je to například v dopise z 9. června 1966, ve kterém žádá F. K. Foltýn J. Chalupckého o setkání a popisuje důvody svých nedávných výstav. Z textu je zřejmé, že v té

---

¹³⁶ FOLTÝN 2000, s. 25.

¹³⁷ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupcký, dopis Františka K. Foltýna J. Chalupckému, 3. 7. 1965.

¹³⁸ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupcký, dopis Františka K. Foltýna J. Chalupckému, 9. 6. 1966.

¹³⁹ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupcký, dopis Františka K. Foltýna J. Chalupckému, 5. 12. 1966.

době probíhaly už i přípravy jeho samostatné výstavy ve Špálově galerii. Ta se uskutečnila téměř rok po tomto dopise.

„Ted' mám nějaké věci na Kladně, kde je výstava výtvarníků středočeského kraje. Výstava není moc dobrá, obesílal jsem ji hlavně proto, že bych si chtěl výhledově upravit pozici ve své pobočce, což se mi daří! V září budu vystavovat na Výstavě mladých v Brně. O této výstavě jistě víte, neboť nepochybuji o tom, že se sjezdu kritiků v. n. zúčastníte. Neobesílám poslední věci, t.j. ty desky, o kterých jsem se zmiňoval. Ty si chci nechat až na podzim do Kolína, resp. pak třeba do Prahy.“¹⁴⁰

3. 2 Špálova galerie

3. 2. 1 Historie výstavní síně

Špálova galerie na Národní třídě sloužila k výstavním účelům už od roku 1941. Tehdy fungovala pod názvem Vilímkova galerie¹⁴¹ a uskutečnila se v ní například výstava Maxe Švabinského či Jana Zrzavého. Po druhé světové válce změnila několikrát název. Z Galerie Práce na Galerii Kniha a po přechodu pod správu Českého fondu výtvarných umění stejnojmenně na Galerii Českého fondu výtvarných umění. Tento fond měl na starosti zajištění rozvoje výtvarné kultury, uměleckého díla a jeho uplatnění ve společnosti. Jeho výstavní program však nebyl nikterak profilován a výstavu zde v té době měli velmi různorodí umělci. Mezi nimi i Otakar Kubín či František Tichý.¹⁴²

Na přelomu šedesátých let minulého století se název prostoru naposledy mění, a to na dnešní Galerii Václava Špály. Vystavovala zde tou dobou celá řada jednotlivců i tvůrčích skupin, mezi nimi skupina *Křížovatka*, *Trasa* nebo sdružení *M 57*.¹⁴³ V roce 1961 se tu také uskutečnila výstava Bloku tvůrčích skupin *Realizace*. Šlo o významnou přehlídku současného umění, na které bylo představeno mimo jiné dílo Václava Boštíka, Zdeny Fibichové, Miloslava Chlupáče, Vladimíra a Věry Janouškových, Čestmíra Kafky, Jiřího Johna, Evy Kmentové, Zbyňka Sekala či Stanislava Kolíbalu. Řada autorů vystavujících na této výstavě doprovázela galerii i v jejím nadcházejícím vrcholném období.¹⁴⁴

---

¹⁴⁰ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, dopis Františka K. Foltýna J. Chalupeckému, 9. 6. 1966.

¹⁴¹ Někdy nazývaná také Galerie Jos. R. Vilímek, Třída Viktoria 30, Praha 2.

¹⁴² MICKA 2019, s. 62–63.

¹⁴³ Tamtéž, s. 63.

¹⁴⁴ KLIMEŠOVÁ 1994, s. 10, 274, 280, 281, 305.

3. 2. 2 Zlatá éra Špálovy galerie

Největší rozkvět galerie je spjat s lety 1965 až 1970, na jejímž začátku bylo jmenování galerijní komise v únoru roku 1965.¹⁴⁵ Členy výstavní komise se vedle Jindřicha Chalupeckého stali i někteří členové Bloku tvůrčích skupin.¹⁴⁶ Vedoucím galerie se stal podle návrhu schváleného ÚV SČSVU 12. února 1965 Vladimír Janoušek a do výstavní komise usedli: Václav Cigler, Čestmír Kafka, Stanislav Kolíbal, Jindřich Chalupecký, Eva Petrová a František Ronovský.¹⁴⁷ V materiálech k jednotlivým výstavám se často objevuje mezi komisaři sítě i jméno Miloslava Chlupáče.¹⁴⁸ Ten však výstavní komisi jako jediný o dva roky později opouští.¹⁴⁹

Toto období je často označováno jako zlatá éra Špálovy galerie¹⁵⁰ nebo taky jako Chalupeckého „Špálovka.“¹⁵¹ Výstavy zde byly v této době odvážné, měly unikátní výstavní program¹⁵² a celá galerie se stala známou síní s ohlasem mezi umělci i v zahraničí. Například Stanislav Kolíbal na toto období vzpomíná takto: „(...) *Vystavovat ve Špálovce, to byla pocta.*“¹⁵³ Komise uspořádala za tuto dobu na devadesát výstav¹⁵⁴ a rozrostla se o další čtyři členy. V dubnu 1966 o Pavla Hlavu a v roce 1967 o Evu Kmentovou, Vladimíra Kopeckého a Jiřího Balcara.¹⁵⁵

3. 2. 3 Co budeme vystavovat

První výstava byla zahájena v dubnu 1965 a představila dílo výtvarníka Zbyňka Sekala. Vystaveno na ní bylo na dvaapadesát plastik a třicet reliéfů. Jejich soupis je součástí čtyřstránkového katalogu, který k výstavě vyšel. Místo úvodního textu byl v katalogu otištěn krátký rozhovor se Zbyňkem Sekalem nazvaný *Pár minut se Sekalem*. Vedl jej Jindřich

---

¹⁴⁵ BINAROVÁ 2016, s. 129.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 129.

¹⁴⁷ NA, SČSVU, nezpracováno, Zápis ústředního výboru SČSVU z 12. února 1965 – Návrh na výstavní radu a komise pro výstavní síň.

¹⁴⁸ Například v zápatí prvního katalogu spojeného s programovým prohlášením nové výstavní komise je jméno Stanislava Kolíbala nahrazeno jménem Miloslava Chlupáče. U druhé výstavy *Václav Tikal + 4* jsou pro změnu uvedeni oba a v pozdějších katalozích je zas uváděn Stanislav Kolíbal vždy a Miloslav Chlupáč občasně. Jedinou výjimkou je výstava *Obraz a písmo*, kde je situace opačná.

¹⁴⁹ MICKA 2019, s. 121.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 63–64.

¹⁵¹ <https://www.dox.cz/program/galerie-vaclava-spaly#pokracovani>, vyhledáno: 10. 4. 2021.

¹⁵² MICKA 2019, s. 121.

¹⁵³ Tamtéž, s. 66.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 122.

¹⁵⁵ Miloslav Chlupáč opustil skupinu v roce 1967. Zdroj: Tamtéž, s. 121.

Chalupecký a společně v něm hovoří o surrealismu, abstrakci a vysoké intelektuální úrovni, kterou Chalupecký nacházel v Sekalově díle.

Titulní stranu katalogu výstavy Zbyňka Sekala opatřilo nové vedení výstavní komise programovou statí nazvanou *Co budeme vystavovat*. V první části textu obecně hovoří o reorganizaci celého Svazu a proměnách, které vedle Špálovy galerie, postihly i další výstavní síně. Následně se detailně zaměřují na představení vlastního výstavního programu galerie v nadcházejícím roce.

Výstavní komise by ráda rozdělila galerii do dvou výstavních celků. V prvním patře plánuje prezentovat výstavy monografické, v přízemí naopak vždy několik menších souborů od různých autorů. Zároveň ale připouští, že u obsáhlejších výstav bude nutno patra spojit a vytvořit tak z galerie jeden kompaktní prostor. V tomto uspořádání nakonec započala hned první výstava Zbyňka Sekala a také červnová výstava Zdeňka Sklenáře. Vedle monografických výstav a menších kolektivních expozic zmiňuje nová komise i výstavy tematické. Ty v té době připravovala již dvě. Eva Petrová plánovala expozici asambláží a koláží a Jiří Padrta výstavu na téma *Obráz a písmo*.¹⁵⁶ Ta byla nakonec zahajovací výstavou roku 1966, kterou se podařilo posléze uvést i v Oblastní galerii Vysočiny v Liberci¹⁵⁷ a díky pomoci Františka K. Foltýna i v Kolínském muzeu.¹⁵⁸

Celý text *Co budeme vystavovat* byl podepsán písmenem „R“ a nepochybně šlo o zkratku slova „redakce“. Tento výraz byl totiž v eseji použit při popisu úlohy a smyslu nově vzniklých výstavních komisí. Právě ty měly vybírat výstavy a umělce tak, jako literární redakce vybírají články a jejich přispěvatele. Jindřich Chalupecký je sice i v tomto prvním katalogu podepsán pod rozhovorem se Zbyňkem Sekalem, podstatná úvodní stať je ale kolektivní. Celá komise si měla být rovna a tato ambice provozovat galerii kolektivně je patrná až do roku 1967. Do této doby jsou úvodní texty katalogů podepsány převážně dr. Evou Petrovou. Pozice Vladimíra Janouška, který v té době působil jako vedoucí galerie, nebyla nikde výrazněji reflektována a jméno Jindřicha Chalupeckého se objevuje pouze v soupise výstavní komise. Více prostoru má u větších výstavních projektů, které probíhají zároveň ve více síních. Jedním

---

¹⁵⁶ R. 1965, nestr.

¹⁵⁷ <https://cs.isabart.org/document/94731/exhibited>, vyhledáno: 28. 6. 2021.

¹⁵⁸ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, dopis Františka K. Foltýna J. Chalupeckému, 4. 4. 1966.; <https://cs.isabart.org/document/13800>, vyhledáno: 28. 6. 2021.

takovým byla výstava *Aktuální tendence českého umění*, která proběhla současně v galerii Nová síň, Československý spisovatel, v Obecním domě, Mánesu a ve Špálově galerii. V její komisi usedl za Špálovu galerii pouze Jindřich Chalupecký a lze se tedy domnívat, že už tehdy byl nepostradatelnou součástí tamní komise. To vyplývá i z korespondence s Františkem K. Foltýnem, ve které se Foltýn obracel ohledně výstavních i provozních dotazů spojených s touto galerií přímo na J. Chalupeckého a ne na celou komisi.

3. 2. 4 František K. Foltýn a Galerie Václava Špály

Hned v počátku činnosti nové komise Galerie Václava Špály, 20. července 1965, napsal František K. Foltýn J. Chalupeckému dopis, že by zde rád vystavoval. „*Pro Špálovku bych měl podle mého soudu asi 6 pláten 100 x 180 cm. Byl bych Vám vděčen, kdyby jste mi mohl sdělit některé podrobnosti v této záležitosti, to jest datum, velikost prostoru a eventuálně jména spoluvystavovatelů, podmínky atp. Pravděpodobně chci po Vás mnoho, ale znáte-li plán podzimních výstav, byl bych velmi rád, kdybych do některé z nich mohl být zařazen.*“¹⁵⁹ Nevíme, o která díla se jednalo ani zda vzešla tato výstavní nabídka přímo od F. K. Foltýna nebo šlo o reakci na nějaký dotaz J. Chalupeckého. Jisté ale je, že se nakonec Foltýn účastnil první výstavy ve Špálově galerii až na začátku roku 1967, tedy zhruba rok a půl po této zprávě. Tato výstava se stala zároveň i jeho pražským výstavním debutem.

Bylo tomu na výstavě *Nová jména* připravené dr. Evou Petrovou a konané mezi 2. a 26. únorem 1967. Výstava představila pražskému publiku výběr třiatvaceti výtvarníků vystavujících na podzimní *Výstavě mladých* v Brně. Konala se na dvou místech zároveň. V Galerii Václava Špály, kde vystavovalo šestnáct autorů a v Galerii D, kde se představilo zbylých sedm.¹⁶⁰ Tato dvojitá výstava se časově překrývala a zároveň respektovala odlišný charakter jednotlivých výstavních sálů. František Karel Foltýn zde vystavil vedle dvou pláten z brněnské výstavy *Zvěrokruh* 1965 a *Míření civilizace* 1966 i další dvě nová díla: *Červené čekání* 1966 [16] a *Sedm možností ignorace času* 1966¹⁶¹ [12]. Forma těchto obrazů je příznačná pro období zařazení Františka Karla Foltýna do proudu Nové figurace. Jeho tvorba je v této době plná postav a na první pohled nesouvisejících narativů. Ty však dohromady a spolu s názvem díla vytváří kompaktní příběh s aktuálním, často politickým

¹⁵⁹ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, dopis Františka K. Foltýna J. Chalupeckému, 20. 7. 1965.

¹⁶⁰ Galerii D 26. 1. – 26. 2. 1966, Galerii Václava Špály 2. 2. – 26. 2. 1966.

¹⁶¹ Někdy pojmenováno i: *Sedm možných způsobů ignorace času* 1966.

podtextem. Jednotlivosti a detaily jsou v obrazech často multiplikovány a propojeny geometrickými tvary. Nejčastěji přímkami, kruhy, šipkami a úsečkami. Na obrazech se střídá hmatatelná matérie barvy s místy rovné malby připomínající svou estetikou papírové koláže a filmové plakáty. Foltýn pracuje rovněž se šablonami, překrýváním motivů, perforací plátna, čísly a písmeny.

Například vystavený obraz *Červené čekání* z roku 1966 zobrazuje červený telefon a filmovou pásku s detailem obličeje mladé plačící ženy a muže otočeného ke zdi v holém prostředí připomínající věznici. Oba výjevy jsou zasazeny do dvou kruhů propojených v symbol nekonečna. Ten obklopuje řada kruhů, čar, písmen a devět sedících postav, které jsou oblečeny do stejnokroje a otočeny zády k divákovi. Obraz je plný napětí a konfrontace a nepochybně odkazuje k politické situaci v tehdejšímu komunistickém Československu. Obdobně jako i v dalších plátech z této doby. Práce s geometrií, překrývajícimi plochami a rozdílnou perspektivou jednotlivých výjevů je zřejmá i z obrazu *Sedm možností ignorace času* 1966.

Vedle Františka Karla Foltýna na výstavě vystavili svá díla velmi různorodí mladí umělci. Mezi nimi: Adéla Matasová, Tomáš Vosolsobě, Jiří Sopko nebo Rudolf Němec. Výběr třiatváceti vystavujících zdůvodnila Eva Petrová v katalogu takto: „*Výběr jmen je osobní a chci-li jej co nejvšeobecněji definovat, byli vyzváni ti, o nichž se domnívám, že si již zformovali vlastní pocit výtvarné existence. (...) Mající (...) již svou tvář a sebeuvědomění.*“¹⁶²

3. 2. 5 Jindřich Chalupecký jako komisař

V katalogu následující výstavy *15 grafiků*¹⁶³ je uveden Jindřich Chalupecký poprvé coby komisař Galerie Václava Špály.¹⁶⁴ Ta do té doby žádného komisaře neměla, i přes to, že byl vznik této pozice deklarován již v usnesení sjezdu SČSVU v roce 1964 (více na str. 31). Dá se předpokládat, že tuto roli do této doby zastával vedoucí výstavní komise Vladimír Janoušek a nebo, že tuto pozici nechtěla dlouhou dobu výstavní komise, ve snaze vést galerii kolektivně, vůbec obsadit.

---

¹⁶² PETROVÁ 1967, nestr.

¹⁶³ Galerie Václava Špály, 3. 3. – 2. 4. 1967.

¹⁶⁴ Komisařkou výstavy byla Jana Tvrzníková. Jde o jediný příklad, ve kterém jsem si všimla rozdílné osoby na pozici komisaře výstavy a komisaře výstavní síně. Jindřich Chalupecký byl na dalších katalogích vždy uváděn jako komisař výstavní síně a někdy i jako komisař výstavy. Jindy nebyl komisař výstavy vůbec uveden.

Co vedlo nakonec vedení galerie k této změně není jisté. Z dochovaných materiálů ale víme o podmínce, kterou si Jindřich Chalupecký kladl, než tuto pozici přijal. Podmínil si možnost přetvořit tuto galerii v prostor, který v sobě skloubí obchodní i umělecké cíle. Mělo jít o experiment, jehož výsledky chtěl dát posléze k dispozici i ostatním pražským galeriím a umělcům. Celý plán schválil Český fond výtvarného umění. Galerii byl udělen zvláštní statut, vznikla v ní tři nová pracovní místa (vedoucí, zástupce vedoucí a pokladní) a prostor byl zrekonstruován. Zpřístupněno bylo nově její třetí patro¹⁶⁵ a byl zbudován depozitář.¹⁶⁶ Ten byl velmi podstatnou součástí nově zamýšleného výstavního konceptu. Byla v něm totiž uskladňována díla od autorů, kteří s J. Chalupeckým spolupracovali.¹⁶⁷ Díla galerie prodávala nehledě na právě probíhající výstavy a mezi jednotlivými akcemi je umísťovala do expozice. Svá díla zde měl uložena i František Karel Foltýn¹⁶⁸ a jedno z nich, konkrétně *Sedm možností ignorace času* 1966, se při neustálém přesouvání nakonec i ztratilo. František Karel Foltýn na toto rád vzpomínal. Líbila se mu představa, že někomu stálo jeho dílo za krádež.¹⁶⁹

3. 2. 6 Kupte si – Půjčte si

Druhá výstava zahájená pod komisařstvím Jindřicha Chalupeckého byla manifestem nového směřování galerie, což je patrné již z jejího obchodního hesla „*Kupte si obraz, Půjčte si sochu*“. Výstava někdy též nazývaná *Dvacet pět malířů, sochařů a grafiků*¹⁷⁰ probíhala od 12. dubna do 11. května 1967. Ve výstavním letáku se píše: „*V celém světě lidé, kteří mají rádi obrazy a sochy, chtějí je mít doma. U nás se spokojují s reprodukcemi. (...) Téměř všichni (vystavení umělci) jsou zastoupeni ve sbírkách Národní galerie, mimopražských galerií i galeriích zahraničních. Ale jejich místo je především v bytech jejich současníků. Špálova galerie (tak) hledá způsob, jak umožnit (jednotlivcům) jejich nákup.*“¹⁷¹ Možné bylo zakoupit

---

¹⁶⁵ Toto není z dopisu zřejmé. Usuzuji to však z dopisu NA, SČSVU, nezpracováno, Věc: Připomínky Městské organizace SČSVU k výstavní činnosti v Praze, 10. 10. 1967, který cituji níže v práci. Zde se uvádí, že má galerie tři patra. Vzhledem k tomu, že nevím o žádné jiné rekonstrukci v tomto krátkém období 3 let tedy předpokládám, že šlo o rekonstrukci zpřístupňující toto patro.

¹⁶⁶ Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupecký, dopis Jindřicha Chalupeckého Svazu českých výtvarných umělců, 12. 3. 1970.

¹⁶⁷ ŠPÁLOVA GALERIE 1967, nestr.

¹⁶⁸ ONDRAČKA 1993, nestr.

¹⁶⁹ Rozhovor s PhDr. Pavlem Ondračkou, 2021.

¹⁷⁰ CHALUPECKÝ 1967, nestr.; MRÁZ 1967, 4.

¹⁷¹ ŠPÁLOVA GALERIE 1967, nestr.

díla na místě, na splátky a rovněž si je zapůjčit domů a rozmyslet se o koupi do tří měsíců. Tato služba byla zpoplatněna drobným poplatkem.¹⁷²

Své obrazy zde vystavil i František Karel Foltýn¹⁷³ mezi dalšími díly nepochybně i obraz *Náhodně vytržený list z kalendáře* 1967, jehož detail byl reprodukován v době konání výstavy v časopise *Výtvarná práce* [18].¹⁷⁴ Srovnáme-li toto dílo s dalšími reprodukcemi z výstavy [52] zjistíme, že Foltýnova díla byla jistě na výstavě mezi těmi nejexistencionálnějšími. Takovými, které se pouští do polemiky s filosofií úzkosti a beznaděje. Na výstavu byla podle úvodního textu vybírána díla méně známých výtvarníků, jejichž díla jsou návštěvníkům cenově dostupnější. U všech byla však podle textu zachována i jejich vysoká kvalita.¹⁷⁵ Toto je i zajímavý doklad kvality, kterou J. Chalupický v dílech Františka K. Foltýna nepochybně viděl. Mezi dalšími vystavujícími byli Adriena Šimotová, Jiří John, Jaroslav Vožniak, Jiří Načeradský, Rudolf Němec, Stanislav Podhrázký, Věra Janoušková a další. Na výstavě vystavovali i čtyři členové tehdejší výstavní komise této galerie: Čestmír Kafka, Eva Kmentová, František Ronovský a Jiří Balcar.¹⁷⁶ Vzhledem k tomu, že šlo o akci především prodejní, byli vystavující tvůrci značně stylově rozkročení tak, aby zaujali co možná nejširší skupinu lidí. Tato akce se konala následně ještě dvakrát, a to v období od listopadu do ledna roku 1968.¹⁷⁷

Obrazy Františka Karla Foltýna byly od začátku května¹⁷⁸ k vidění rovněž na výstavě *Svět v nás* připravené Lubošem Hlaváčkem v pražské galerii Československý spisovatel. Jednalo se o přehlídku třiceti umělců složených z patnácti malířů a patnácti sochařů. Šlo však o značně rozdílnou skupinu umělců a z předešlé výstavy *Kupte si obraz, půjčte si sochu* zde byl vedle Foltýna zastoupen pouze Jiří Načeradský. František K. Foltýn zde vystavil tři obrazy: *Salome* 1964 [10] který byl i jako jeden z mála reprodukován v katalogu výstavy, *Moje dítě v tomto věku* 1965 a *Konfrontace začátku a konce* 1965.¹⁷⁹

---

¹⁷² Zapůjčit domů bylo možná díla v hodnotě od 1.000 do 5.000 Kč za poplatek 1 % ceny díla a nejméně za 20 Kčs měsíčně. Zdroj: ŠPÁLOVA GALERIE 1967, nestr.

¹⁷³ <https://cs.isabart.org/exhibition/981/artists>, vyhledáno 25. 6. 2021.

¹⁷⁴ *Výtvarná práce*, roč. 15, č. 11, (1. 6.), 1967, s. 9.

¹⁷⁵ ŠPÁLOVA GALERIE 1967, nestr.

¹⁷⁶ <https://cs.isabart.org/exhibition/981/artists>, vyhledáno 25. 6. 2021.

¹⁷⁷ Galerie Václava Špály 11. 11. – 10. 12. 1967; 15. 12. 1967 – 14. 1. 1968;

Zdroj: MICKA 2019, s. 119; <https://cs.isabart.org/document/85941/exhibited>, vyhledáno: 20. 7. 2021.

¹⁷⁸ Československý spisovatel, 4. 5. – 4. 6. 1967.

¹⁷⁹ HLAVÁČEK 1967, nestr.

V úvodním textu Luboš Hlaváček zmiňuje, že by měla být na výstavě shromážděná díla, která nám pomohou otevřít otázku o tom, co žijeme, jací jsme a kam směřujeme.¹⁸⁰ Díla Františka K. Foltýna vybral nepochybně pro jejich hluboký narativní příběh plný lidství a fatálnosti. Jedním z vystavených děl byl i obraz *Salome* 1964, který je na pomezí dvou autorových období, mezi abstrakcí a Novou figurací. Foltýn zde pracuje výrazně s matérií malby, geometrií a překrýváním barevných ploch, což vychází z jeho tvorby z let 1961 až 1963. Z období, kdy byl velmi ovlivněn tvorbou svých kolínských přátel. Novým aspektem je zde naopak figura. K té došel malíř přes práci s písmeny a čísli, která zde výrazně doplňuje celý figurální výjev.

Na obraze je dominantní nápis „Salome“ umístěný takřka doprostřed celého plátna. To je rozděleno křížem na dvě pomyslné poloviny. Ve spodní části je zobrazena s'atá hlava Jana Křtitele na širokém plochém talíři. Smrt Jana Křtitele si podle Nového zákonu právě Salome vyžádala, když tančila na hostině svého nevlastního otce Herodese. Tomu se tanec natolik líbil, že jí slíbil darovat cokoliv a ona si přála po poradě se svou matkou právě smrt Jana Křtitele. Toto zpodobnění bylo v minulosti často pokládáno za léčivé.¹⁸¹ V horní polovině plátna je výjev nejasný. Pokud se budeme ale držet názvu díla, jedná se pravděpodobně o zpodobnění druhé biblické Salome. Celým jménem Marie Salome se objevuje v apokryfní Knize Jakubově. Byla jednou ze dvou porodních bab přítomných porodu Panny Marie. Marie Salome nevěřila, že může Panna Marie porodit a zůstat přitom neposkvrněnou. Podle příběhu se o tom chtěla přesvědčit, jakmile se ale dotkla Panny Marie, seschla jí ruka a uzdravila se až v momentě, kdy vzala právě narozeného Ježíše do rukou. Právě v tomto momentu ji nejspíš zachytil i Foltýn. Na obraze totiž vidíme ženu držící v náručí dítě. Na ženu však zároveň míří neznámý muž pistolí, což nemá v biblickém příběhu žádné opodstatnění a je tedy pouze spekulací, zda jde opravdu o příběh Marie Salome. Tato kombinace náboženských příběhů a soudobých předmětů, témat je pro Foltýnovu tvorbu čím dál tím podstatnější. Biblické příběhy pak sice nejdou vždy jasně určit, o to více ale na diváka působí svou naléhavostí a jistou fatálností.

---

¹⁸⁰ HLAVÁČEK 1967, nestr.

¹⁸¹ HALL 1991, s. 189.

3. 2. 7 Samostatná výstava Františka Karla Foltýna v Galerii Václava Špály

V červenci tohoto roku se uskutečnila i Foltýnova samostatná výstava v Galerii Václava Špály. Konala se mezi 21. červencem a 27. srpnem a vyšel k ní velmi zdařilý katalog [45]. Jeho grafickou podobu, stejně jako logo a katalogy jiných výstav této galerijní síně, připravil Foltýnův přítel Jiří Balcar. Na výstavě bylo představeno šestnáct maleb z let 1963–1966. Malby z roku 1967 zcela chyběly a katalog doprovodily tři černobílé reprodukcce z let 1965 a 1966.

V úvodním textu katalogu se Jindřich Chalupecký rozepsal o proudu Nová figurace, do kterého řadí i tvorbu Františka Karla Foltýna. V jeho geometrickém období z let 1962 a 1963 vnímá silný vliv Jiřího Balcara, použití číslic a písmen od roku 1963 a figurálních motivů, užitých prvně v roce 1964 považuje ale již za osobité. Na výstavě bylo vystaveno šestnáct pláten z let 1963 až 1966. Mimo jiné: *Třetí hodina* 1964 [8], *Maličtí přicházejí* 1965 [11], *Nečekaná setkání* 1966 [13] a *Šklebení civilizace* 1966 [14].

Dílo *Třetí rodina* představuje přechod Foltýnovi tvorby od kolínského informelu silně dominujícího v jeho tvorbě ještě na výstavě v Kolínském muzeu v roce 1964 (více na str. 24) a právě výše zmíněnou Novou figurací. Na rozdíl od popisovaného díla *Salome* 1964 vystupují postavy z plátna s větší razancí a barevnost spolu s texturou plátna je zde razantnější. Z obrazu vystupuje ukřižovaný Kristus a tři ženské akty. Jde o dráždivý kontrast, který divákovi nedá spát. Autor kombinuje opět motivy světské a mystické. Tělo Krista je na mnoho místech prostřeleno a jeho tragická smrt tak získává soudobý rozměr. Dílo nás dráždí kontrastem krásných žen a umírající ikony a zároveň i materií barvy plátna, se kterou pracuje autor v takových vrstvách, že máme pocit, jakoby kolem postav vystávala architektura. Obdobně i dílo *Maličtí přicházejí* 1965 pracuje výrazně s nánosy barvy, čísly a písmeny, které pohlcují celé plátno. Ústřední postavou je poničená dětská hračka a nápis „člověk 21713.“ Obraz prostupuje tíživá atmosféra masovosti a ztráty lidskosti. Kompozicí, námětem a výraznou červenou barevností je obraz podobný tvorbě Jaroslava Vožniaka.

Vystavená díla z roku 1966 představila určitý posun ve Foltýnově tvorbě. Obrazy jako *Nečekané setkání* a *Šklebení civilizace* se převracejí k větší estetizaci a stylizaci. Střídají makroskopický a mikroskopický pohled a vytváří nečekané kolážovité náměty pracující výrazně s plochou plátna. Stejně jako v přechozích dílech i zde vidíme práci s náboženskými

motiv, převážně smrtí Krista. To je však mnohem více konfrontováno s motivy soudobé společnosti. „*Toto malování kolážemi reprodukcí z časopisů a novin*“¹⁸² doplňují vedle autorových zobrazení Krista i na dále také geometrické tvary se stále větším důrazem na kruhovou kompozici. V obraze *Nečekaná setkání* se navíc kromě výše zmíněného objevuje i autoportrét samotného Foltýna a to na několika místech v detailu i celé figuře. S vlastní podobiznou pracuje i v dalších letech, například v obraze *Hledat znovu svých sedm stínů* 1967 [17].

Jindřich Chalupický v katalogu uvedl i výstavy, na kterých Foltýn v minulosti vystavoval. Zmínil tři samostatné výstavy v Kolíně od roku 1962, jednu v Kutné Hoře a poté výstavy od roku 1966, díky kterým se Foltýn začal dostávat do širších souvislostí. Mezi nimi zmínil výstavu výtvarníků Středočeského kraje na Kladně, výstavu mladých v Brně, akci Svět v nás v Galerii československého spisovatele, výstavu v Gottwaldově a samozřejmě i dvě výše popsané výstavy v Galerii Václava Špály.

Další kolektivní výstava, které se František Karel Foltýn v Galerii Václava Špály zúčastnil se konala necelý rok po této samostatné výstavě v dubnu 1968. Výstava byla nazvaná *Nové věci* a vystavovalo na ní dvacet šest výtvarníků. Mezi nimi i stylově podobný malíř Jaroslav Vožniak nebo fotograf a typograf Oldřich Kulhánek, se kterým se Foltýn účastnil i výstavy *Nová jména* v roce 1967.¹⁸³ František K. Foltýn zde vystavil dvě díla: *Pustošení zahrady* 1967 a *Steak po matce* 1968 a jeho účast lze vnímat jako potvrzení jeho místa mezi dalšími umělci okolo této galerie. Účel výstavy byl totiž nepochybně prezentovat tvorbu umělců, kteří s výstavní síní dlouhodobě spolupracují.

Vedle výstavního programu rozvíjela tato galerie nového typu, jak ji sám v jednom z dopisů nazval Jindřich Chalupický, i svou prodejní činnost v cizině. Díla spolupracujících umělců nabízela do Washingtonu, New Yorku, Milána, Paříže a Londýna¹⁸⁴ a na [46] je například vidět zápis plánovaného prodeje děl Jiřího Koláře, Vladimíra Janouška, Karla Malicha, Evy Kmentové a Jiřího Balcara do italské galerie Schwarz. Všichni tito umělci

---

¹⁸² CHALUPECKÝ 1967, nestr.

¹⁸³ Jeho díla byla vystavena v prostoru Galerie D. Rovněž se podílel jako jeden z typografů na katalogu k výstavě. Zdroj: PETROVÁ 1967, nestr.

¹⁸⁴ Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupický, dopis ze dne 28. 6. 1970.

byli zastoupeni spolu s Františkem K. Foltýnem i na výstavě *Nové věci*. Zda se však někdy podařilo prodat i nějaké jeho dílo není známo.

3. 2. 8 Kritika Svazu a Špálovy galerie

Změna ve výstavní politice Svazu založená na konfrontačních přístupech jednotlivých galerií měla i své odpůrce a vedení Svazu ustanovené v roce 1964 sklízelo stále častěji kritiku. Spolu s ním rovněž i Galerie Václava Špály, která byla ve Svazu vnímaná jako nové středisko progresivních myšlenek. Právě tím podle sochaře Olbrama Zoubka i nechtěně přispěla k destabilizaci Svazu při svém vzniku. Jindřich Chalupecký si totiž za své nové spolupracovníky v galerii vybral pouze některé členy Bloku tvůrčích skupin. S nimi vytvořil semknutý tým a v podstatě nahradil místo tehdejšího Bloku ve Svazu. Blok, který byl prvním hybatelem velkých změn v roce 1964, se v důsledku těchto okolností následně rozpadl¹⁸⁵ a jednotný názor mladých tvůrců začal oslabovat. Galerie Václava Špály se stala výkladní skříní nových výstavních pořádků. Úměrně se zvyšující kritikou Svazu tak narůstaly i výtky vůči jejímu fungování. Jeden takový vytýkácí dopis zaslala i Městská organizace Svazu československých výtvarných umělců presidiu SČSVU 10. října 1967.¹⁸⁶

V dokumentu upozorňuje předsednictvo MO SČSVU Praha¹⁸⁷ na problémy vyplývající z činnosti SČSVU. Členové předsednictva poukazují na řadu krajně nespokojených výtvarníků, kterým vadí program a struktura výstavní činnosti v Praze a žádají neprodlenou nápravu. Nedostatky vidí hlavně v základní koncepci tvorby výstavních komisí a v direktivě pražských galerií s vyhraněným názorovým profilem. Řada těžko zařaditelných výtvarníků podle nich nakonec neodpovídá žádnému z úzkých ideových vymezení výstavních komisí a není jim tak umožněno vystavovat. Dodávají, že na tom těží naopak umělci, kteří odpovídají úzkému názorovému okruhu dané galerie natolik, že jsou vystavováni nepřiměřeně často. Optimální uplatnění koncepce Svazu by šlo podle MO SČSVU Praha pouze při vyšším počtu výstavních prostor, které by byly obdobně veliké a vybavené. Na to ale není podle organizace v Praze dost

---

¹⁸⁵ Rozhovor Aleny Binarové s Olbramem Zoubkem, Praha, 14. 3. 2013. Zdroj: BINAROVÁ 2016, s. 129.

¹⁸⁶ NA, SČSVU, nezpracováno, Věc: Přípomínky Městské organizace SČSVU k výstavní činnosti v Praze, 10. 10. 1967.

¹⁸⁷ Pod dokumentem podepsán předseda MO SČSVU Praha Jaroslav Bartoš.

galerijních prostor¹⁸⁸ a je tedy nutné celou koncepci profilovaných výstavních síní nastolenou novým vedením Svazu¹⁸⁹ změnit.

Za odstrašující ukázkou považují fungování Špálovy galerie, která podle nich opakovaně vystavuje tytéž umělce. Jako příklad uvádějí Jiřího Balcara, který měl nedávno v galerii výstavu a už nyní připravuje další na leden, a to i přes to, že se jeho obrazy a grafiky objevují i na dalších skupinových výstavách.¹⁹⁰ To považuje Městská organizace SČSVU-Praha za nepřijatelné samo o sobě. Fakt, že je Jiří Balcar navíc součástí výstavní komise vnímá za alarmující. Tato výtka je následně doplněna další kritikou: „*Je ostatně všeobecně známo, že výstavní komise této galerie se po dlouhou dobu nescházela vůbec jakož i to, že soudruh Chalupecký zde zcela suverénně uplatňoval své vyhraněné názory.*“¹⁹¹

Řešení těchto nařčení viděla Městská organizace jedině v odvolání současné komise Špálovy galerie a v jejím nahrazení třemi komisemi, které by si prostor galerie rozdělily po patrech a zajistily tak její rozmanitější program.¹⁹² K tomu sice nakonec nedošlo, kritika však již nepolevila a mnozí lidé neakceptovali propozice této galerie „nového typu“. Právě zastupování určitého omezeného počtu umělců, prezentace jejich děl a hlubší práce s nimi přitom stála v zárodku Chalupeckého myšlenek po převzetí komisariátu galerie. Je zjevné, že od této doby bylo slovo ostatních členů komise spíše poradní. Kolektivní hlas stati *Co budeme vystavovat* se vytratil a členové této „redakce“ se přesunuli do expozice Špálovy galerie. Stávají se nejužším okruhem tvůrců, jejichž tvorbu galerie prezentuje, a i proto jsou jejich díla vystavována v galerii poměrně často. Toto neoficiální zastupování určitých umělců galerií je patrné i na opakující se výstavě *Nové věci*, která se mezi lety 1968 a 1969 uskutečnila třikrát a na které byly představeny vždy nové výtvarné počiny části „zastupovaných“ umělců.

Zajímavým dokladem této intenzivní spolupráce s konkrétními autory je například i výstava *Výtvarníci Špálovej galérie*, která byla 31. května 1968 zahájena v Pavilonu Svazu slovenských výtvarných umělců v Bratislavě. Její název dokumentuje přihlášení a prezentaci

---

¹⁸⁸ Naopak zmiňují, že by to bylo možné například v Paříži.

¹⁸⁹ Nastolenou na II. Sjezd SČSVU konaném 9. – 11. 12. 1964, viz výše.

¹⁹⁰ Jiří Balcar (1929 – 1968) byl hlavním grafikem Špálovy galerie. Do své tragické smrti tvořil grafickou podobou katalogů výstav a je rovněž autorem tehdejšího loga galerie.

¹⁹¹ NA, SČSVU, nezpracováno, Věc: Přípomínky Městské organizace SČSVU k výstavní činnosti v Praze, 10. 10. 1967.

¹⁹² NA, SČSVU, nezpracováno, Věc: Přípomínky Městské organizace SČSVU k výstavní činnosti v Praze, 10. 10. 1967.

výtvarníků k této jedné galerii a je ojedinělým dokladem provázání tohoto okruhu umělců. „*Samotná výstava znamenala pozitivní přínos, přirozeně, už tím, že slovenské umělecké obci představila, tentokrát u nás, významné představitele současné české umělecké avantgardy. Výtvarníky sdružené v okruhu Špálovy galerie, výtvarníky, kteří svou tvorbou reprezentují polaritu rozsahu současného českého moderního uměleckého snažení a v mnohém definují souřadnice obsahových i formálních principů mapování současné výtvarné produkce.*“¹⁹³

Na výstavě vystavovalo třicet umělců¹⁹⁴ střední a nastupující generace. Mezi nimi i František K. Foltýn a pět členů výstavní komise Galerie Václava Špály: Jiří Balcar, Vladimír Janoušek, Čestmír Kafka, Eva Kmentová a Stanislav Kolíbal. „*Výstava je charakteristická nesporně zajímavou konfrontací osobností a názorů, jednotlivých generačních vrstev (...). Těžiště celé kolekce spočívá v rozporu mezi střední – zralou – generací (...) až k nejmladším (například Rudolf Němec, František K. Foltýn, Jiří Načeradský), z kterých mnozí jsou dramaturgickým objevem Špálovy galerie. (...)*“¹⁹⁵ Výstava i činnost Špálovy galerie byla v Bratislavě oproti Praze paradoxně kladně hodnocena. Bohumír Bachratý se dokonce vyjádřil, že by bylo dobré něco obdobného založit i v Bratislavě: „*(...) Fakt, že Galerie Václava Špály v rámci své vlastní koncepce, formulované převážně kritikem Jindřichem Chalupeckým, představuje jednu z nejpotřebnějších a nejvýraznějších galerijních forem – formu profilované galerie. Galerii, která programově a koncepčně buduje svůj profil, výstavní činnost a aktivitu a, pravdaže, podle možností i vlastní sbírky. V složitém a rozsáhlém výtvarném životě Prahy je toto jistě nesmírně potřebné. Ale tato potřeba se dnes už jeví jako neodmyslitelný požadavek i pro bratislavský výtvarný život. (...)*“

3. 3 Normalizace

Nepochybně v důsledku událostí srpna 1968, invaze vojsk Varšavské smlouvy a následné okupace Československa sovětskou armádou došlo v dubnu 1969 k výměně stranického vedení KSČ. Alexandra Dubčeka ve funkci prvního tajemníka strany nahradil 17. dubna Gustav Husák,¹⁹⁶ což znamenalo zásadní obrat politického vývoje v tehdejším

¹⁹³ BACHRATÝ 1968, s. 470.

¹⁹⁴ Jiří Balcar, Eva Bednářová, Václav Boštík, Vladimír Boudník, Hugo Demartini, Bedřich Dlouhý, František K. Foltýn, Vladimír Janoušek, Věra Janoušková, Jiří John, Čestmír Kafka, Eva Kmentová, Jiří Kolář, Stanislav Kolíbal, Jan Kotík, Alena Kučerová, Karel Malich, Mikuláš Medek, Jiří Načeradský, Rudolf Němec, Karel Nepraš, Ladislav Novák, Naděžda Plíšková, Stanislav Podhrázský, Zbyněk Sekal, Otakar Slavík, Zdeněk Sýkora, Adriena Šimotová, Aleš Veselý a Jaroslav Vožniak. Zdroj: BACHRATÝ 1968, s. 470.

¹⁹⁵ PETRÁNSKY, s. 9.

¹⁹⁶ http://www.pribehrozhlasu.cz/tenkrat-v-rozhlase/1969/1969_3, vyhledáno: 25. 4. 2021.

Československu. Reformní hnutí a jeho příznivci začali být odvoláváni z vedoucích pozic a přesouváni do ústraní.¹⁹⁷ S odstupem se toto směřování Komunistické strany podepsalo i na atmosféře ve Svazu československých výtvarných umělců.

Několik dní po změně prvního tajemníka KSČ se uskutečnil III. sjezd Svazu československých výtvarných umělců. Konal se 24. dubna 1969 v Brně a jediným projednávaným bodem programu bylo odsouhlasení federalizace Svazu, která na státní úrovni vešla v platnost 1. ledna 1969. Na základě toho došlo ke vzniku samostatného Svazu českého a slovenského. Vzápětí, 25. dubna, se konala i ustanovující konference Svazu českých výtvarných umělců SČVU. Na ní dosavadní předseda SČSVU Adolf Hoffmeister deklaroval, že se už nechce vzhledem k únavě z obtížné komunikace se státními orgány, ucházet o post předsedy. V projevu potvrdil nepolevující potřebu svobody slova umělce a vzhledem k prognóze finančních problémů Svazu doporučil podporu vývozu uměleckých děl českých výtvarníků do zahraničí.¹⁹⁸ Nové stanovy SČVU schválené na tomto zasedání všechny tyto hodnoty deklarovaly. V ustanovující normalizační politice KSČ byly však závěry stanov důvodem pro jejich odmítnutí a nové vedení Svazu muselo působit pouze jako Přípravný výbor. Postupně tak přicházelo o své postavení.

Jindřich Chalupický hodnotil postupný vývoj ve Svazu po roce 1968 takto: „*Byli odsunuti především ti (výtvarníci), kteří získali zatím nějaké uznání v cizině. Tak se ze Svazu stala kuriózní instituce průměrných, podprůměrných nebo i zcela neschopných umělců a pseudoumělců, jejichž aktivita je podněcována především komplexem méněcennosti, kterým nejvíce trpí ti, co se zmocnili vůdčích pozic.*“¹⁹⁹ Nakonec i sám na svou pozici ve Svazu rezignoval.²⁰⁰

S podobnou nevolí situaci vnímal i František Karel Foltýn, který Jindřichu Chalupickému napsal v jednom z příložených dopisů: „*Pak přišel onen neslavný den a po něm další, ještě méně slavný. V hlavě mám (pravděpodobně stejně jako spousta ostatních) otřesný bordel a tak najít nějakou jistotu, byť jenom společensko-morální, je obtížnější než kdykoliv předtím. Pohašlá naděje je horší než rána palicí do hlavy. Přesto se snažím, najmě teď, něco*

---

¹⁹⁷ BINAROVÁ, s. 175.

¹⁹⁸ BINAROVÁ, s. 177.

¹⁹⁹ CHALUPECKÝ 19XX, s. 23.

²⁰⁰ BINAROVÁ, s. 123.

dělat, ale jde to pomalu. Nedokážu se soustředit na řemeslo, které, jak víte, hraje dost důležitou roli v mých obrazech. (...) Nechci ze sebe zbytečně, nebo jen ze setrvačnosti, nebo jen z principu jakési stavovské cti, kydat vnitřnosti jako hnůj. Potřebuji si spoustu věcí vyjasnit, promyslet. Události, které nás vrhly ke zdi, nejsou pro malíře půdou jen malířskou, ale půdou postoje, morálky, osobní svobody, filozofie. (...) Rána začíná teprve bolet.“²⁰¹

Těmito dny myslel František K. Foltýn vpád vojsk Varšavské smlouvy na naše území a zároveň i osobní tragédii, kterou spolu s Jindřichem Chalupeckým hluboce prožíval. Dvacátého osmého srpna totiž umřel při autonehodě jejich přítel Jiří Balcar, jen dva dny po svých třicátých devátých narozeninách.²⁰² Zemřel tak člověk, který inspiroval v počátcích tvorby Františka K. Foltýna, velký malíř a grafik Špálovy galerie. Jak napsal Jindřich Chalupecký: „(...) *Děkujeme Ti. Ale budeš tu chybět, velmi chybět* (...).“²⁰³

Věci se začínají pod tíhou neúprosného utužování svobody slova měnit a František Karel Foltýn se pod zvyšujícím tlakem nakonec rozhodne odejít spolu s některými kolegy z Kolínského muzea. Z korespondence s Jindřichem Chalupeckým je však zřejmé, že i v této napjaté době nezapomněl na své přátele. Ještě v lednu 1969 píše Chalupeckému ohledně nového čísla časopisu *Klíč*, který by rád vydal před odchodem a ve kterém by chtěl věnovat prostor vzpomínce na Jiřího Balcara. „*Myslíme si totiž, že Kolín jinak na Balcara úplně zapomene, jak už to má ostatně ve zvyku. Byli bychom rádi, kdyby jste byl ochoten napsat kratičký článek o Jirkových věcech, případně i o něm samotném, jak jste ho znal. Původně jsme zamýšleli uspořádat výstavu, ale vzhledem k tísníci mu se času se toho pravděpodobně budeme nuceni vzdát. (...) Moc nám na tom záleží, protože ti, kteří přijdou do muzea po nás, pravděpodobně neprojeví pořádný zájem o to, oč jsme usilovali a usilujeme my. Děkuji Vám a jsme s pozdravy.*“²⁰⁴ I přes jeho snahu však k vydání tohoto čísla již bohužel nedošlo.

Nejistota a nástup nové politiky Strany vedl i k velkým změnám ve výstavní struktuře Svazu. Došlo k vyměnění řady členů výstavních komisí pražských galerií a některé výstavní prostory byly dokonce zcela zavřeny.²⁰⁵ Zhoršující se politická situace se výrazně dotkla i Špálovy galerie, ze které museli odejít až na komisaře Jindřicha Chalupeckého všichni

---

²⁰¹ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, dopis Františka K. Foltýna J. Chalupeckému, (podzim 1968).

²⁰² CHALUPECKÝ 1990, s. 38 a CHALUPECKÝ 1968a, s. 7.

²⁰³ CHALUPECKÝ 1968a, s. 7.

²⁰⁴ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, dopis Františka K. Foltýna J. Chalupeckému, 24. 1. 1969.

²⁰⁵ MICKA 2019, s. 64.

členové. Nová komise usedla v tomto složení: Václav Boštík, Josef Jankovič, Karel Machálek a Karel Malich.²⁰⁶ I přes to však tou dobou plánoval Jindřich Chalupecký s jistou nadějí vznik Klubu přátel Špálovy galerie.²⁰⁷ Jeho cílem měla být výchova nových sběratelů umění a jejich organizace. V programu klubu se počítalo s pořádáním diskuzí o současném umění pro členy klubu a umělce, kteří s galerií spolupracují. S vydáváním grafických rozmnoženin v nákladu po 100 kusech, plakátů, ale i multiplů trojrozměrných uměleckých děl. V plánu bylo také vydávání bulletinu, který by propagoval klub a nabízel rozmnoženiny k subskripci široké veřejnosti. Toto sdružení chtělo taktéž podporovat prodej umění na splátky. Z dochovaného návrhu vyplývá, že mělo vzniknout v roce 1970 a mělo mít přibližně dvě stě členů. Již v době sepsání návrhu bylo údajně na sto třicet přihlášených.²⁰⁸ K jeho založení ale už nedošlo.²⁰⁹

Společenská atmosféra a napjaté vztahy v institucích komplikovaly i prodej uměleckých děl u nás, a to i přes značný úspěch prodeje v zahraničí. Jindřich Chalupecký na základě toho vyjadřuje v dopise z 12. března 1970²¹⁰ velké znepokojení nad budoucí existencí a směřováním galerie. Původní záměr se podle něj nepodařilo ani po takřka třech letech existence galerie naplnit. Přisuzoval to především neustálým personálním problémům. Ty v dopise adresovaném Svazu přičítá nečinnosti vedení podniku Českého fondu výtvarných umění – Díla. Toto vedení totiž dlouhodobě žádal o výměnu zaměstnankyně přijaté na pozici „asistentka vedoucího prodeje.“ Přijatá zaměstnankyně byla podle Chalupeckého od začátku zcela nekompetentní k výkonu své práce. Sám však nedisponoval dostatkem pravomocí, aby mohl výměnu zaměstnanců provést a i přes ujišťování ze strany ČFVU Díla o brzké výměně, byla situace i po více jak dvou letech beze změn. Provoz galerie byl tím pádem oslaben o jedno zaměstnanecké místo, což silně ovlivnilo chod celé galerie a mělo neblahý dopad na prodej galerijních exponátů.²¹¹

Na Svaz se vzhledem k těmto konsekvencím obrací s žádostí o výměnu výstavních prostor za menší. Ty by podle něj umožnily pokračování nového typu galerie i bez zmíněné, nečinné zaměstnankyně. Menší prostor by bylo možné totiž spravovat pouze s pokladní

---

²⁰⁶ Tamtéž, s. 64.

²⁰⁷ Archiv NG v Praze, Návrh činnosti a rozpočtu Klubu přátel Špálovy galerie, (1969).

²⁰⁸ Archiv NG v Praze, Návrh činnosti a rozpočtu Klubu přátel Špálovy galerie, (1969).

²⁰⁹ Návrh rozpočtu klubu přikládám v příloze (**Tab. 3**).

²¹⁰ Dopis adresoval Svazu českých výtvarných umělců.

²¹¹ Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupecký, dopis Jindřicha Chalupeckého Svazu českých výtvarných umělců, 12. 3. 1970.

a vedoucí prodeje. Navrhuje dva prostory: U Řečických a Týdny v ateliéru.²¹² První ze zmíněných byl na adrese Vodičkova 10 v domě U Řečických. Galerii tehdy vedl Dr. Tikovský, kterého navrhoval Jindřich Chaloupecký přesunout do galerie Československého spisovatele. Prostor Galerie Václava Špály by pak podle návrhu rád přenechal dr. Evě Petrové. Za lepší variantu však považoval svůj přesun do galerie druhé. Výstavní prostor Týdny v ateliéru podle něj nenaplnily slibovaný program a „jejich dobré prostory zaujímají výstavy čím dál tím chatrněji improvizované.“²¹³ Tato výstavní síň se nacházela v prvním patře Galerie Nová Síň ve Voršilské 3 na Praze 1, tedy nedaleko Špálovy galerie.

Nehledě na tuto žádost bylo tou dobou Svazem již interně rozhodnuto o nahrazení komise Galerie Václava Špály, která měla jako nejvlivnější z tzv. malých galerií začít prezentovat nový profil Svazu.²¹⁴ Lze předpokládat, že toto Jindřich Chaloupecký tušil a jeho žádost tak byla snahou získat skromnější prostor, který není tak na odiv a ve kterém bude moci i nadále pokračovat ve své galerijní činnosti. Jak sám napsal Zbyňku Sekalovi 18. června 1970: „Přeju si, jak asi víte, už od loňského roku, aby se její program přemístil na místo skromnější a tedy úměrnější – tohle místo patří akademikům – a představuju si první patro ve Voršilské.“²¹⁵ To se nakonec podařilo a Jindřich Chaloupecký se do tohoto nedalekého prostoru s výstavní radou přesouvá v letních měsících po zahájení posledních dvou výstav. Samostatné výstavy díla Adrieny Šimotové a skupinové expozice Artchemo.²¹⁶ Definitivně tak opouští prostor Špálovy galerie, kde za dobu svého tříletého komisariátu uspořádal spolu s komisí na dvacet šest výstav jednotlivců a stu českých a slovenských umělců umožnil vystavit svá díla alespoň v menších souborech.²¹⁷

3. 3. 1 Galerie Nova – Galerie Voršilská

Po přesunu přejmenovala dosavadní komise Špálovy galerie nové místo na Galerii Nova a o pár měsíců později s odůvodněním zjednodušení tohoto názvu na Galerii Voršilská.²¹⁸ Komise po přesunu do nové galerie zároveň rozšířila počet svých členů. Vedle Václava Boštíka,

---

²¹² Tamtéž.

²¹³ Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chaloupecký, dopis Jindřicha Chaloupeckého Svazu českých výtvarných umělců, 12. 3. 1970.

²¹⁴ MORGANOVÁ/NEKVINDOVÁ/SVATOŠOVÁ 2020, s. 499–500.

²¹⁵ KLIMEŠOVÁ 2012, s. 60.

²¹⁶ MICKA 2019, s. 81.

²¹⁷ Archiv NG v Praze, dopis ze dne 28. června 1970.

²¹⁸ K přejmenování došlo v říjnu 1970. Zdroj: Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chaloupecký, zápis výstavní komise, 14. 10. 1970.

Josefa Jankoviče, Karla Machálka a Karla Malicha v ní nově usedl Bedřich Dlouhý a dva členové původní komise Špálovy galerie Čestmír Kafka a Vladimír Janoušek. Zajímavé je, že byl na všech výstavních radách přítomen jako host i Olbram Zoubek,²¹⁹ manžel Evy Kmentové, která byla rovněž jednou z členek předešlé komise. Jindřich Chalupecký se tak nepochybně pokusil alespoň částečně obnovit rozpuštěnou komisi a obklopit se svými nejbližšími spolupracovníky.²²⁰

Vzhledem k dochovaným zápisům této komise víme mnohem více o jejím fungování než tomu bylo v prostorách Špálovy galerie. Komise se pravidelně scházela a společně jednala²²¹ o zimních výstavách, programu na nadcházející rok²²² a aktuálních problémech nového prostoru. Ten byl před jejich příchodem poměrně dlouho prázdný a nevyhovoval tak výstavním účelům. Členové komise tak prostřednictvím Jindřicha Chalupeckého intenzivně komunikovali s ředitelem ČFVU Díla O. Jelínkem ohledně drobných stavebních úprav jako vymalování, umístění záclon, zasklení dveří a podobně. Nakonec si však i přes opakovanou žádost museli umělci před první výstavou prostory částečně upravovat sami.²²³ Politická garnitura byla vůči této galerii velmi zaujatá a komisi práci komplikovala jak jen to bylo možné.

Galerie Nova zahájila svojí činnost výstavou *Konfrontace I* otevřenou 9. října 1970 [47]. Šlo o první ze tří konfrontačních výstav, které plánovala výstavní komise v zimě uspořádat a na nichž chtěla prezentovat práce zhruba šedesáti tvůrců sdružených okolo této galerie.²²⁴ Způsob prezentace a umělci, jejichž díla galerie vystavovala, se tedy ani po přesunu do nového prostoru nezměnili. „*Psaní Výtvarné práce, že tam „zahájil svou výstavní činnost Jindřich Chalupecký“, je nutno podstatně korigovat. Výstavní činnost tam zahájil – nebo tam přenesl – početný okruh výtvarníků, a to výtvarníků velmi různých tendencí – expresionistických, novofigurativních, postsurrealistických a postdadaistických, primitivizujících, geometrických,*

---

²¹⁹ Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupecký, zápisy výstavní komise ze dne 14. 10. 1970, 27. 10. 1970 a 26. 11. 1970.

²²⁰ Následující porada pravděpodobně proběhla 10. prosince v ateliéru Olbrama Zoubka s řadou přizvaných hostů (Čechová, Demartini, Kmentová, Nepraš a Topinka).

Zdroj: Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupecký, zápis výstavní komise, 26. 11. 1970.

²²¹ Na poradě 26. 11. 1970 je domluveno, že se budou výstavní rady konat každý třetí čtvrtek v měsíci.

Zdroj: Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupecký, zápis výstavní komise, 26. 11. 1970.

²²² Program na nadcházející rok je spolu s konkrétními daty jednotlivých výstav prezentován na poradě 26. 11.

1970 (Tab. 4). Zdroj: Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupecký, zápis výstavní komise, 26. 11. 1970.

²²³ Archiv NG v Praze, dopis s ředitelem ČFVU Díla O. Jelínkem ze dne 17. 11. 1970 a

MORGANOVÁ/NEKVINDOVÁ/SVATOŠOVÁ 2020, s. 500.

²²⁴ MORGANOVÁ/NEKVINDOVÁ/SVATOŠOVÁ 2020, s. 500.

luministických, kinetických, postmoderních. Je jich hezkých pár desítek a společně pokládají tuto galerii za svou galerii.“²²⁵

Kolektivní výstava představila jedním nebo dvěma díly na sedmnáct umělců a i přes její pojmenování šlo spíše o představení toho podle komise nejlepšího z českého umění než o vzájemnou konfrontaci a komunikaci rozličných děl.²²⁶ Tento způsob prosté instalace vzájemně nepropojených a nesouvisejících děl vedle sebe používal Jindřich Chalupecký častěji a je zajímavou ukázkou jeho kurátorské práce. Někdy podobné skupinové instalace následně nazýval francouzským slovem „akrosáž“ znamenající „střet“ nebo „instalaci výstavy“. Chalupecký věřil, že i jednoduchým rozmístěním děl vedle sebe můžeme divákovi zprostředkovat určitou informaci,²²⁷ a to bez výraznějších propojení nebo teoretických nánosů.

Druhá část této výstavy *Konfrontace II [48]* byla zahájena 20. listopadu a oproti předešlé byla navíc architektonicky pojednána umělcem a bývalým členem výstavní rady Stanislavem Kolíbalem. „(Ten) (...) vytvořil skladbu, „mnohohlasý“ útvar, prostor vykomponovaný silovými poli zúčastněných děl. Procházíte-li tímto prostorem, zesilují jednotlivé „hlasy“ tu plynulými, jinde ostřejšími nástupy, s humorným, výhružným či zneklidňujícím zabarvením.“²²⁸ Takto popisoval atmosféru výstavy v recenzi například Emil Zavadil.²²⁹ Na výstavě se objevila i dvě díla od Františka Karla Foltýna, a to i přes to, že v té době pod tíhou nastupující normalizace a osobních starostí přestává na několik let tvořit. Nevíme však přesně, jaká díla na výstavě vystavil.²³⁰ Většina autorů zde však vystavovala díla z posledního roku. Lze tedy předpokládat, že obdobně tomu bylo i u Foltýnových prací a že vystavil některá z posledních pláten namalovaných před svou malířskou odmlkou. Pravděpodobně byla na výstavě vystavena některá z těchto čtyř Foltýnových obrazů z roku 1969: *Dobry den Československo, Kout [21]*, *Modrá hlava [23]* nebo *Červená hlava [22]*.²³¹

---

²²⁵ CHALUPECKÝ 1971, s. 4.

²²⁶ MORGANOVÁ/NEKVINDOVÁ/SVATOŠOVÁ 2020, s. 501.

²²⁷ Tamtéž, s. 501.

²²⁸ ZAVADIL 1970, s. 4.

²²⁹ Našli se ale i kritické recenze, například JIROUS 1970.

Více k tématu MORGANOVÁ/NEKVINDOVÁ/SVATOŠOVÁ 2020.

²³⁰ Na dostupných fotografiích uložených v Archivu NG v Praze [48] jeho díla totiž bohužel zachycena nejsou.

²³¹ Soupis obrazů je sepsán v ŠTĀSTNÝ 2005, s. 162–168. V roce 1969 podle něj F. K. Foltýn vytvořil osm děl. Jedná se o díla: *Dobry den Československo*, *Náhodně vytržený list z kalendáře*, *Kout*, *Modrá hlava*, *Červená hlava*, *Červený panák (plechová plastika)*, *Zelený panák (plechová plastika)*, a *Nevinnost Adama*. Vyřadila jsem dvě plastiky a obraz *Náhodně vytržený list z kalendáře*. Ten byl nepochybně vystaven již na výstavě *Nové věci*. Zcela jistě jde tedy o chybu v soupisu. Posledním dílem, které jsem vyřadila, byl obraz *Nevinnost Adama*, který svou velikostí neodpovídá žádnému jinému obrazu a při velikosti 17 x 15 by ve výstavě příliš nevynikl.

Foltýnova tvorba z tohoto roku pokračuje v atmosféře pláten tvořených od roku 1966. V obrazech jsou přítomná stále existencionální a náboženská témata, která autor zpracovává v esteticky libivých kompozičních celcích. V mnohých dílech také explicitně pracuje s portréty dobových politických představitelů, které zasazuje do nového kontextu. V tom pracuje s nadsázkou, humorem, ale i strachem. Nově u některých pláten odstupuje od informálních pozadí k výrazně zbarveným jednolitým plochám připomínající pop-art. To je zřejmé například v dílech *Modrá hlava* a *Červená hlava*. V těch zároveň zajímavě kombinuje olej s plexisklem a kovem. Kvalita jeho tvorby je tou dobou shodná s dalšími umělci sdruženými okolo Galerie Voršilská. I přes to byla však jeho účast na výstavě v jedné z recenzí kritizována. *“I když tedy stěží můžeme výstavu považovat za příliš povedenou, upoutají na ní jednotlivé kreace. (...) Naproti tomu jsou na výstavě přítomna i díla, která zbytečně devalvuji poměrně široký záběr kvalitních tendencí, které kolem sebe galerie Nova soustřeďuje: asi nejmarkantnější ukázkou jsou dva obrazy Františka Karla Foltýna, sice plné symbolů a šifer, ale zcela bez vnitřního napětí – klasická ukázka jednoho z příkladů pokleslé nové figurace. (...)”*²³² Dá se usuzovat, že i tato kritika měla neblahý dopad na Foltýnovu tvorbu a prodloužila dobu jeho malířské odmlky.

Tou dobou byl Foltýn bez zaměstnání. Po odchodu z Kolínského muzea mu dobíhalo stipendium od Svazu. Nehledal si tedy práci hned a s odstupem času a zhoršující se politickou situací se nakonec rozhodl zůstat na volné noze. Nermaluje, ale pro obživu kreslí ilustrace do dětských časopisů a knížek. Pro své soukromé účely začíná rovněž psát. Píše dnes takřka neznámé básně a povídky, které čím dál tím více reflektují jeho zájem o stav naší Země. Po zklamání z politického vývoje a směřování společnosti se odvrací k přírodě, ve které hledá útočiště. Z Kolína se stěhuje do nedalekých Býchor a po dlouhou dobu veřejně svojí tvorbu nevystavuje. Ocítá se totiž na seznamu nepřátelských osob režimu a po určitou dobu je dokonce nucen ilustrovat pod cizím jménem.

*„Planeta vysychá
my doufáme
planeta sípe žíní
my doufáme
že se nic nestane
že se nic nemůže stát.”*²³³

---

²³² JIROUS 1970, s. 2.

²³³ FOLTÝN 2014, s. 14 (úryvek z básně *Otázky na tělo*).

Na recenzi Ivana Jirouse, ve které kritizuje díla Františka K. Foltýna a poměrně příkře i celou koncepci této výstavy reaguje Jindřich Chalupecký²³⁴ v textu *Ještě jednou ke konfrontacím. Jak vystavovat.*²³⁵ V článku se nikterak nevymezuje a nehodnotí pozitivní, ale ani negativní reakce Ivana Jirouse na díla vybraných umělců. Na konci textu ale podotýká: „(...) *Jako všude jsou (umělci) reprezentováni svou výstavní radou: jsou to Boštík, Dlouhý, Chalupecký, Kafka, Janoušek, Jankovič, Machálek, Malich. Tato rada vždy rozhoduje o tom, co a jak se bude v galerii dělat; a protože jsou to individuality rovněž velmi různé, je samozřejmé, že ne vždy každý souhlasí s těmi či oněmi vystavenými věcmi. Také ten Jindřich Chalupecký vidává v galerii věci, které jsou mu lhostejné nebo protivné. Ale jako komisař má zajistit, aby galerie fungovala, což činí; nikoli propagovat v ní svůj vkus.*“²³⁶ Tento úryvek je zajímavý jistým návratem ke kolektivním snahám fungování komise Špálovy galerie. Zároveň ale i naznačením nevysloveného souhlasu Chalupeckého s různorodou kvalitou děl, kterou popisoval v recenzi Ivan Jirous a hypoteticky tedy i souhlasu nad neadekvátností zařazení děl Františka K. Foltýna do výstavy. Nic konkrétního z toho však bez dalších informací nelze usuzovat. Jejich spolupráce v té době sice ustává, to pravděpodobně ale spíše kvůli nevlídné politické situaci.

Poslední část výstavy nazvaná *Konfrontace III* byla nainstalována v lednu 1971 [49], otevřena však již vzhledem k politické nevoli s největší pravděpodobností nebyla.²³⁷ Prostory jsou Svazem pod záminkou rekonstrukce zavřeny a výstavní činnost Galerie Voršilská ukončena. Zde končí i období spolupráce teoretika Jindřicha Chalupeckého a umělce Františka Karla Foltýna. Jindřich Chalupecký odchází do ústraní, je mu zakázáno veřejné působení, a tak se věnuje většinu času psaní textů do zahraničních časopisů.

František Karel Foltýn začíná opět malovat po takřka osmi letech, v roce 1977. První obraz nazývá *Rozpomenuť*²³⁸ a lze jej číst jako symbolické rozpomínání na práci s malbou. Obrazu zelené barvy dominuje malířův autoportrét, který obklopují stromy, mušle, peří a další přírodní artefakty. Sám autorův obličej pak pozvolna splývá se světle zeleném stínu mohutného stromu. Foltýn se na diváka dívá zpoza tmavé brýle a se založenýma rukama. Působí uzavřeně

---

²³⁴ Reaguje zároveň i na recenzi Bohumíra Mráze ve *Výtvarné práci* v č. 24. Ta je ovšem mnohem kratší a spíše než o kritiku jde o popis výstavní činnosti nové galerie.

²³⁵ CHALUPECKÝ 1971, s. 4.

²³⁶ CHALUPECKÝ 1971, s. 4.

²³⁷ MORGANOVÁ/NEKVINDOVÁ/SVATOŠOVÁ 2020, s. 502.

²³⁸ ŠŤASTNÝ 2005, s. 162.

a přitom spokojeně v tom svém světě přírodních živlů a krás. Obraz nemá oproti autoportrétům z druhé poloviny sedmdesátých let (*Nečekaná setkání* 1966 [13] a *Hledat znovu svých sedm stínů* [17]) existencionální obsah. Náboženský motiv, přítomný takřka u všech děl z druhé poloviny šedesátých let, nahrazuje téma přírody. V dílech *Půlení motýla* 1977 [25], *Kukátko* 1978 [26], *Dva světy* 1980 [27], *Balada v bílé* 1980 [28] pracuje opět s motivem kruhu, překrývání různých vrstev malby a stejně jako v jeho starších obrazech střídá náměty s prázdnými, abstraktními plochami. V následujících letech se v obraze opět objeví i čísla (*Návrat k Zemi* 1981 [31]), multiplikace předmětů a lidská bytost (*Bod omega* 1981 [30]). Toto tvůrčí období je pozoruhodné precizní kombinací různých malířských technik, kompozicí, barevností a futuristickou atmosférou děl. Náboženské motivy začnou v tvorbě Františka Karla Foltýna převažovat opět až v osmdesátých letech. Plátina té doby se stávají pro Foltýna postupně více než malbou projevem ekologických a náboženských postojů. Spolu s tím přichází i určitý propad v tvorbě a nevyváženost kvality Foltýnových děl, jejichž výtvarná hodnota se postupně ztrácí v čitelnosti jejich sdělení.²³⁹

Inspirace prostředím okolo Jindřicha Chalupického a Špálovy galerie zůstává v jeho tvorbě po roce 1977 pouze v náznacích a sám Foltýn o této době takřka nemluvil.²⁴⁰ V dílech se ale i později objevuje návaznost na Novou figuraci a i některé motivy z dřívější tvorby. Foltýn například i nadále pracuje v některých obrazech s čísly, které si vypůjčil od Jiřího Balcara nebo s kolážovitou kompozicí podobnou tvorbě Jaroslava Vožniaka. Výraznější jsou však nepochybně rozdíly a individuální přístup Františka Karla Foltýna k malbě. Právě osobitost získalo jeho dílo nepochybně pod vlivem atmosféry okolo Galerie Václava Špály a výstavního programu, který prezentoval kvalitní tvorbu napříč uměleckými tendencemi.

---

²³⁹ HOUDEK 2014, s. 112–113.

²⁴⁰ Rozhovor s PhDr. Pavlem Ondračkou, 2021.

Závěr

Úměrně s narůstající krizí umění a jeho vztahu ke společnosti na konci padesátých a začátku šedesátých let²⁴¹ dvacátého století nabývala na intenzitě v dalších dekádách 20. století i debata nad směřováním disciplíny dějin umění. Připomenout můžeme například knihu historika umění Hanse Beltinga *Konec dějin umění?* vydanou v roce 1983²⁴² nebo text Arthura C. Danta nazvaný *Konec umění* z roku 1984.

Belting na přednášce hovořil o proměně uměleckohistorických přístupů od šedesátých let 20. století. Změnu viděl například v hledání různorodých kontextů uměleckého díla, či ve větší psychologizaci ikonologie umění. Zároveň předesílal, že má tento trend hlubší význam a dojde v budoucnu k ještě větším proměnám teorie umění. Hlavní důvod spatřoval ve změně pojmu umění. Ten se mění, protože současné umění má jen málo co společného s klasickým pojmem „umění“, se kterým pracovaly tradiční dějiny umění.²⁴³ Tato disciplína se tak podle Beltinga musí výrazně přetvořit a reflektovat soudobé umělecké projevy.

Transformaci umění popisuje i filosof Arthur C. Danto ve výše zmíněném textu *Konec umění*. Podle něj dovršilo umění na začátku tohoto století svého vývoje a skrze uvědomění sama sebe začalo zkoumat vlastní identitu. Začalo pracovat metafyzicky samo se sebou a stalo se více než uměním, filosofií.

Popis výše uvedeného vývoje umění 20. století nelze nespojit s osobou umělce a intelektuála Marcela Duchampa, který jako první prosazoval umění vznikající na základě myšlenky a ve vývoji umění sehrál klíčovou roli. V jeho tvorbě přestal platit důraz na technickou zručnost tvůrce a estetickou hodnotu díla nahradil jeho koncept.²⁴⁴ Tento přístup inspirovaný novoplatonismem započal největší revoluci umění a jeho dějin v historii naší civilizace.

Proměny umění této doby a významu díla Marcela Duchampa si byl vědom i Jindřich Chaloupecký a vydal o něm v roce 1982 text v jedenácti číslovaných strojopisných

---

²⁴¹ GRYGAR 2004, s. 9.

²⁴² Kniha vyšla na základě profesorských přednášek Hanse Beltinga přednesených v roce 1983 na Univerzitě v Mnichově. Zdroj: KROUPA 2010, s. 21.

²⁴³ Tamtéž, s. 21–22.

²⁴⁴ GRYGAR 2004, s. 9.

kopiích pod názvem *Podobizna umělce v moderním věku* s podtitulem *Duchampovské meditace*.²⁴⁵ Rozsáhlý text²⁴⁶ obsahuje nejen monografii díla Marcela Duchampa, ale i odpovědi na obecnější uměnovědné otázky. Myšlenky v něm obsažené shromažďoval Jindřich Chalupecký již od padesátých let v desítkách kroužkových bloků a sešitů.²⁴⁷ Tyto strojopisné texty byly později upraveny a vydány ve dvou rozdělených svazcích, ve kterých jsou k dostání do dnes pod názvem *Úděl umělce. Duchampovské meditace a Evropa a umění*.

Pro Jindřicha Chalupeckého byl Marcel Duchamp „*ztělesněním prototypu umělce-svěťce, civilního mystika, který v dnešní sekularizované společnosti uspokojuje metafyzické potřeby člověka a prostředkuje kontakt s absolutnem*.“²⁴⁸ Lze se domnívat, že bylo tedy pro Jindřicha Chalupeckého velkou ctí, když mohl dílo Marcela Duchampa vůbec poprvé představit Československým návštěvníkům. Vzhledem k velmi dobrým vztahům s galeristou Arthurem Schwarzem, který na výstavu zapůjčil většinu děl, tak v Praze v březnu 1969 zahájil výstavu šedesáti dvou děl Marcela Duchampa. Výstava byla plánována dlouhou dobu a bohužel se již jejího otevření umělec nedožil.²⁴⁹

V katalogu výstavy Jindřich Chalupecký píše: „*Stěží kdo vystupoval tak málo jako umělec a stěží kdo si v našich dobách zachoval důstojnost umělce jako on*.“²⁵⁰ Dále pak: „*Marcelu Duchampovi minul loni osmdesátý rok. Jeho díla se vymkla z času. První ready-made, Bicyklové kolo, je z roku 1913. Dodnes se nevejde do dějepisu umění. Zůstává nejživější přítomností*.“²⁵¹

Z výše zmíněných úryvků lze vyčíst obdiv, fascinaci a respekt Jindřicha Chalupeckého k tomuto umělci. Duchampa obdivoval za jeho různorodost a tvůrčí neuchopitelnost. Byl pro něj spontánním malířem, spekulativním intelektuálem, dadaistou, čtenářem Platona, cynikem, Duchampem dlouhého mlčení, Duchampem, který je jenom umělcem a zároveň Duchampem, který je rozhodnut nebýt umělcem.²⁵²

---

²⁴⁵ Jindřich Chalupecký v té době nemohl z politických důvodů dílo vydat běžnou cestou. Zoufalost této situace dokládá přípisek na strojopisech: „*opisování částí i celku autor vítá*“. Zdroj: PEČINKOVÁ 1998, s. 424.

²⁴⁶ Jindřich Chalupecký si stěžoval, že jej tato kniha pohltila. Původně měla mít prý do 50 stran.

Zdroj: PEČINKOVÁ 1998, s. 423–424.

²⁴⁷ Tamtéž, s. 422.

²⁴⁸ Tamtéž, s. 422.

²⁴⁹ Výstava se uskutečnila v roce 1969, kdy byl Marcel Duchamp již pět měsíců po smrti. Katalog výstavy vznikl ale ještě za umělcova života. Zdroj: CHALUPECKÝ 1968b, nestr.

²⁵⁰ Tamtéž, nestr.

²⁵¹ Tamtéž, nestr.

²⁵² CHALUPECKÝ 1998, s. 9.

Byl hříčkou, která jej mnohému naučila a inspirovala. Tak jako se Marcel Duchamp věnoval myšlenkám víc než reálným dílům, věnoval se totiž Jindřich Chalupecký umělcům a rozpravám s nimi leckdy víc než dílům samotným. V katalogích výstav dával často přednost rozhovoru s umělcem před textem o jeho díle a setkání, osobní příběhy, které prožil s některými umělci vydal nakonec i knižně v publikaci *Na hranici umění*.²⁵³

Právě v této knize navíc použil hned v úvodu příznačný citát Marcela Duchampa: „*Nezajímá mne umění ale umělci.*“²⁵⁴ a podobně se vyjádřil i v dopise Zbyňku Sekalovi z dob normalizace: „*Ted' víc než umění je potřeba umělce.*“²⁵⁵ Právě vztah s tvůrci a určitá povinnost jim pomoci při jejich tvorbě je prolnta celým jeho životem. Byl nejen významným kritikem, ale i praktikem, který viděl potřeby umělců a nebál se za ně bojovat.

To je patrné i z jeho vztahu s malířem Františkem Karlem Foltýnem. Ten se s ním seznamuje v začátcích jeho tvorby a díky němu může zcela poprvé představit i svoji tvorbu pražskému publiku. Stává se jedním z dramaturgických objevů Špálovy galerie, kde pravidelně vystavuje. Galerie mu zprostředkovává i další kontakty s tehdy již renomovanými umělci a jeho tvorbu prezentuje i na prodejních akcích. Podpora Jindřicha Chalupeckého navíc pomáhá Foltýnovi čelit smutku a nejistotám z vlastní tvorby.

*„Děkuji za dopis. Musím konstatovat, že mi pomohl. Za to zvláštní dík. Ve své nečinnosti jsem mnohokrát přemýšlel o tom, z čeho vlastně pramení, zdá se, že máte pravdu když říkáte, neúčelnost umění. Na základě toho, co jsem namaloval dříve, mohu konstatovat asi toto: málokdo o ty obrazy jeví zájem! (...) A snad právě proto, že zájem schází, se deprese nečinnosti ještě více prohlubuje. (...) Ale to, co říkáte, že je nutno vydržet i přesto, se jeví přece jenom jako jediná možnost jak se i z toho všeho dostat.(...)“*²⁵⁶

Vztah s Jindřichem Chalupeckým znamenal pro Foltýnovu tvorbu velké povzbuzení, inspiraci a jistou naději na pozdější uplatnění. Po určitou dobu v ní nacházel možná také smysl své práce. Kritik Chalupecký mu například půjčoval výstavní katalogy, ze kterých se mohl Foltýn mnohému naučit. O tom svědčí obsah jejich korespondence a tvůrčí vývoj Foltýna, jehož

---

²⁵³ CHALUPECKÝ 1990, s. 5.

²⁵⁴ Tamtéž, s. 5.

²⁵⁵ KLIMEŠOVÁ 2012, s. 54.

²⁵⁶ Literární archiv PNP Praha, fond J. Chalupecký, dopis Františka K. Foltýna J. Chalupeckému, 20. 7. 1965.

tvorba se v období komunikace s Jindřichem Chalupeckým stává svébytnější a nápaditější. První taková díla prezentuje František Karel Foltýn na *Výstavě mladých* v Brně a později také na všech výstavách ve Špálově galerii. Záslouhou této výstavní síně byla jeho díla k vidění i v zahraničí.

Pro Jindřicha Chalupeckého byl vztah s Františkem Karlem Foltýnem běžným. Podobným způsobem patrně komunikoval i s dalšími tvůrci, kteří vystavovali v galerii a nebyli zároveň i jeho přáteli. Většina pozdější korespondence mezi Jindřichem Chalupeckým a Františkem K. Foltýnem byla na rovině pracovní. Pro Jindřicha Chalupeckého bylo přitom jistě zajímavé Foltýnovo působení v Kolínském muzeu. Z dopisů je zřejmé, že Foltýn opakovaně nabízel Jindřichu Chalupeckému spolupráci na nejrůznějších muzejních projektech. Ten tak mohl některé své zájmy v širší míře uplatnit i v Kolíně.

V bakalářské práci jsem také chtěla objasnit postup kurátorské práce Jindřicha Chalupeckého v jeho galerii a pojetí jeho spolupráce s dalšími umělci a členy výstavní komise. Ze zjištěných poznatků vyplývá, že zcela cíleně vytvářel skupiny umělců, jejichž díla opakovaně vystavoval. Mezi nimi byla i řada tvůrců z výstavní rady Galerie Václava Špály, což považoval na rozdíl od mnohých jiných, za přínosné. Není bez zajímavosti, že byla tvorba tvůrců okolo Galerie Václava Špály velmi rozličná. Kurátorské zaměření Jindřicha Chalupeckého nebylo nijak stylově vyhraněné. Rovněž ani výstavy nebyly pojímány tematicky. Prim hrála především kvalita obrazů. Tu mají bezesporu v té době i díla Františka Karla Foltýna.

Seznam použité literatury a archivních pramenů

Archivní prameny

Archiv bezpečnostních složek

ABS, SÚMV, 305–737–4/75–77, výslech s Hugo Sonenscheinem, 12. 1. 1950

Archiv Národní galerie v Praze

Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupecký, dopis Jindřicha Chalupeckého SČSVU, 12. 3. 1970

Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupecký, dopis, 28. 6. 1970

Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupecký, dopisy s ředitelem ČFVU Díla, 28. 10. 1970

Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupecký, dopisy s ředitelem ČFVU Díla, 17. 11. 1970

Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupecký, dopisy s ředitelem ČFVU Díla, 27. 11. 1970

Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupecký, dotazník – František K. Foltýn, nedatováno

Archiv NG v Praze, fond Jiří Kotalík, dopis Jindřicha Chalupeckého Jiřímu Kotalíkovi, 20. 7. 1980

Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupecký, zápis výstavní komise, 14. 10. 1970

Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupecký, zápis výstavní komise, 27. 10. 1970

Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupecký, zápis výstavní komise, 26. 11. 1970

Národní archiv

NA, SČSVU, nezpracováno, Věc: Připomínky Městské organizace SČSVU k výstavní činnosti v Praze, 10. 10. 1967

NA, SČSVU, nezpracováno, Zápis ústředního výboru SČSVU z 12. února 1965 – Návrh na složení nákupních komisí pro krajské a oblastní galerie

NA, SČSVU, nezpracováno, Zápis ústředního výboru SČSVU z 12. února 1965 – Návrh na výstavní radu a komise pro výstavní síně

Památník národního písemnictví

Literární archiv PNP Praha, fond Jindřicha Chalupeckého, 1/1/7, poř. č. 10, 5 listů

Literární archiv PNP Praha, fond Jindřicha Chalupeckého, 1/1/8, poř. č. 11, 1 list

Literární archiv PNP Praha, fond Jindřicha Chalupeckého, 1/1/9, poř. č. 12, 1 list

Literární archiv PNP Praha, fond Jindřicha Chalupeckého, 1/1/10, poř. č. 13, 1 list

Literární archiv PNP Praha, fond Jindřicha Chalupeckého, 1/1/12, poř. č. 15, 4 listy

Literární archiv PNP Praha, fond Jindřicha Chalupeckého, 1/1/14, poř. č. 17, 1 list

Literární archiv PNP Praha, fond Jindřicha Chalupeckého, 1/1/16, poř. č. 19, 5 listů

Literární archiv PNP Praha, fond Jindřicha Chalupeckého, 2/1/1//155, poř. č. 191, 23 ks a 1 list

Literární archiv PNP Praha, nezpracováno, dopis Václava Havla J. Chalupeckému ze dne 15. 12. 1955

Literatura

Rozhovory

Rozhovor s PhDr. Pavlem Ondračkou, 2021

Časopisy

BACHRATÝ 1968 – Bohumír Bachratý: Výtvarníci Špálovej galérie. In: Výtvarný život, roč. 13, č. 10, 1968 (Vyšlo v dubnu 1969)

JIROUS 1970 – Ivan Jirous: Konfrontace II. In: Výtvarná práce, roč. 18, č. 25–26 (15. 12.), 1970

CHALUPECKÝ 1930 – Jindřich Chalupecký: Kamil Fiala. In: Národní osvobození, roč. 7, č. 326. Praha 27. 11. 1930

CHALUPECKÝ 1968a – Jindřich Chalupecký: Jiří Balcar. In: Výtvarná práce, roč. 15, č. 16–17 (25. 9.), 1968

CHALUPECKÝ 1971 – Jindřich Chalupecký: Ještě jednou ke konfrontacím. Jak vystavovat. In: Výtvarná práce, č. 1. Praha 1971

KAŠPAR 1904 – Bohumil Kašpar: O barevném slyšení. In: Dalibor. Časopis pro všechny obory umění hudebního, roč. 26. (21. 5.), 1904

MRÁZ 1967 – Bohumír Mráz: Nová prodejní výstava v Praze. In: Výtvarná práce, roč. 15, č. 10 (18. 5.), 1967

PETRÁNSKY – Eudovít Petránky: Impulzy z Prahy, nedatováno (Výstřížek novin uložený v Archivu výtvarných umění v Praze. Název časopisu nezjištěn.)

ZAVADIL 1970 – Emil Zavadil: Kolíbalova Konfrontace. In: Výtvarná práce, roč. 19, č. 1 (5. 1.), 1971

Publikace

BRDEK 2017 – Zdeněk Brdek: Obhájce moderního umění. Praha 2017

FOLTÝN 2000 – František Karel Foltýn: Curriculum vitae. In: Pavel Šťastný (ed): František Karel Foltýn. Lomnice nad Popelkou 2005

FOLTÝN/TRPÁK 1997 – František Karel Foltýn / Pavel Benedikt Trpák: F. K. Foltýn. Obrazy. Kolín 1997

GRYGAR 2004 – Štěpán Grygar: Konceptuální umění a fotografie. Praha 2004

HALL 1991 – James Hall: Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění. Praha 1991

HLAVÁČEK 1967 – Luboš Hlaváček: Svět v nás. Praha 1967

HOUDEK 2014 – Miloš Kim Houdek: Přátelé vzpomínají (část). In: František K. Foltýn: Jsou různá ticha. Kolín 2014

CHALUPECKÝ 19XX – Jindřich Chalupecký: Nové umění v Čechách. Praha 19XX

CHALUPECKÝ/SEKAL 1965 – Jindřich Chalupecký / Zbyněk Sekal: Pár minut se Sekalem. In: R.: Co budeme vystavovat. Praha 1965

CHALUPECKÝ 1967 – Jindřich Chalupecký: František K. Foltýn. Praha 1967 (Později otištěn úvodní text v katalogu i jako článek Obrazy Františka K. Foltýna. In: Klíč ¾. Kolín 1967)

CHALUPECKÝ 1968b – Jindřich Chalupecký: Marcel Duchamp. Praha 1968

CHALUPECKÝ 1998 – Jindřich Chalupecký: Uděl umělce. Duchampovské meditace. Praha 1998

CHALUPECKÝ 1990 – Jindřich Chalupecký: Na hranicích umění. Několik příběhů. Praha 1990

CHALUPECKÝ 1999 – Jindřich Chalupecký: Cestou necestou. Jinočany 1999

KLIMEŠOVÁ 1994 – Marie Klimešová (ed.): Ohniska znovuzrození. České umění 1956–1963. Praha 1994

KLIMEŠOVÁ 2012 – Marie Klimešová: Teď víc než umění je třeba umělce. Jindřich Chalupecký v počátcích normalizace – dopisy Zbyňku Sekalovi. In: Marie Rakušanová (ed.): Wittlichovi. Sborník žáků k 80. narozeninám Petra Wittlicha. Praha 2012

KROUPA 2010 – Jiří Kroupa: Metody dějin umění. Metodologie dějin umění II. Brno 2010

LAHODA 2000 – Vojtěch Lahoda: Zdenek Rykr 1900–1940. Elegie avantgardy. Praha 2000

LINDAUROVÁ 2014 – Lenka Lindaurová: Mezera. Mladé umění v Česku 1990–2014. Praha 2014

MLEJNKOVÁ 2014 – Marie Mlejnková: Malíř obrazem i slovem. In: František K. Foltýn. Jsou různá ticha. Kolín 2014

MORGANOVÁ/NEKVINDOVÁ/SVATOŠOVÁ 2020 – Pavlína Morganová / Terezie Nekvindová / Dagmar Svatošová: Výstava jako médium. České umění 1957–1999. Praha 2020

MORGANOVÁ/ŠEVČÍK 2001 – Pavlína Morganová / Jiří Ševčík ed.: České umění 1938–1989. Programy, kritické texty, dokumenty. Praha 2001

ONDRAČKA 1993 – Pavel Ondračka: Výtvarné umění na Kolínsku od 40. let po současnost. Kolín 1993

PEČINKOVÁ 1998 – Pavla Pečinková: Doslov. In: Jindřich Chaloupecký: Uděl umělce. Duchampovské meditace. Praha 1998

PETROVÁ 1966 – Eva Petrová: Výstava mladých. Brno 1966

PETROVÁ 1967 – Eva Petrová: Nová jména. Praha 1967

R. 1965 – R.: Co budeme vystavovat. Praha 1965

ŠETLÍK 1999 – Jiří Šetlík: Doslov. In: Jindřich Chaloupecký: Cestou necestou. Praha 1999

ŠPÁLOVA GALERIE 1967 – Špálova galerie: Kupte si obraz, půjčte si sochu. Praha 1967

ŠŤASTNÝ 2005 – Pavel Šťastný (ed): František Karel Foltýn. Lomnice nad Popelkou 2005

Disertační práce

BINAROVÁ 2016 – Alena Binarová: Svaz výtvarných umělců v českých zemích v letech 1956–1972. Oficiální výtvarná tvorba v proměnách komunistického režimu (publikovaná disertační práce na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci). Olomouc 2016

MICKA 2019 – Alois Micka: Umění mezi sjezdy (nepublikovaná disertační práce na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze). Praha 2019

Příloha

Korespondence Františka K. Foltýna zaslaná Jindřichu Chalupeckému v letech 1964–1971²⁵⁷

DOPIS č. 1

V Kolíně 9. června 1964

Vážený pane Chalupecký,

podařilo se mě přimět jednoho hochy k ofotografování některých obrazů. Jeho neochota tak učinit se ostatně dá pochopit na základě kvality snímků. Doufám však, že i přes nikterak zvláštní reprodukční hodnotu splní svůj účel. Bohužel, byli jsme nuceni (pro nedostatečné technické vybavení) vybrat k fotografování pouze ty obrazy, u kterých jsme předpokládali alespoň částečně slušný výsledek.

Nechci Vás tímto vysvětlováním příliš unavovat, ale chtěl jsem se alespoň zčásti ospravedlnit.

Jsem Vám nesmírně vděčný pro to, že jste se obtěžoval do Kolína. Několik Vašich připomínek či poznámek a zvláště Váš zájem o mé obrazy jsou pro mne nepředstavitelně velkým impulsem do další práce. Byl bych hrozně nerad, kdyby můj dík za Vaši návštěvu vyzněl jako fráze a proto to snad řeknu daleko prostěji: už dneska opět napínám plátno a čistím svoje nářadí. Nechci tím ovšem říci, že jsem si přestal věřit, ale každého člověka bez rozdílu (a i toho bez ješitnosti, jestliže existuje) téměř až nedefinovatelně potěší zájem člověka, jehož si nejvíce cení a jehož kritéria si váží jako kritéria číslo 1.

Byl bych Vám velmi vděčen, kdyby jste na mne v průběhu času nezapomněl s těmi všemi monografiemi a katalogy, které jste nám laskavě zapůjčil k nahlédnutí v Kolíně. Prosil bych Vás, aby jste toto nepovažoval za vtírání se do okruhu Vašich přátel a vůbec jedinců, o jejichž práci se zajímáte. Na druhé straně bych byl ovšem absolutně rád, kdybych měl alespoň částečné právo tam patřit. Nezlobte se, že se odvažuji k takovým řádkům, ale po Vaší návštěvě žiji v jakémsi radostném spojení, které mi skýtá naději, že Vás (budu-li cestovat do Prahy a budete-li mít alespoň chvíli čas) budu moci navštívit. Velmi se na to těším, ačkoliv moje

---

²⁵⁷ Děkuji PhDr. Pavlu Ondračkovi za upozornění na některé překlepy v prepisech a jejich korekci.

rozpaky způsobené úctou vůči Vám mně zcela jistě budou svazovat jazyk více, než je třeba. Ještě jednou Vám děkuji za návštěvu a věřím, že mně v budoucnu budete moci poradit, vynadat nebo pomoci na cestě, po níž se kráčí tak nesnadno.

Váš František Foltýn

DOPIS č. 2

V Kolíně 25. srpna 1964

Pane Chalupecký,

je to už dlouho, co jsem nechal lidskou civilizaci mezi zdi svého plísňového atelieru, a své tělo jsem přestěhoval nejdříve do odporně flekaté uniformy, a pak jako přímý důsledek, mezi bílé zdi nemocničního pokoje. Odpuště tedy, jestliže moje schopnost skládat písmena abecedy do ladného celku nebude tak vynikající, jak bych si třeba přál. Moje osudy po celou tu dobu nejsou nikterak zajímavé, rozhodně ne tak, abych se o nich musel zmiňovat, chtěl bych se s Vámi spíše podělit o změť nejrůznějších pocitů a myšlenek, které mně v Tom čase provázely vytrvale jako vlastní stín. Snad se podíváte, že právě Vám, ale věřte, v současné době nemám nikoho, komu bych mohl svěřit svoje trýznivé taje místní. Tak jako se Balzac zpovídal ze svých bolestí a krutých duševních trýzní málo známým ženám, totéž činím i já. Pouze s tím rozdílem, že vím, že pochopíte, i když zůstanete mlčet. Snad je to ode mne skutečně smělost, v tom případě buďte shovívavý, prosím Vás o to.

Za tu dlouhou dobu (skutečně dlouhou, neboť měsíc byl dvakrát v novu) už zatvrdly štětky uložené v hliněném džbánu a obrazy pokryla vrstva prachu. Kupodivu: nepocit'uji žádné nutkání (snad i proto, že jsem v podstatě dokonale omezen) sednout před čistě bílé plátno. Víím jenom jedno, a to si zcela jasně uvědomuji, přemýšlím-li o svých dosud nenamalovaných obrazech: nebudou to takové obrazy, které jsem maloval dosud. Nestačí mi. Nenaplním jimi to, co se možné otevírá s každým dalším jitem.

V minulém čase, jako každý mladý jinoch, jsem měl velmi vznešené cíle a byl jsem naprosto přesvědčen o tom, že svými čistými ideály spasím když ne celé lidstvo, tak alespoň jeho značnou část. Byl jsem v každém okamžiku ochoten a připraven postoupit jakoukoliv obět' svému pomníku, své neživé a neskutečné modle. Každá cesta se mně zdála příomou cestou, ve své mladistvé krátkozrakosti jsem nedokázal rozpoznat příomku v její skutečnosti: že je vlastně zaoblená, že se stále víc a víc zaobljuje až splývá v kruh, ze kterého není úniku kromě úniku absolutním pádem. Skutečnosti, které jsem dříve pokládal za nutný a užitečný důsledek civilizace, se stávaly stále sice děsivějšími, až mnohdy podoby pokroucených strašlivých démonů vzývajících zlo v jeho čisté podobě. V noci často setrvávám v chladném šeru sv. Bartoloměje, tam je mi dopřáno myslet až do konce, tam nepocit'uji svoje utrpení v plné

míře, protože se mohu dělit, v té zádušné atmosféře, v tom nevyzpytatelně tajemném prostoru plném téměř skutečných stigmat mohu být sám, mohu být dokonce tak sám u utrpení, kterému bych snad přikládal jistý zhoubný význam mimo tyto tak klidné stěny, se jeví jako pouhý dotek skutečnosti pulsující venku na dlažbě. A přesto, vedeme-li se skloněnou hlavou v těžkých dřevěných lavicích, nejsem skutečnosti o nic více vzdálen, než když ji plně okouším na pošlapané dlažbě. Ano, snad bych chtěl postavit katedrálu z dlažebních kostek, po kterých šlapaly nohy zlodějíčků, prostitutek i lidí, kteří měli daleko k tomu být světci. Neboť: není hříchu kromě hříchu na svědomí. Co znamenají prohřešky na zákoně, na morálce, když sám zákon a morálka mohou být prohřešením? Co může být větší než svoboda, tento tak neskutečný pojem, o kterém budeme věčně a marně snít, který budeme vždycky a přesto marně uskutečňovat? Nebo ne snad marně, alespoň pro svoji osobu či spíše myšlení? Ve svobodě není hříchu. To, čeho se tak děším, nejsou skutky lidí, ale pohnutky vedoucí ke skutkům. Té lhostejnosti! Té kruté lhostejnosti! Nejsme již zděšení slyšíme-li, že bylo postříleno tolik a tolik lidí, že byla zničena celá města! Všechno se stává jaksi beztvárným, neorganizovaným, mám dojem, že nechceme znát ani svoje sousedy (a mnohdy je neznáme) všichni jsme jakýmsi podivnými cizinci ve vlastním domě. A civilisace, ta velkolepě se tvářící civilisace, rázem pozbývá svého optimistického úsměvu, který by jí tak rád přišil kdejaký velkohubě se tvářící novodobý misionář. Člověk, který svojí podstatu vždy vytvářel něco v co by mohl věřit, se rázem ocitá na mělké půdě, která mu při všech zoufalých pokusech stále uniká: život se tak stává téměř pouze očekáváním smrti. Za této situace nelze nebýt individualistou. A jen tak lze dobýt toho, čemu říkáme svoboda.

Naprostě nevěřím tomu, že může existovat svoboda stáda. Znamená to jít po vyšlapané cestě, to jest, nežít, pouze živořit.

Snad se Vám bude zdát všechno toto povídání fráží. Ať. Vám, že neříkám nic nového a nic nového není ani to, o čem usiluji. Kámen úrazu je jenom v tom, že se to málokomu podaří dosáhnout. Konec konců, všechny velké myšlenky velkých filosofů by se daly sloučit dohromady bez zvlášť velkých diferencí. Vždy jsou to nejčistší tužby násilím pronásledovaného člověka.

Naučit se žít a naučit se zemřít. To je A Z, mezi nimiž je objasněno všechno, o čem se vůbec odvážíme snít, i to, o čem nikdy nesníme. Veškerá lidská činnost by měla směřovat pouze k těmto dvěma bodům, neboť nemá nic dokonalejšího kromě umění žít. Žít plně, zcela vyčerpat

svoji bytost. Ale k tomu, abychom se mohli vyčerpat, musíme být nejdříve plní, nelze čerpat z prázdna.

Skláněl jsem se hluboce před velkými myšlenkami různých filozofických soustav (a skláním se dosud) a plnými doušky jsem vypíjel jejich sladkost i hořkost v domnění, že mi pomohou najít to nezřetelné, nejasné, neurčité a zcela nedefinovatelné, po čem toužím svou bytostí. Avšak cesty, místo aby se spojovaly a směřovaly k jednomu bodu, se rozláhaly a vytvářely stále větší a širší labyrint, v němž jsem den co den pociťoval stále větší beznaději k nalezení toho k čemu mně uměly dopomoci. A v tu dobu jsem stál poprvé tváří tvář prvnímu důležitému poznání: musím hledat sám, sám si vytvořit abecedu, pomocí které bych mohl objevovat, být věčně Kolumbem. V prvních chvílích se to poznání zdálo být kruté, nesnesitelně mučivé: strach ze samoty nebyl ani zdaleka tak silný jako strach z nemožnosti uskutečnění samoty. Kam dneska utéci? Existuje hora Sinaj, existuje paměť v níž strávil Kristus čtyřicet dnů a nocí, existuje něco takového v šikmé změti rychle se pohybujících částic této zoufalé civilizace? Avšak samota je nutná, je jen třeba ji hledat jinde a jinak. Jedna z možných cest je soustředění se, najít paměť i horu Sinaj v sobě: pak obsahuje všechno, prodlužující se stín, vrcholů hor na rovné ploše ještě rozpálené sluncem, nekonečnou výšku azuru jednolité oblohy i strašnou sílu v nehybnosti oceánu. Jediná samota, neplná, zcela postačující a jediná, které se netřeba bát: útočiště v zoufalství, pláž radosti i měkká tráva odpočinku, obloha naprosto prázdna, obloha plná ptáků, prostor nekonečna i prostor končící kdykoliv. Jedině zde lze být úplně sám, tato samota je naprosto nedělitelná, nedarovatelná a kdykoliv přístupná. Nejkrásnější poušť, nejkrásnější hora Sinaj i nejkrásnější zeleň mezi Eufratem a Tigridem.

Je to Mezopotámie, v níž objevujeme a v níž se naplňujeme. Zde utichá na chvíli rychle se točící kolo vnějšku, zde si jej můžeme blíže prohlédnout ochutnat a poznat: lidi jako otroky věcí, uvěznění mezi skla automobilů, změněné nátlaky mezi lidmi, ignorace touhy po klidu, rozpory, změť rozponů, změť stále se prohlubujících rozporů: člověk XX. století, ukřižovaný sám sebou, s gloriolou sobectví, lhostejnosti a strachu.

V tomto místě poklekám a chci tvořit: novou křížovou cestu, moderní Golgotu, moderní Velký pátek se zejícími jícnými propastí, které vzdalují člověka člověku. Cestu s ušlechtilým množstvím pádů, utrpení a posměchu i závisti, jíž si téměř nikdo nevšimá ale každý po ní kráčí vstříc svému ukřižování. Chtěl bych klečet a tvořit tam, kde začíná prázdno, které zatím nikdo nevyplnil: totální prázdno, nepřítomnost filosofie člověka.

Pokoušel jsem se o to v některých svých plátnech, ale bylo to vždy více mystické cítění, které vedlo ruku, něco neurčitého, co nelze žádným způsobem přesně definovat. Chtěl bych však do tohoto procesu zapojit i můj rozum, který hodnotí, a své zkušenosti, které jsou zcela reálné, hmatatelné, které mají svoji přesnou podobu, přesnou ohraničenost a přesnou dávku pocitu bolesti nebo radosti. Vím, že musím objevit něco reálného, něco zcela přesně určeného, ale jinak významově fungujícího. Mluvil bych hodně nesmyslů, kdybych mluvil dál, vím přesně jenom tolik, že musím dál, že malovat tak, jako jsem maloval dosud, by mě v budoucích dnech nestačilo.

Zaobírám se stále křížovou cestou, nejenom jako symbolem jistého vývojového provozu, ale jako cyklem skutečných obrazů se skutečnými zastaveními. Dosud jsem nenašel dost odvahy se do toho pustit, ačkoliv mně tato myšlenka pronásleduje už hodně dlouho. Triptych, který jste viděl na výstavě, by měl být vlastně její předsunutou součástí, ačkoliv je malován zcela samostatně. Nebudu se zmiňovat o Křížové cestě blíže, jistě mi to odpustíte, nerad hovořím o obrazech. Snad proto, že jsem vždy slyšel příliš mnoho velkých slov nad prázdnem od lidí, kteří byli snobi.

A taky proto, že nemám rád velká slova, obvykle znamenají tak málo! A nadto, hovořit o obrazech, které ještě nejsou vůbec namalované, je úplný zločin.

Uvědomil jsem si, že tvořit jenom na základě pocitu je málo, vystává tu obudné nebezpečí automatismu nebo mnohdy i něčeho, co se dá kdykoliv a čímkoliv omluvit: lži. Četl jsem některý z Vašich článků, ve kterém říkáte, že je čas začít rozlišovat v nefigurativní malbě. Množství, které se v posledním čase objevilo, si toho nutně vyžaduje. Myslím, že je čas i k nalézání odvahy ukázat na nefigurativní kýč, za svoji osobu si troufám tvrdit, že nefigurativní projev pokročil za svoje hranice. Ke svému úžasu však musím konstatovat, že vlastně neexistuje nějaké měřítko, které by bylo schopno (a možná i ochotno) rozlišit a roztrdit to množství, tu záplavu obrazů, kterou jsme byli nuceni v poslední době často i proti své vůli vstřebat. Objevuje se zde určitý celek výtvarného projevu, který je víceméně ukončen ve své současné podobě. Nejsou však rozlišena zrnka písku a zrnka zlata, vše je na jedné veliké, téměř už nepřehledné hromadě, ke které stále ještě přibývá buďto móda nebo gesto. Chápu, že toto roztrídění je spojeno s nemalými obtížemi (včetně, a to snad hlavně, z potíží vyplývajících z postoje naší veliké strany k nefigurativní tvorbě), ale je nutné. Jestliže výtvarníci našli dosti odvahy k vytvoření takovýchto děl a jejich vystavení, jak si myslím, že je třeba už méně odvahy k tomu,

aby byla zhodnocena a roztríděna, i když se dá očekávat, že hněv rodné strany padne na hlavu toho, kdo tak nečiní.

Nejde však o současnost. Během několika let se už nenajde nikdo, kdo by byl schopen roztrdit to ohromné množství, které se stále hromadí. V tomto s Vámi souhlasím nejenom já, ale jistě i všichni ostatní. Je opravdu škoda, že neexistuje dobrá teoretická práce, která by byla s to osvětlit tuto dnes už hodně zamotanou skutečnost.

Mám v souvislosti s výtvarným projevem, který se vysvětluje z projevu nefigurativního směrem k nové realitě, jisté obavy. Týká se to slovníku. Je nutno si přiznat, že se u nás ještě neustálil a zcela ani nevytvořil, slovník, pomocí kterého bychom se dohovořili nad nefigurativní tvorbou. Na druhé straně je nutno přiznat, že se objevují jisté příznaky vystřelování směrem od nefigurativního umění. Tedy, vystřelování z oblasti, která není přesně stanovena do oblasti naprosto neznámé z neustálého a nepřesného slovníku do slovníku, který bude teprve existovat. Nevím, mám prostě obavy, že se budeme těžko dorozumívat. Jedině snad, kdybychom vytvořili slovník specificky český na základě specificky českého umění. To je ovšem otázka diskutovatelná do značné šířky, nehledě k tomu, že v kontaktu se světovým uměním bychom nedosáhli patřičné srozumitelnosti. Prostě proto, že neexistuje české nebo jiné umění. Existuje pouze Umění tak jako existuje pouze Kultura, může sice existovat něco, čemu se říká národní umění, ale to bych stavěl do vztahu spíše s lidovou tradicí nebo s touhou sebezachování tradice. Ve vztahu k Umění zůstanou tyto prvky buďto mimo nebo uvnitř, tedy, buďto, Umění nebo nic. Jsme tedy vlastně tam, jako prve. Prostě, pochybnosti nad dorozuměním zůstávají i nadále, a zůstanou potud, pokud se nenajde někoho, kdo by byl ochoten a schopen vytvořit nebo přeložit tento slovník do srozumitelné podoby. Nechci předbíhat skutečnému vývoji, ale také nechci být pesimista: bude zřejmě potřeba nových pojmů, protože vývoj se nemůže zastavit u Medka.

Může se Vám tato moje starost zdát skutečně přehnaná (a já přiznávám, že je), ale podotýkám to jen v souvislosti s nefigurativním uměním, to že jsem odběhl do oblasti, která se teprve rodí, která ještě nemá ani zdaleka poctu minulých forem a obsahů, je jenom proto, abych ještě více podtrhl mezeru, ve které by uměl být slovník nefigurativního umění (tj. tzv. abstrakce).

To jsou ale písmenka, která se musí učit psát historikové a kritikové, mně přináležejí spíše snaha o namalování dobrých obrazů. Je to poněkud zvláštní, ale nemám příliš rád (na rozdíl od

některých svých přátel) teoretické rozebírání obrazu. Přiklání bych se spíše k hodnocení určitého celku, určité části časové, v níž bylo něco vytvořeno, než jednotlivosti. Přikláním se totiž k tomu, že každý obraz, malovaný v určitém časovém rozmezí, ve kterém bylo kromě něj, namalováno více obrazů, má zcela důvodné souvislosti s celou skupinou obrazů. Nedá se vyjmout zcela samostatně a hodnotit jej bez přiklápění ke kompaktnímu časovému celku. Mám dojem (soudím čistě podle sebe), že obrazy vznikající v určitém časovém úseku mají svoji základní motivaci v něčem, co stojí nad motivací jednotlivého obrazu. Není to ovšem jenom obměna, variace, je to spíše sled různých pohledů na stejnou, nebo přibližně stejnou věc. Nepopírám, že mnohdy působí celek obrazů skutečně jako variace, jsou to tak jemné nuance, že je těžko rozpoznat nějaký rozdíl. Ten má spíše význam pro tvůrce než pro kohokoliv jiného. Ostatně, celá tvorba má především význam pro tvůrce, říká se, že obraz bez diváka není obrazem, že nemůže splnit svoje poslání. Nesouhlasím – obraz splní moje poslání už tenkrát, když jej domalovávám v samotě, když poskytne jistý stupeň poznání při svém dotváření.

A mimo to je otázkou, co je posláním obrazu. Jeho funkce je řízena podle toho, zda obraz je sledován jako cíl nebo zda slouží jako prostředek. Jestliže je sledován jako cíl, pak je nasnadě, že se neobejde bez pozlátka tzv. poslání, ať už je jím sledováno cokoli ze všech možností: peníze, sláva atd. Jsem přesvědčen o tom, a v tom smyslu maluji, že obraz ve své čisté podstatě slouží pouze jako prostředek k dosažení určitého cíle, tak jako modlitba slouží k dosažení stavu splynutí s Bohem. Je v podstatě meditací, rozpravou se známým a neznámým já. Je v podstatě modlitbou, vzýváním a objevováním v tom nejprostším slova smyslu. Je zprostředkovatelem známého a neznámého, hranicí a abecedou, na níž se známé a neznámé setkává. Nechci pro to hledat velká slova, protože je to nesmírně prosté, ač ne jednoduché.

Možná, že křivdím mnoha lidem, když se mně velmi nemile dotýká skutečnost, která mluví pro první bod, totiž pro cíl. Nedovedu dosti dobře posoudit jiný tvůrčí postup a snad jsem proti němu do jisté míry i zaujat, ačkoliv to nikdy nebudu dávat najevo. Uznávám svobodu možností a jsem odpůrcem násilí nejenom v tvorbě, ale také násilí, kterého jsem byl mnohdy svědkem v situacích, které nebyly hodny jména Umění: člověk přece ještě nemusí být blbcem, když odmítne přijmout jisté formou i obsahem omezené dílo. A nemusí být blbcem, jistě že odmítne pravdu, kterou za pravdu nepokládá. Kdokoliv z tvůrců označí kohokoliv, kdo odmítá přijmout jeho dílo blbcem, co dokazuje? Dokazuje skutečně to, co tvrdí? Nedokazuje snad jenom to, že se dopouští násilí, nebo že by se chtěl dopustit násilí na svobodné vůli přijmout? Četl jsem v některém ze staroindických zpěvů krásné verše o snášenlivosti učení. Není spíše

toto cesta, když už bychom chtěli být svými díly misionáři (ačkoliv jsem dosud neobjevil právo, které by tuto skutečnost oprošťovalo od násilí?)

Má někdo skutečné právo učit a nabádat k dokonalosti, postrádá-li sám tuto vlastnost? Známládence, o jehož ušlechtilých snahách nebo spíše ideálech o dokonalosti lidstva v nejmenším nepochybují a v mnohém se s ním ztotožňují. Kámen úrazu je v tom, že jenom v mnohém, nikoliv ve všem. Co však zbude z jeho ideálů, které on pokládá za dokonalé, jestliže každý člověk bude souhlasit jenom s něčím a toto něco bude bezpochyby u každého jiné? Měl by tedy on právo učit, třebaže je ze všeobecných měřítek vzato, dokonalý? Nezbyvalo by patrně nic jiného, než tuto dokonalost definovat do přesně vymezené podoby. Ale neznamená definice zabití, smrt? Zdá se, že je to bludný kruh. Existuje únik? Únik k dokonalé individualitě? Není lepší absolutní množství dokonalých individualit, nežli polodokonalé množství jako celek?

Odpusťte pane Chalupecký, neměl jsem v úmyslu zacházet tak daleko, potřeboval jsem to však někomu říct, a prázdnou dutou vrbu nepokládám za dostatečnou úlevu.

Už dlouho, příliš dlouho se dívám do prázdna a za tu dobu jsem v něm neobjevil oči, které by nesly náznak ochoty poslouchat. Ještě jednou, odpusťte těch několik smotaných stránek, které Vám uberou čas, ale mně pomohou dál.

V nejbližší době Vám pošlu knihy, staré jste mě laskavě půjčil. Věřte, ještě jsem neměl možnost je zabalit, a vlastně ani pořádně prohlédnout. Rozhodně tedy ne tak, jak bych chtěl. Ateliér, ve kterém je mám, je už přes dva měsíce zavřený. Doufám však, že tento týden vsunu klíč do zámku a opět se ponořím do jeho velkých zdí. Taktéž doufám, že moje životní podmínky se během krátké doby upraví tak, že Vás budu moci navštívit, a že budu moci pracovat ve větším klidu než dosud. Chci změnit zaměstnání, práce, kterou dělám, mě jednak ubírá hodně času a hlavně, pomalu ale jistě, mě podlomuje zdraví a ubírá sílu.

Skutečnost, že se léčím v nemocnici už téměř měsíc, je toto dostatečným důkazem.

Váš Frantík Foltýn

DOPIS č. 3

V Kolíně 3. července 1965

Vážený pane Chalupecký,

věřte, že jsem na vahách, jestli se mám obrátit na Vás aniž by jste to pokládal za drzost. Nedávno však zde byl Balcar a ten mne ujistil, že pomůžete. Chtěl bych si totiž podat přihlášku do Svazu a nevím o nikom, kdo by mi v této věci pomohl. Navrhoval jste mi to už dříve, nemohl jsem však najít citelnou výhodu tohoto členství, takže jsem zůstal nerozhodnut. Dnes je situace poněkud jiná. Byl bych Vám nesmírně vděčen, kdyby jste mi mohl sdělit, co všechno je k tomuto kroku zapotřebí. Zároveň Vás prosím o pomoc, neboť jsem si vědom toho, že sám bych těžko něco dokázal. Věřím ve Vaši pomoc a předem Vám za ni mnoho děkuji.

Nemohl bych se Vám pochlubit přílišnou činností. Padla na mne jakási deprese, otrávenost ze všelijakých komplexů, jež jsou nevysvětlitelné, částečně lenost zvláštního druhu a hlavně nechut' ke všemu. Balcar sdílí podobné pocity a tak mne to jaksí uklidnilo, ačkoliv výčitky vědomí vyplývající z nečinnosti neustále tlačí na mozek. Udělal jsem asi tři nebo čtyři nové věci od té doby, co jste byl v té velké díře naposled. Snad to půjde teď. Mám větší chuť ke všemu, ačkoliv to může být omyl. Nic už nevím a ničemu nerozumím. Částečně jsem z toho nešťastný, což pokládám za pokrok, neboť to dokazuje, že nechut' a lhostejnost neklesla až ke dnu. Někdy mne potěší drobná práce v muzeu, ale jinak toho mnoho není. Mám rozdělané jedno plátno už měsíc, stále se mi nechce dál, barvy jsou mně lhostejné ačkoliv bych chtěl malovat. Asi je nutno se alespoň jednou přinutit.

Po pražské výstavě Rykra uvažujeme o tom zřídit jednu stálou síň jeho obrazů u nás v muzeu. Projednával jsem to s ředitelkou a ta souhlasí. Místnost sice není nijak velká, ale díky za ni. Počítám, že by se v ní dalo velmi vzdušně instalovat asi 12 až 15 obrazů. To jenom informativně předem. Podrobnou zprávu o tom Vám podám, až se věci vykrystalizují naprosto reálně, tj., až budeme vědět, které obrazy bychom mohli instalovat ve stálé expozici. Od 1. srpna přijímáme novou sílu, která bude mít tuto záležitost plně na starosti. Bude jednat přímo s Vámi. Budeme Vám vděční, jestliže nám k této expozici propůjčíte své síly v takové míře, jako k liberecké výstavě.

Expozice bude mít samozřejmě svůj vlastní plakát, vlastní katalog a uvažujeme i o vydání některých reprodukcí ve vlastním nákladu, od nového roku totiž najíždíme na nový systém hospodaření, který by nám to s největší pravděpodobností umožnil.

Přenesení liberecké výstavy do Kolína jsme se, bohužel, museli vzdát, protože výstavní síň není v současné době způsobilá k takové akci. Měly být namontovány světelné rampy a měly být vyrovnány zdi, které jsou křivé, obrazně řečeno, jako turecká šavle. Od těchto prací jsme byli nuceni upustit, protože všechny síly a prostředky se musely soustředit na archeologické sbírky, jejichž expozice má být hotova za rok, včetně generální opravy budovy sbírek, ku příležitosti celosvětového archeologického kongresu, jehož součástí bude i studium v našich sbírkách. Skutečně bohužel. Je to škoda, zvláště když jsou obrazy zpracovány v hotovou výstavu. Ale znovu zdůrazňuji: ve výstavní síni, která je v nevyhovujícím stavu, by to bylo neúnosné. Myslím si, že bychom si to nemohli dovolit vzhledem ke kvalitě Rykrova díla.

Nezlobte se, že jsem Vás obtěžoval mojí prosbou. Ještě jednou Vám mnohokrát děkuji.

Váš Foltýn

DOPIS č. 4

(nedatováno, dle kontextu se dopis váže k plánované výstavě zmíněné výše, v psaní ze 3. července 1965)

Vážený pane Chalupecký,

mockrát Vám děkuji za potěšující informaci. Jsem velmi rád, že to dobře dopadlo. Ale teď to, proč Vám vlastně píši: rádi bychom Vás navštívili v souvislosti s Rykrem. Jak už jsem Vám říkal, máme v úmyslu pozměnit naši galerii, přesněji řečeno, chceme uvolnit dvě poměrně prostorné místnosti pro Rykrovo dílo. Dalo by se zde instalovat asi kolem dvaceti obrazů. Rádi bychom se s Vámi o tom poradili a s Vaším souhlasem využili Vašich znalostí i vlivu pro získání Rykových obrazů. Nebudu se o tom teď šířeji rozepisovat. Budete-li ochoten a budete-li mít čas, pohovoříme o tom až v Praze. Přijeli bychom v úterý 19. října. Souhlasíte-li s přijetím naší delegace, napište laskavě alespoň pár slov o tom, kdy bychom se mohli sejít a kde.

Děkuji Vám a mnoho pozdravů

Foltýn

DOPIS č. 5

20. července 1965, Kolín

Vážený pane Chalupecký,

děkuji za dopis. Musím konstatovat, že mi pomohl. Za to zvláštní dík. Ve své nečinnosti jsem mnohokrát přemýšlel o tom, z čeho vlastně pramení, zdá se, že máte pravdu když říkáte, neúčelnost umění. Na základě toho, co jsem namaloval dříve, mohu konstatovat asi toto: málokdo o ty obrazy jeví zájem! Nemyslím, že by to byl jev ojedinělý, jistě tato nepříjemná skutečnost potkala více malířů. Vím, že obrazy nejsou malovány jenom proto, aby byl o ně proječován zájem, ale přesto nemohu tvrdit, že by tato skutečnost nebyla důležitá. A snad právě proto, že zájem schází, se deprese nečinnosti ještě více prohlubuje.

Jestliže je půda, do níž se má zasévat, lhostejná (odpusťte ty výrazy), a jestliže od ní v každém případě má vycházet i když ne hlavní, tedy přece jenom impuls a chuť proměňující se v nutnost, zdálo by se, že nemá smyslu házet perly sviním. Ale to, co říkáte, že je nutno vydržet i přesto, se jeví přece jenom jako jediná možnost jak se i z toho všeho dostat. Jiná otázka je, čím se přinutit.

Nemám ani nejmenší snahy popírat skutečnost, která praví, že důležité je to, že obrazy jsou namalované. Ale na druhé straně je nutno říci, že mají-li ještě nějakou jinou funkci než funkci čistě subjektivní, právě tato funkce může být za jistých okolností pohádkou. Tím nechci absolutně zastávat názor o opodstatnění společenské funkce umění, je-li tato funkce určená předem.

Mohu bez přehánění říci, že to, co jsem maloval dříve a i to, co malovali jiní, nebo většina jiných, mně dneska absolutně nezajímá jako malíře. A historik umění nejsem. Je to naprosto mrtvé a nechápu dost dobře, proč v tom někdo ještě pokračuje. Dalo by se to pravděpodobně vysvětlit asi tím, že je v tom spatřována estetická záležitost, jejíž místo je, jak říkáte, na stěně bytu. Ale malovat pro tohle, to raději pěstovat cibuli.

Skoro mám dojem, že v té době, kdy jsme byli tak plodní, nebyla všeobecná lhostejnost o mnoho menší nebyla-li stejná, ale existovala forma vyjádření, která byla schopná účinnosti a která nás z toho nějak vyjímala. A stejně mám pocit, že to vždy nebylo upřímné. Dost možná,

že právě jenom onou formou jsme se snažili zakrývat něco, čemu jsme se nedovedli dost dobře postavit tváří v tvář jako chlapi. Teď, když náplast zvětrala, objevuje se rána ve své plné bolesti. Je nutno hledat lék, nikoli náplast.

Neříkám, že neexistuje, snad jen nehledáme tam, kde je nutno hledat.

Nejsme přece prázdni, žije v nás touha objevovat sebe i svět, jenže asi nevíme, jaké klást otázky tomu, co je u nás i ve městě obsazeno. Je to, v čem žijeme, skutečně lhostejnost nebo jen strach z položení špatné otázky?

O přihlášku do Svazu jsem si už napsal. Doufám, že ji brzy pošlou a pak bych si dovilil uvědomit Vás o tom, až bych tam vezl nějaké obrazy.

Pro Špálovku bych měl podle mého soudu asi 6 pláten 100 x 180 cm. Byl bych Vám vděčen, kdyby jste mi mohl sdělit některé podrobnosti v této záležitosti, to jest datum, velikost prostoru a eventuálně jména spoluvystavovatelů, podmínky atp. Pravděpodobně chci po Vás mnoho, ale znáte-li plán podzimních výstav, byl bych velmi rád, kdybych do některé z nich mohl být zařazen.

Objevil jsem některé plakáty Rykra a taky kresby, které jste ještě neviděl. Ještě než odjedu na dovolenou, pokusím se všechno shromáždit na jedno místo a zabezpečit proti prachu.

Váš Foltýn

P. S.

Můj brněnský velectěný jmenovec mě začíná způsobovat značné obtíže. Spousta lidí mě totiž přesvědčuje, že moje obrazy visí na všech možných výstavách včetně galerie a přesvědčuje mě takovým způsobem, že jsem někdy na pochybách, jestli moje obrazy visí nebo nevisí, ačkoliv o ničem takovém nevím. Zdá se, že budu muset změnit jméno nebo svého jmenovce přinutit, aby opustil tento svět i se svým jménem a obrazy.

DOPIS č. 6

V Kolíně 30. září 1965

Vážený pane Chalupecký,

budu tentokrát velmi stručný: jedná se o moji přihlášku do Svazu. Mám předložit svoje práce 4. října (t. j. pondělí) ve 14.30 v Klubu umění v Mánesu. Něco tedy vyberu a přivezu to tam. Vezmu asi dva starší obrazy a dva ze skromného počtu nových. Moc Vás prosím: kdyby jste měl trošku času, přijďte se tam, prosím, podívat. Byl bych Vám mnoho vděčen, kdyby jste byl ochoten mě nějak pomoci. Neznám tam vůbec nikoho. I když jste říkal, že vedení Svazu se provětralo, přesto mám z toho trochu vítr. Děkuji Vám a jsem s pozdravem.

Váš
Foltýn ml.

DOPIS č. 7

V Kolíně dne 30. října 1965

Milý pane Chalupecký,

po přečtení Vašeho dopisu jsme doslova zařvali, neboť: O existenci toho pána víme, máme k dispozici nějaké katalogy a jsme ve styku s jeho rodinou. Tento pan Chlubný emigroval asi v r.1948 a je stár kolem padesáti let. Podle slov mého spolupracovníka nedělá zrovna špatně. Jeho adresu si opatříme poměrně snadno. Přesto však píšeme oficiální dopis panu Černému na SČVU, aby jednání dostalo patřičnou úroveň a patřičné pokrytí, protože pan Chlubný jako emigrant je jistě delikátní záležitostí pro zdejší byro. Se šéfkou jsme o tom zatím nehovořili, počkáme raději až na odpověď pana Černého. O výstavu máme samozřejmě zájem, ovšem, jak sám víte, náš zájem ještě tak mnoho neznamená ve městě, kde jsou soudruzi na takové delikatesy příliš zašpičatělí.

Při této příležitosti bych znovu poprosil o možnost návštěvy u Vás. Jedná se o převedení obrazů Z. Rykra z Chotěboře do Kolína. Byli bychom Vám velmi zavázáni, kdyby jste byl ochoten nám v tom nějak pomoci. Máme sice skoro dojem, že už je téměř pozdě, ale přesto se chceme o to pokusit. Pojedeme do Prahy v pátek 5. listopadu a byli bychom moc rádi, kdyby jste měl čas asi v 10. hodin dopoledne.

Děkuji Vám a jsem s mnoha pozdravy

Váš Foltýn

DOPIS č. 8

V Kolíně 29. ledna 66

Milý pane Chalupecký,

dovoluji si Vám poslat naši novou publikaci a zároveň Vás poprosit o shovívavé přehlédnutí některých chyb, jejichž existenci na základě různých výtek jako začátečníci srdnatě neseme na svých bedrech, jichž se však v příštích číslech hodláme jak náleží vyvarovat. Prosím, přihlížejte shovívavě i k obsahu prvního čísla, které je, jak uvádíme, jakousi malou obětí okresním bohům. Doufáme tedy, že Váš soud bude shovívavý a že, budete-li pociťovat nutnost jakýchkoliv výtek, namíříte je hrotem přímo na naši adresu. Děkuji Vám.

Využiji této příležitosti i k tomu, abych mohl podat několik stručných informací o sobě. Ze Svazu jsem už dostal legitimaci. Jsem si vědom toho, že tato forma (mám na mysli dopis) není nejvhodnější k tomu, abych Vám poděkoval za přispění k mé kandidatuře, doufám, že časem přijdu na jiný způsob. Zatím se tvářím nečinně, protože mě v novém stavu nejsou dostatečně jasně známy práva, výhody a případné povinnosti, pokud se to dá tak nazvat.

Trošku maluji a upřímně řečeno, potřeboval bych si o tom popovídat, nebo, spíše poslechnout a jak náleží strávit výtky event. rady. Vůbec se neodvažuji Vás o to prosit, protože jsem si vědom potíží s tím spojených i značné ztráty času. Doufám však, že při eventuální příležitostné cestě do Kolína budete mít alespoň trošku času nahlédnout do mé mírně líné tvořivé kuchyně.

S Rykrem jsme trošku hnuli. Krajská galerie pro nás zakoupila několik věcí od pí. Frankové a záměrná smyčka, totiž půjčka obrazů z Chotěboře, je již v první fázi utážena. Až budeme mít věci tady, hodláme naléhat na příslušné ministerstvo o převedení těchto obrazů do Kolína, neboť, jak jsme zjistili, žádná jiná cesta neexistuje. Hodláme otevřít zatím výstavu Rykra (pravděpodobně v květnu) jako stupeň vývoje moderního umění s poukázáním na následovníky moderní malby. Jedná se pak o výstavu Balcara, mě (odpusťte tu neskromnost) a Jana Kubíčka, který v současné době vystavuje ve Špálovce. A zde tkví vlastní potíže: rádi bychom konfrontovali dva protichůdné směry nebo spíše tendence v moderní malbě, dva póly, na jednom z nich stojí Balcar a k němuž se přikláním i já a na druhém Kubíček, a rovněž bychom byli velmi rádi, kdyby jste svolil k tomu, abychom Vás požádali o zahájení této

výstavy: jelikož je mi znám Váš nesouhlas se skupinou ve Špálovce, v níž je i Kubíček, vznikají zde jisté obavy, že by jste snad mohl odmítnout jakkoliv se interesovat o zmíněné výstavě právě na základě účasti Kubíčka. Moc bych Vás proto prosil, kdyby jste se mohl v této věci, laskavě vyjádřit, pokud Vám to bude jen trošku možno, v náš prospěch. O dalších podrobnostech, pokud budete laskavě souhlasit, bychom pohovořili již s Balcarem, mým kolegou z muzea, který má obě výstavy na starosti a případně i s Kubíčkem, budete-li si to přát. Prosil bych Vás v této souvislosti o jedno: aby jste nenahlížel na výstavy Rykr a pak Balcar, Foltýn, Kubíček, jako na záležitost regionu (neboť všichni mají co dělat s Kolínem). Nemilý fakt, že jako muzeum jsme region, chceme v krátkodobých akcích muzea nebrat v úvahu. Ještě několik málo slov k Rykrovi: otevření stálé expozice Rykra jsme byli pro naprostou nutnost realizace expozice pravěku (v souvislosti se světovým archeologickým kongresem v Praze) odsunout na pozdější dobu. Tato expozice pravěku spotřebuje jednak většinu času do srpna, hlavně však celý rozpočet na letošní rok, protože se jedná o úpravu a instalaci celého baráku.

Jelikož 3 číslo Klíče vyjde pravděpodobně v červnu, rádi bychom v něm uveřejnili studii o Rykrovi. Je nasnadě, že první, koho o to poprosíme, jste Vy. Pokládejte, prosím, toto krátké sdělení za vyřknutou prosbu o tuto studii. Předem děkujeme za tak velkou laskavost. Samozřejmě, že Vás o to neprosíme jen pro naše modré oči.

Pane Chalupecký, kdyby jste se rozhodl, v souvislosti s některou prosbou, souhlasit, prosím Vás o kratičké oznámení. To bude pro nás impulzem pro vyjednání schůzky s Vámi, tentokráte pro nás stoprocentně závazné. Projednali bychom tyto věci, i eventuelní sestavení katalogu Rykrovi výstavy, o což Vás tímto prosíme.

Odpusťte tolik proseb najednou. Mohl by vzniknout dojem, že netušíme nic o Vaší časové vytíženosti, nebo snad i dojem dotěrnosti. Nic z toho. Domníváme se jenom, že Váš vztah ke Kolínu nám dává jistou naději na vyslyšení. Děkuji Vám a jsem s pozdravem

Váš Foltýn

DOPIS č. 9

Kolín, 4. duben 1966

Pan Jindřich Chalupecký

Leningradská 35

Praha 10

Vážený pane Chalupecký,

dovolujeme si odpovědět Vám tentokrát společným dopisem, protože se Vaše dotazy týkají jaksi nás obou.

Předně se Vám co nejdvořileji omlouváme, že jsme dosud nevyzvedli Rykrovy věci ve Špálovce. Bohužel jsme na uvedený den nesehnali vůz a musili jsme proto cestu odložit na tento týden. Stavíme se ve Špálovce tento čtvrtek, t. j. 7. t. m.

Vinu na těchto zmatcích nesou i komplikace, které nastaly kolem výstavy *Obraz a písmo*. Přiznáváme se, že jsme z celkem principiálních důvodů pokládali za svou povinnost vyvinout nejvyšší možné úsilí, aby výstava mohla být v Kolíně instalována, přesto, že proti nám stály nejen orgány státní správy a j., ale i ředitelství muzea. Totéž platí i o publikaci, která má být pod stejným názvem vydána u příležitosti zmíněné výstavy. Dovolujeme si obtěžovat Vás tímto snad poněkud podrobným vysvětlením proto, abyste laskavě omluvil naše nedostavení se do Špálovy galerie.

Závěrem můžeme jen s jistou lítostí konstatovat, že prosadit v Kolíně výstavy moderního umění je věc velice obtížná, ne-li téměř nemožná.

Se srdečným pozdravem Vaši

V. Mezřický?²⁵⁸, Foltýn

---

²⁵⁸ Děkuji PhDr. Pavlu Ondračkovi za rozluštění tohoto jména.

DOPIS č. 10

V Kolíně 10. května 66

Pane Chalupecký,

Obracím se na Vás s prosbou: byl bych velmi rád, kdyby jste se mohl přijet podívat na moje obrazy. Domnívám se, že jsem vykročil na jakousi přesnější cestu, mnohdy však nevím, co si počít. Potřeboval bych nezbytně, aby někdo to, co jsem namaloval, zhodnotil nebo přehodnotil. Víte sám, že zmocní-li se člověka pochyby o vlastní práci, najde v sobě málokdy dost síly, aby mohl pokračovat. Kdybych mohl sám přesně formulovat chyby a přednosti svých obrazů, bylo by to výborné. Jsem však jimi příliš zaslepen, abych je mohl posuzovat nezaujatě nebo nezáživně. Třeba někdy chybu nebo přednost najdu, nedovedu ji však správně zhodnotit a postavit do správných souvislostí s dalším malováním. Mám pocit, že se chyb nedovedu vystříhat a že předností nedovedu využít. Maluji takto téměř dva roky a za tu dobu jsem ty obrazy prakticky nikomu neukázal. Rozhodně ne nikomu, kdo by mi o nich mohl říci to, co jsem čekal a co potřebuji. Byl bych velmi rád, kdyby jste si někdy našel chvilku času, ačkoliv vím, že jste v současné době až příliš zaneprázdněn.

Kromě toho bych Vám jménem redakce Klíče rád připomenul naši prosbu o interview s Vámi. Pochopitelně, svůj čas přizpůsobíme Vašemu. Druhé číslo Klíče máme po jistých komplikacích prakticky hotové. Snažili jsme se vystříhat chyb z prvního a tak doufáme, že druhé bude lepší než první.

Kdyby Vám bylo možné spojit cestu za interview s posouzením obrazů, bylo by to pro nás i pro Vás výhodnější. Kromě toho bychom Vám mohli zaplatit cestu. Najdete-li ve svém diáři nějaký volný termín a budete-li ochoten přijít, napište, prosím Vás, krátkou zprávičku. Abychom nejeli náhodou mimo Kolín.

Děkuji Foltýn

Děkuji Vám a jsem s pozdravy,

Váš

Foltýn

DOPIS č. 11

V Kolíně dne 9. června 66

Pane Chalupecký,

naprosto chápu Vaši zaneprázdněnost i rozhořčení nad naší, řekl bych, nepořádností. Nebude asi na místě, řeknu-li, že jsme měli podvkrátě snahu vyzvednout Rykra, ale ani jednou nám to časově nevyšlo. Zdá se to asi směšnou omluvou, ale je tomu tak. Je nám hrozně líto, že jste s tím měl potíže. Doufám však, že jednou budeme moci vzít výstavy a všechno s tím spojené jen do vlastních rukou, t.j., bez prázdného řečnění pí. ředitelky. Zatím musíme, bohužel, respektovat její rozhodování a v neposlední řadě i finanční stav muzea. Tím chci říci, že nemůžeme jet do Prahy autem, které nás stojí 500 Kčs, jenom pro Rykra. Jsme nuceni zařídit se podle jiných skutečností. Budu teď asi trochu drzí, ale chtěl bych se Vás zeptat, jestli odmítáte rozmluvu pro Klíč vůbec, nebo jen do té doby, než odčiníme hřích se Špálovkou. Byli bychom velmi rádi, kdyby jste to mínil spíš jako pokání než jako odsouzení. Za případné zmírnění trestu Vám předem mnohokrátě děkujeme.

Jsem velmi rád, že v zásadě neodmítáte cestu za mými obrazy. Prosím Vás, kdyby jste měl ještě nějaké volné políčko na srpen, jak píšete, zaškrtněte si jej pro mne. Do konce mě to více vyhovuje (mám na mysli srpen), začal jsem totiž dělat takové desky a mám pocit (konečně takový trochu dobrý pocit), že by z toho mohlo něco vyjít. Podotýkám, že jsem začal. Mám asi tři hotové, ale několik rozdělaných. Po delší době mohu prohlásit, že mně malování baví a vydržím u něj. Doufám, že do Vaší návštěvy si některé věci vyjasním a pak Vám ukáži to, o čem bych se chtěl domnívat, že k něčemu vypadá a že je to moje.

Viděl jsem ve Špálovce narativní obrazy, je to moc zajímavé a hlavně, není to nudné, jako je už nudná abstrakce, stále ještě dost v oběhu. Jsem rád, že jsem to viděl, protože mám pocit, že pracuji ve přibližně stejné rovině. To je moc prima, že se Vám podařilo dostat ty věci sem. Věřím, že to nebude poslední výstava Špálovky, která má šmrnc a náboj.

Teď mám nějaké věci na Kladně, kde je výstava výtvarníků středočeského kraje. Výstava není moc dobrá, obesílal jsem ji hlavně proto, že bych si chtěl výhledově upravit pozici ve své pobočce, což se mi daří! V září budu vystavovat na Výstavě mladých v Brně. O této výstavě jistě víte, neboť nepochybuji o tom, že se sjezdu kritiků v. n. zúčastníte. Neobesílám

poslední věci, t.j. ty desky, o kterých jsem se zmiňoval. Ty si chci nechat až na podzim do Kolína, resp. pak třeba do Prahy.

Připisuji moc pěkný pozdrav a těším se na poučení.

*Dovoluji si přiložit pár fotografií, jsou vzadu značeny.

Váš Foltýn

DOPIS č. 12

V Kolíně 5. prosince 1966

Milý pane Chalupecký,

v první řadě Vám děkuji, že jste mne zařadil do obnoveného přehledu současného českého a slovenského umění. Bohužel, nemohl jsem poslat fotografie v udaném termínu, t. j. do konce listopadu. Dopis od nakladatelství jsem totiž obdržel poslední listopadový den. Na fotografiích se pracuje a předpokládám, že je do středy pošlu. V tomto smyslu jsem posílal dopis i nakladatelství.

Se Špálovkou se to poněkud zvrtilo, ale i tak doufám, že z toho vyjde výstava alespoň přibližně stejného charakteru, jaký jste měl na mysli Vy.

Ale proč vlastně píšete. Velmi rád bych navázal bližší styky s některými mladými Rusy. Prosím Vás, pošlete mi některé adresy. Uvažuji i o tom, že bych se prostřednictvím Svazu podíval přímo tam.

Když jsme v muzeu sestavovali plán výstav na příští rok, zařadili jsme na listopad výstavu mladé ruské avantgardy. Uvažujeme tak, že bychom tuto záležitost formálně naočkovali na výročí Říjnové revoluce, tím bychom snad přinutili místní orgány KSČ, aby se na uspořádání výstavy finančně podíleli, hlavně na převozu. Byli bychom rádi, kdybychom tuhle výstavu mohli uskutečnit i když jsme si vědomi značných komplikací. Obracíme se na Vás proto, že jste viděl několik atelierů a hlavně proto, že Vaše laskavé doporučení při vyzývání autorů bude mít největší váhu. Samozřejmě, počítáme s tím (bude-li výstava alespoň trochu realizovatelná), že bychom vystavující autory pozvali do Kolína, pochopitelně, na účet patřičných organizací. Projevíte-li o naši snahu zájem, byli bychom rádi, kdyby jste se na výstavě podílel svým jménem. Samozřejmě, agendu a věci technického rázu obstaráme sami.

Kromě toho jsme v době (konečně) od 22. října do 3. listopadu zařadili výstavu Z. Rykra. Prosíme Vás, kdyby jste se laskavě vyjádřil k ustavení a k uskutečnění této výstavy. Jsme si vědomi toho, že jsme tuto záležitost v minulosti zmotali víc, než je záhodno. Přesto však se domníváme, že pro Kolín není ztracena tak, abychom ji vzdávali.

Děkujeme Vám za pochopení a Vaši laskavou spolupráci při uskutečňování obou výstav. Těším se, že Vás uvidím při instalaci ve Špálovce.

Váš Foltýn

DOPIS č. 13

(nedatováno, dle kontextu podzim 1968)

Pane Chalupecký,

bohužel se mi nedostává prostředků k tomu, abych mohl své věci ze Špálovky odvézt najednou. Budu to tedy realizovat tak, že po každé, když pojedu do Prahy, něco odvezu. Z těch větších formátů mně tam zbyly už jen dva a ty menší, to už nebude tak velký problém. Pokusím se, aby tam do konce roku zbylo co nejméně věcí dokonce doufám, že by se mně mohlo podařit odvézt všechny. To ale raději neslibuji, abych pak nevypadal jako šašek.

Nebyl jsem tak pilný, jak se domníváte. Do července jsem pracoval na atelieru a na barvy jsem ani nesáhl. Pak přišel onen neslavný den a po něm další, ještě méně slavný. V hlavě mám (pravděpodobně stejně jako spousta ostatních) otrěsný bordel a tak najít nějakou jistotu, byť jenom společensko-morální, je obtížnější než kdykoliv předtím. Pohaslá naděje je horší než rána palicí do hlavy. Přesto se snažím, nejmě teď, něco dělat, ale jde to pomalu. Nedokážu se soustředit na řemeslo, které, jak víte, hraje dost důležitou roli v mých obrazech.

Udělal jsem prakticky 4 obrazy. Ty, které jsem měl rozdělané prakticky před srpnem, ztratily najednou smysl, jsou najednou prázdné, placaté, prostě nic, které si nezaslouží další námahy.

Dva, o kterých se domnívám, že nějaký smysl mají, se pokusím začátkem ledna dopravit do Špálovky. Nechci ze sebe zbytečně, nebo jen ze setrvačnosti, nebo jen z principu jakési stavovské cti, kydat vnitřnosti jako hnůj. Potřebuji si spoustu věcí vyjasnit, promyslet. Události, které nás vrhly ke zdi, nejsou pro malíře půdou jen malířskou, ale půdou postoje, morálky, osobní svobody, filozofie. Víc, než v normálním bahně. City, jen city, nestačí. Myslím, že vyrostete něco nového, každopádně něco jiného. Rána začíná teprve bolet.

Váš Foltýn

Když jsem probíral své věci dole ve sklepě, zjistil jsem, že tam schází obraz: „KALENDÁŘ PRO NENAROZENÉ“. Byl bych moc rád, kdyby jste mě u p. Holé nechal laskavě vzkaz, co s ním je. Děkuji Vám.

Chtěli bychom v Kolíně uskutečnit výstavu Jirky Balcara. Je možná domluva na toto téma?

DOPIS č. 14

(tužkou připsáno 1968)

Pane Chalupecký,

omlouvám se pro tu sobotu, kterou jsem nanesl v dopise. Nevyšlo to. Musel jsem tak, jak jsem jel, hlavně skrze transport obrazů, neboť v sobotu jsem neměl nikoho, kdo by mně s tím pomohl. Byla to Kalvárie. Ani jsem se neodvážil odvážet obrazy do Kolína, protože vlaky jsou teď tak otřesně natřískané, že je skoro lépe chodit pěšky. Jenže, ty dálky.

Přijedu těsně po Novém roce, najmě proto, že bych rád opravil mazanec, který se objevil na jednom plátně a jednak bych zkusil štěstí, Snad Vás stihnu. Bohužel nemohu oznámit přesný den, alespoň teď ne, protože moje cesty do Prahy se v nové muzejní situaci rovnají spíše útěku. Ještě jednou všem přeji všechno nejlepší v Novém roce a těším se k účasti na dalších výstavách ŠG.

Váš Foltýn

DOPIS č. 15

Úterý 10. prosince 1968

Pan Chalupecký,

pocituji tu mezeru v použití různých materiálů, možno říct, že dokonce někdy dost citelně. Jemně v tomto státě kraluje slůvko „jenže“. Nehledě k tomu, že si použití tzv. netradičních materiálů nemohu dovolit vzhledem k své finanční situaci (po odečtení daní a všelijakých poplatků mně zbude 900 Kčs měsíčně), je nutno konstatovat, že nejsou k sehnání a když jsou, tedy za takových podmínek, které jsou při nejmenším těžko realizovatelné. A tak mně pro nejbližší budoucnost nezbyvá nic jiného než klasický formát, klasický materiál a klasická technika, která je víceméně dána prvými dvěma. Jsem si vědom toho, že je to omluva postavená poněkud na písku, ale ať chci či nechci, musím tuto skutečnost vtěsnat do toho módního pojmu „trvalá realita“.

Mám jakési představy o tom, jak a jakým směrem by se měla utvářet má budoucí práce, ale je tu jistě cosi, co je potřeba doříct. Snad to nebude mít takový dopad, jak jsem si zpočátku představoval nebo spíše namlouval, ale já tu tečku musím udělat i za tuto cenu. Jeví se mi to jako předpoklad vnitřní existence, prostě něco, co musím vdechnout a vydechnout, abych mohl zavřít jakési desky, které to všechno uloží ad acta. Kdysi jsem si myslel, že se má práce ubírá klidnými vodami po klidné křivce, ale teď s jistým časovým i názorovým odstupem, na to nahlížím jinak. Jsou to spíše zlomy, které posunují dál. Ale i ke zlomu je potřeba jisté síly, jistého tlaku, který rázem přeruší doznívání. Víím, že ozvěna je nebezpečná! Síla nebo spíše tlak, který bubnuje na mou práci teď, v tomto čase, je snad onen tlak, kterého je zapotřebí na zlomu. Chtěl bych ještě udělat obrazový cyklus, jakousi křížovou cestu, o které přemýšlím několik let. Snad začnu příští rok, chtěl bych to během roku udělat a pak uvidím. Souběžně bych chtěl experimentovat v jiné oblasti, zatím jen na náčrtových modelech, ale nevím, jak se bude všechno utvářet. Hodlám totiž odejít z Muzea, protože to tu všechno začíná plesnivět, včetně mě a o budoucí existenci mám zatím jen idealistické představy. Ale tím Vás nehodlám obtěžovat.

Pokud se týče Jirky B., samozřejmě se pokusím, nebo pokusíme, zjistit, je-li tu něco. Pokud víím, jsou tu nějaké grafiky, ale jen ty, které se jistě objeví v popise. Jirka Červín (to je dobrý přítel Balcara, už od dětství) by mohl vědět, jsou-li tu starší, nebo novější obrazy. Ale nemyslím, že by tu bylo něco veledůležitého. Zjistíme-li něco budu Vás o tom informovat.

S výstavou v Kolíně samozřejmě počkáme, až se vyřídí všechny náležitosti. To už v muzeu pravděpodobně nebudeme, ale to nic nemění na našem záměru. To totiž není otázkou naštvanosti či nenaštvanosti mezi námi a řízením muzea.

I já se domnívám, že žijeme čas, ve kterém konečně o něco jde. Pravděpodobně jsem se nevhodně a krajně nepřesně vyjádřil, když jste nabyli dojmu, že padám do beznaděje, i když její náznaky nevylučuji. Ono je to vlastně spíše naštvání a rozhořčení nad tím, že ty politické osobnosti, které stojí na nižších žebříčkách říkají, co se bude dít. Tedy váhavá situace, která se může zvažovat na tu stranu, která, nedej bůh by mohla použít síly. Nevsázím na poctivost současného vedení (alespoň ne na všechny), spíše na jiné jevy, za kterými stojí, řečeno frází, poctivost a pravda. (Ale nedomnívám se, že pravda a poctivost jsou fráze, právě dnes se ukazuje, že jsou rozhodně oporou).

Jevy, které stále víc a víc pozoruji na malém okresním městě, neskýtají příliš mnoho nadějí, ačkoliv na druhé straně je možno říct, že lidé, kterým je svěřeno nejdůležitější rozhodování, stojí dál pevně na těch pozicích, na jakých stáli v srpnu. Přes všechny snahy o jejich očernění nebo dokonce odstranění zatím troskotají plány těch, kteří zneužívají přítomnosti sovětů. Kámen úrazu je v tom, že dnes se už málo lidí dovídá o těchto vnitřních rozbrojích. To budí dojem čekání, váhavosti a jakéhosi koumáctví, kterým je Kolín proslulý.

Jinak si myslím, že měl-li kdy nějaký boj nějaký smysl, má ho dnes dvojnásob takový. Lidé se odhalují až k dřeni a ty jejich vlastnosti, které teď vyplouvají na povrch mohou dát injekci víře v člověka i tenkrát, padnou-li tyto snahy. To je přínos naprosto neoddiskutovatelný a tak reálný, že to nutně vzbuzuje naději, když ne přímo pro nás, tedy aspoň pro budoucnost. Současně s Vámi mám na mysli vnitřní naději, ne naději vnějšku. Zdá se, že tuto cestu nebudou pro příště určovat profesionální politici nebo spíše funkcionáři, ale ty přirozené vlastnosti člověka, které zůstávají v lhostejné společnosti zasypané vším možným až kdesi na dně. Najmě mě vadí ti lidé, kteří v lednu umírali štěstím a teď, při první překážce, ji začínají podlézat. Někdy je téměř marné jim připomínat, že nic pečeného nikde nelétá do huby.

Ty dva obrazy, o kterých jsem se zmiňoval v posledním dopise dopravím do Špálovky ještě do Vánoc. Potřebuji je nalištovat a pomoci jim sušidlem. Panu (nečitelné jméno) obraz mile rád věnuji, bude-li mít o něj zájem. Nejsem si teď jist jestli jsem jej už neodvezl, ale stalo-li se tak, přivezu ho zpět a při té příležitosti bych opět něco odvezl. Vůbec se nezlobím, když

chcete vyčistit depozitář, naopak jsem rád, že jsem tam vůbec mohl mít věci tak dlouho. Po mé příští návštěvě (pravděpodobně přijedu a přivezu příští sobotu) zůstanou v regálech jen ty menší věci, které bych snad mohl odvézt s pomocí přítele autem. Když by to nevyšlo, odtahal bych si je pod paždí. To už není problém. Děkuji Vám za trpělivost (přece jen to mám komplikovanější, nejsa v Praze bytem) a doufám, na shledanou opět na výstavě ve Špálovce.

Váš Foltýn

15. až pojedu s obrazy, napíši Vám, snad budu mít to štěstí, že se budete pohybovat v galerii. S Boudníkem je to rána, nevěděl jsem to. Bohužel, na pohřeb nemohu přijet, mám na čtvrtek zařízeno, vyřizování některých ryze osobních věcí.

PF č. 16

17. prosince 68

Všechno rozhodně lepší než letos.

Váš Foltýn

DOPIS č. 17

V Kolíně 24. ledna 69

Pane Chalupecký,

Je to už 3 týdny, co jsem Vám psal v jistých záležitostech. Vzhledem k tomu, že jste se zatím neozval, nejsem si jist, zda jsem neprovedl nějakou skopičinu buďto v onom dopise nebo jinak. Dovolte mi, abych věřil spíše tomu, že jste dopis buďto nedostal, nebo jste se zatím nedostal k tomu, aby jste jej akceptoval. Adresoval jsem jej do Špálovky a rovněž jsme ve Špálovce nechali telefonický vzkaz. Skutečnost, že jste se dosud neozval, je taky příčinou toho, že jsem se neobjevil v Praze, ačkoliv to mám už delší dobu v úmyslu i pro jiné záležitosti. Jde mi o tohle: než odejdeme z muzea rádi bychom vydali ještě jedno číslo Klíče, ve kterém bychom chtěli v obrazové části otisknout jen Balcarovy grafiky, případně obrazy. Zdá se nám, že jste jediný, kdo má o tomto přehled a taky jediný, kdo bude ochoten nám vyjít vstříc. Myslíme si totiž, že Kolín jinak na Balcara úplně zapomene, jak už to má ostatně ve zvyku. Byli, bychom rádi, kdyby jste byl ochoten napsat kratičký článek o Jirkových věcech, případně i o něm samotném, jak jste ho znal. Původně jsme zamýšleli uspořádat výstavu, ale vzhledem k tísnicímu se času se toho pravděpodobně budeme nuceni vzdát. I s vědomím toho, že je v současné situaci patrně dost obtížné realizovat podobnou akci vzhledem k tomu, že záležitosti Jirky nejsou dosud vyřízeny. Kdyby jste byl ochoten nám vyjít vstříc, uvítali bychom to s velkou radostí, protože náš úmysl je, myslím, to jediné, čím lze uctít Jirkovy věci v Kolíně. Napište, prosím, kdy a kde bychom se s Vámi mohli setkat a pak se na místě konkrétně domluvíme, jakým způsobem lze odstranit překážky, postaví-li se do cesty realizace. Moc nám na tom záleží, protože ti, kteří přijdou do muzea po nás, pravděpodobně neprojeví pořádný zájem o to, oč jsme usilovali a usilujeme my. Děkuji Vám a jsme s pozdravy.

Vaši

Foltýn a Červín²⁵⁹

Muzeum Kolín

---

²⁵⁹ Děkuji PhDr. Pavlu Ondračkovi za rozluštění tohoto jména.

DOPIS č. 18

(nedatováno)

Pane Chalupecký,

Obratem posílám seznam. Zaškrtnuté věci by měly být reprodukce. U jednoho obrazu nevím rozměry (č. 2), je totiž v Praze u Pechara, dodám to až do tiskárny. Ještě jednou Vám mockrát děkuji.

Váš
Foltýn

DOPIS č. 19

(nedatováno)

Pane Chalupecký,

posílám ty katalogy. Děkuji mockrát. Byly moc pěkné a mnoho věcí z nich se mi líbilo a některé mně velmi pomohly. Škoda jen, že už je potřebujete.

Rykrovy věci, jak jste o nich psal, znovu přeměřím přesně a připravím Vám je, až přijedete, můžete si je převzít. O tom se domluvíte s paní ředitelkou.

Zatím jsem nic nemaloval, neměl jsem vůbec žádné peníze. Teprve včera jsem si připravil plátno. Už jsem byl z toho nešťastný, ale, bohužel, nedalo se nic jiného dělat, než čekat na gáži. Už jsem nedočkavý, doufám, že nejpozději pozítří začnu něco dělat.

Ještě jednou Vám moc děkuji a těším se, až přijedete do Kolína.

Váš

Fanek Foltýn

DOPIS č. 20

(nedatováno)

Pane Chalupecký,

přijedu v úterý do Prahy a zdržím se pravděpodobně až do večera, resp. do 19. hodiny. Byl bych velmi rád, kdybych si s Vámi mohl alespoň chvíli popovídat. Zjistím u p. Knihovníka, kde bych Vás mohl během dopoledne zastihnout (mám na mysli místo, kde pracujeme). Pro každý případ buďte tak laskav a nechejte mě vzkaz ve Vašem bytě. Kdybych nezjistil místo, kde Vás během dopoledne najdu, šel bych nejdříve do Leningradské. Přišel bych asi kolem 10. hodiny. Doufám, že Vás zastihnu a že budete mít alespoň chvíli čas.

Váš

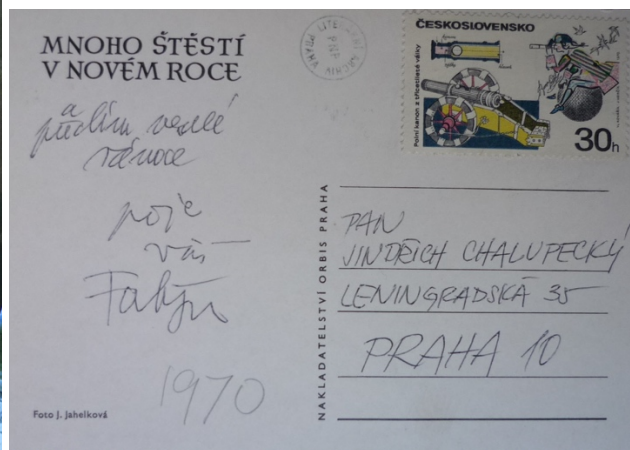
Famík Foltýn

POHLED č. 21

(asi prosinec) 1970

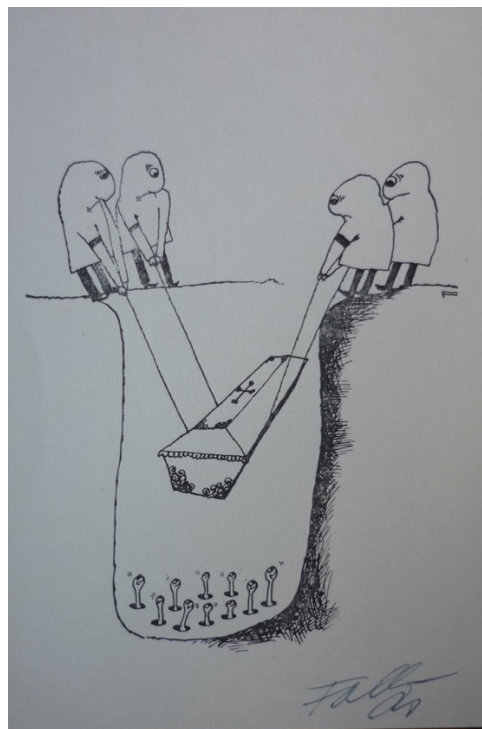
Mnoho štěstí v novém roce a předtím veselé Vánoce.

Přeje Váš Foltýn

PF A GRAFIKA č. 22

(konec roku 1971)

Tabulková příloha

Od výstavy Zbyňka Sekala do konce roku 1965 navštívilo Galerii Václava Špály 24. 282 návštěvníků (**Tab. 1**). Nejnavštěvovanější výstavou roku byli *Rakouští sochaři*. Tato výstava představila dílo deseti rakouských sochařů, Fritze Wotruby a jeho žáků.²⁶⁰ Navštívilo ji tehdy 3.369 lidí. K dalším hojně navštěvovaným výstavám v tomto roce patřila výstava *Objekt* připravená Evou Petrovou a vedle úvodní výstavy Zbyňka Sekala také monografická výstava Zdeňka Sklenáře. V následujícím roce se v galerii představilo na patnáct výstav (**Tab. 2**). Mezi nimi díla sester Květy a Jitky Válových, Jiřího Balcara nebo první zahraniční tematická výstava *La Figuration narrative*, která byla značně redukovanou²⁶¹ reprízou výstavy uspořádané kurátorem Géraldem Gassiotem-Talabotem v roce 1965 na Pařížském bienále.²⁶²

Tab. 1 Výběr ze soupisu výstav uspořádaných v Praze roku 1965 Svazem československých výtvarných umělců. Zdroj: BINAROVÁ 2016, s. 241.

11. 12. 1964 - 17. 1. 1965	Bohdan Lacian	4329
22. 1. 1965 - 14. 2. 1965	Alena Belušová - I. patro	2807
22. 1. 1965 - 14. 2. 1965	Prodejní výstava Díla - přízemí	2930
19. 2. 1965 - 24. 3. 1965	Jaroslav Paur	5318
2. 4. 1965 - 2. 5. 1965	Zbyněk Sekal	3058
7. 5. 1965 - 30. 5. 1965	Václav Tikal - 1. patro	1307
7. 5. 1965 - 30. 5. 1965	Balcar - Kiml - Kmentová - Pacík	1302
4. 6. 1965 - 27. 6. 1965	Zdeněk Sklenář	3075
2. 7. 1965 - 25. 7. 1965	Skupina Mikuláše Galandy	1333
30. 7. 1965 - 22. 8. 1965	Grafika 65	1498
27. 8. 1965 - 26. 9. 1965	Objekt	3308
8. 10. 1965 - 31. 10. 1965	Rakouské sochařství	3369
5. 11. 1965 - 5. 12. 1965	Ladislav Novák	1579
5. 11. 1965 - 5. 12. 1965	František Gross	1942
10. 12. 1965 - 8. 1. 1966	Věra Janoušková	2511

²⁶⁰ MICKA 2019, s. 71.

²⁶¹ Výstava obsahovala z původně 120 děl vystavených v Paříži pouhých 20 obrazů. Zdroj: MICKA 2019, s. 77.

²⁶² MICKA 2019, s. 77.

Tab. 2 Soupis výstav uspořádaných v Galerii Václava Špály v Praze v letech 1965–1966.

Zdroj: BINAROVÁ 2016, s. 243–244.

Rok 1965		Rok 1966	
Termín výstavy	Název výstavy	Termín výstavy	Název výstavy
11. 12. 1964 – 17. 1. 1965	Bohdan Lacina	14. 1. – 6. 2.	Obraz a písmo
22. 1. – 14. 2. 1965	Alena Belušová	11. 2. – 6. 3.	Skupina “4” (Slovensko)
22. 1. – 14. 2. 1965	Prodejní výstava Díla	11. 3. – 3. 4.	Květa a Jitka Válovy
19. 2. – 24. 3. 1965	Jaroslav Paur	8. 4. – 30. 4.	Herbert Hajek (NSR)
4. 4. – 2. 5. 1965	Zbyněk Sekal	6. 5. – 29. 5.	Tvůrčí skupina Etapa
7. 5. – 30. 5. 1965	Václav Tikal	2. 6. – 26. 6.	La figuration narrative
7. 5. – 30. 5. 1965	Balcar – Kiml – Kmentová – Pacík	1. 7. – 3. 7.	B. Reynek
4. 6. – 27. 6. 1965	Zdeněk Sklenář	1. 7. – 3. 7.	J. Seifert
a. – 25. 7. 1965	Skupina Mikuláše Galandy	8. 7. – 11. 9.	J. Klápště
30. 7. – 22. 8. 1965	Grafika “65”	8. 7. – 11. 9.	R. Kutra
27. 8. – 26. 9. 1965	Objekt	23. 9. – 16. 10.	Aktuální tendence československého umění
8. 10. – 31. 10. 1965	Rakouské sochařství	21. 10. – 13. 11.	Jiří Balcar
5. 11. – 5. 12. 1965	Ladislav Novák	18. 11. – 11. 12.	Sklo
5. 11. – 5. 12. 1965	František Gross	16. 12. –	Evropské umění – 20. stol. (NG)
10. 12. 1965 – 8. 1. 1966	Věra Janoušková		

Tab. 3 Návrh rozpočtu Klubu přátel Špálovy galerie.

Zdroj: Archiv NG v Praze, Návrh činnosti a rozpočtu Klubu přátel Špálovy galerie, (1969).

Příjem		Výdej	
Příspěvky členů /200 á Kčs 10/	2.000	Bulletin	8.000
Prodej grafik	50.000	Grafiky	40.000
Prodej trojrozměrných rozmnoženin	30.000	Trojrozměrné rozmnoženiny	40.000
Příspěvek Fondu	19.000	Přednášky	6.000
		Administrativa	6.000
		Porto	1.0000
	101.000		101.000

Tab. 4 Výstavní program Galerie Voršilská (Nova) na rok 1971.

Zdroj: Archiv NG v Praze, zápis výstavní rady ze dne 26. 11. 1970.

Program výstav doplněn a korigován:	
4. 1.	Konfrontace 3
4. 2.	Demartini
4. 3.	Ressel + Urbásek
1. 4.	Boštík + Kmentová
29. 4.	Jíra
27. 5.	Malich + Bednářová
24. 6.	Dobeš + Burda
29. 7.	Beran + Matasová
8. 9.	Machálek + John
30. 9.	Balcar
4. 11.	Kučerová
2. 12.	Boudník

Obrazová příloha

Seznam obrazových příloh a jejich zdrojů

Obr. 1 František Karel Foltýn, Český Krumlov, olej na plátně, 59 x 45 cm, 1959

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 28

Obr. 2 František Karel Foltýn, Rybáři, olej na plátně, 61 x 81 cm, 1960

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 29

Obr. 3 František Karel Foltýn, Výboje, olej na plátně, 73 x 50 cm, 1961

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 30

Obr. 4 František Karel Foltýn, Zdymadlo, olej na plátně, 45 x 66 cm, 1961

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 31

Obr. 5 František Karel Foltýn, Mosty, olej na plátně, 72 x 82 cm, 1962

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 32

Obr. 6 František Karel Foltýn, Krajina snění, olej na plátně, 92 x 80 cm, 1962

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 33

Obr. 7 František Karel Foltýn, ... v těkavém přelévání, v neklidu vyvěrání ospravedlněna čistota ..., olej na plátně, 100 x 200 cm, 1963

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 34

Obr. 8 František Karel Foltýn, Třetí hodina, olej na plátně, 180 x 100 cm, 1964

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 35

Obr. 9 František Karel Foltýn, Věčný návrat, olej na plátně, 110 x 96 cm, 1964

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 36

Obr. 10 František Karel Foltýn, Salome, olej na plátně, 180 x 100, 1964

Zdroj: Fotoarchiv Regionální muzeum v Kolíně

Obr. 11 František Karel Foltýn, Maličtí přicházejí, olej, koláž, plátno, 126 x 68 cm, 1965
GASK – Galerie středočeského kraje. Získáno v roce 1970. GASK O 495.

Zdroj: GASK Online sbírky <http://sbirky.gask.cz/apps/#search>

Obr. 12 František Karel Foltýn, Sedm možností ignorace času, olej, 180 x 100 cm, 1966

Zdroj: PETROVÁ 1967, Archiv výtvarných umění

Obr. 13 František Karel Foltýn, Nečekaná setkání, olej, 120 x 90cm, 1966

Zdroj: PETROVÁ 1967, Archiv výtvarných umění

Obr. 14 František Karel Foltýn, Šklebení civilizace, olej, 55 x 60 cm, 1966

Zdroj: PETROVÁ 1967, Archiv výtvarných umění

Obr. 15 František Karel Foltýn, Rok 365 nebo kterýkoliv jiný, kombinovaná technika, olej, koláž na sololitu, 49,5 x 59,5 cm, 1966

Zdroj: Národní galerie Praha

Obr. 16 František Karel Foltýn, Červené čekání, olej na plátně, 170 x 100 cm, 1966

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 37

Obr. 17 František Karel Foltýn, Hledat znovu svých sedm stínů, olej na plátně,

106 x 78 cm, 1967 Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 38

Obr. 18 František Karel Foltýn, Náhodně vytržený list z kalendáře, detail, 1967

Zdroj: Výtvarná práce, roč. 15, č. 11, 1. 6. 1967

Obr. 19 František Karel Foltýn, Divný pocit, olej na plátně, 120 x 80 cm, 1968

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 39

Obr. 20 František Karel Foltýn, Past, olej na dřevě, 60 x 60 cm, 1968

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 40

Obr. 21 František Karel Foltýn, Kout, olej na dřevě, 60 x 60 cm, 1969

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 41

Obr. 22 František Karel Foltýn, Druhý pokus (Červená hlava), olej na dřevě, 60 x 60 cm, 1969. Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 42

Obr. 23 František Karel Foltýn, Bez. názvu (Modrá hlava), olej na dřevě, 60 x 60 cm, 1969
Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 43

Obr. 24 František Karel Foltýn, Rozpomenutí, olej na plátně, 80 x 120 cm, 1977
Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 44

Obr. 25 František Karel Foltýn, Půlení motýla, olej na dřevě, 60 x 50 cm, 1977
Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 46

Obr. 26 František Karel Foltýn, Kukátko, olej na plátně, 50 x 50 cm, 1978
Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 47

Obr. 27 František Karel Foltýn, Dva světy, olej na plátně, 73 x 68 cm, 1980
Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 49

Obr. 28 František Karel Foltýn, Balada v bílé, olej na plátně, 82 x 68 cm, 1980
Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 50

Obr. 29 František Karel Foltýn, Člověk v předmětu, olej na plátně, 100 x 83 cm, 1981
Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 51

Obr. 30 František Karel Foltýn, Bod omega, olej na plátně, 162 x 92 cm, 1981
Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 54

Obr. 31 František Karel Foltýn, Návrat k zemi, olej na plátně, 100 x 83 cm, 1981
Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 55

Obr. 32 František Karel Foltýn, Aréna, olej na plátně, 110 x 89 cm, 1984
Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 62

Obr. 33 František Karel Foltýn, Úsečka, olej na plátně, 89 x 110 cm, 1984

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 63

Obr. 34 František Karel Foltýn, Dvojitý obzor, olej na plátně, 71 x 99 cm, 1989

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 75

Obr. 35 František Karel Foltýn, Zásahy, olej na plátně, 110 x 150 cm, 1991

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 78

Obr. 36 František Karel Foltýn, Vyhnanci, olej na dřevě, 94 x 70 cm, 1997

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 97

Obr. 37 František Karel Foltýn, Tvář ve studánce, olej na dřevě, 136 x 90 cm, 1999

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 107

Obr. 38 František Karel Foltýn, Plastiková dáma, olej na plátně, 70 x 45 cm, 2000

Zdroj: ŠŤASTNÝ 2005, s. 111

Obr. 39 František Karel Foltýn v expozici výstavy v Kolínském muzeu, 1964

Zdroj: FOLTÝN/TRPÁK 1997, nestr.

Obr. 40 Fotografie stejných obrazů z předešlé fotografie z roku 1964

Zdroj: Fotoarchiv Regionální muzeum v Kolíně

Obr. 41 Jan Havránek, Plastron, strukturovaná malba na kartonu, 104 x 73 cm, 1960

Zdroj: Fotoarchiv Pavel Ondračka

Obr. 42 Časopis Klíč. Publikace muzea v Kolíně 1–3/4, Kolín, 1965–1967

Zdroj: Městská knihovna Kolín

Obr. 43 František K. Foltýn, kresby, nedatováno

Zdroj: Fotoarchiv Regionální muzeum v Kolíně

Obr. 44 Pozvánka Galerie Václava Špály na dvě výstavy: skupinovou výstavu *Fotografií 7 + 7* a monografickou *František K. Foltýn*. Výstavy se konaly v období od 21. července 1967 do 27. srpna 1967. Zdroj: Archiv Národní galerie v Praze

Obr. 45 Obálka katalogu monografické výstavy děl Františka K. Foltýna ve Špálově galerii, Praha, červenec 1967. Zdroj: Archiv výtvarných umění

Obr. 46 Poznámky Jindřicha Chalupického. Pravděpodobně o prodeji děl do galerie Schwarz, se kterou často spolupracoval. Zdroj: Archiv Národní galerie v Praze

Obr. 47 Fotografie z expozice výstavy *Konfrontace I* v Galerii Voršilská (Nova). Zdroj: Archiv Národní galerie v Praze

Obr. 48 Fotografie z expozice výstavy *Konfrontace II* v Galerii Voršilská (Nova). Zdroj: Archiv Národní galerie v Praze

Obr. 49 Fotografie z expozice výstavy *Konfrontace III* v Galerii Voršilská (Nova), kterou vzhledem k uzavření galerie nakonec návštěvníci neviděli. Zdroj: Archiv Národní galerie v Praze

Obr. 50 Oboustranný dotazník o Františku K. Foltýnovi, nedatováno Zdroj: Archiv NG v Praze, fond Jindřich Chalupický, katron 19, Dotazníky k přehledu současného českého umění.

Obr. 51 František K. Foltýn, Pf k roce 1972 a grafika, kterou poslal František K. Foltýn Jindřichu Chalupickému, konec roku 1971 Zdroj: Literární archiv PNP, fond Jindřich Chalupický, přijatá korespondence od Františka Karla Foltýna

Obr. 52 Díla zastoupená na výstavě *Kupte si obraz, Půjčte si sochu* ve Špálově galerii v roce 1967. a) Adriena Šimotová, *Záznamy z Benátek 1967*, b) Zbyněk Sekal, *Ohrada*, c) Jaroslav Vožniak, *Dvojportrét* Zdroj: *Výtvarná práce*, roč. 15, č. 11, 1. 6. 1967

Obrazová příloha

Obr. 1 František Karel Foltýn, Český Krumlov, olej na plátně, 59 x 45 cm, 1959

Obr. 2 František Karel Foltýn, Rybáři, olej na plátně, 61 x 81 cm, 1960

Obr. 3 František Karel Foltýn, Výboje, olej na plátně, 73 x 50 cm, 1961

Obr. 4 František Karel Foltýn, Zdymadlo, olej na plátně, 45 x 66 cm, 1961

Obr. 5 František Karel Foltýn, Mosty, olej na plátně, 72 x 82 cm, 1962

Obr. 6 František Karel Foltýn, Krajina snění, olej na plátně, 92 x 80 cm, 1962

Obr. 7 František Karel Foltýn, ... v těkavém přelévání, v neklidu vyvěráni ospravedlněna čistota ..., olej na plátně, 100 x 200 cm, 1963

Obr. 8 František Karel Foltýn, Třetí hodina, olej na plátně, 180 x 100 cm, 1964

Obr. 9 František Karel Foltýn, Věčný návrat, olej na plátně, 110 x 96 cm, 1964

Obr. 10 František Karel Foltýn, Salome, olej na plátně, 180 x 100, 1964

Obr. 11 František Karel Foltýn, Maličtí přicházejí, olej, koláž, plátno, 126 x 68 cm, 1965

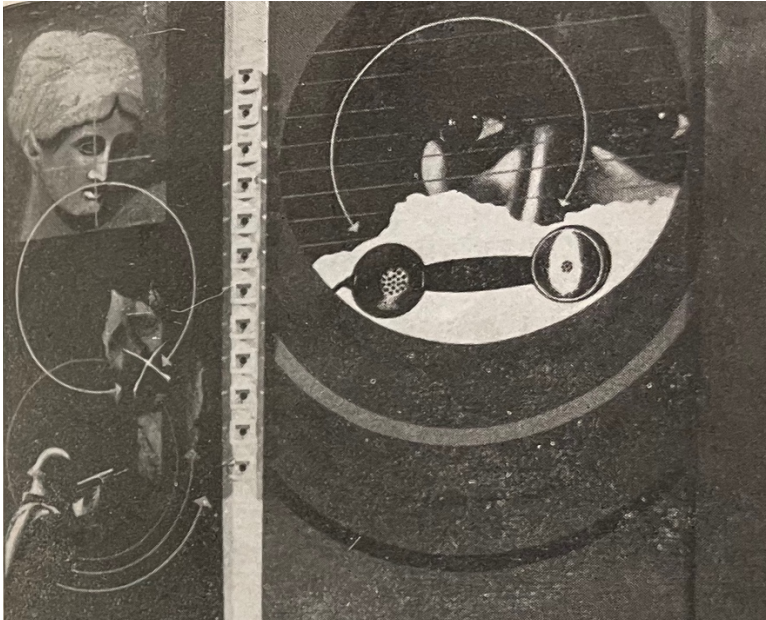
Obr. 12 František Karel Foltýn, Sedm možností ignorace času, olej, 180 x 100 cm, 1966

Obr. 13 František Karel Foltýn, Nečekaná setkání, olej, 120 x 90, 1966

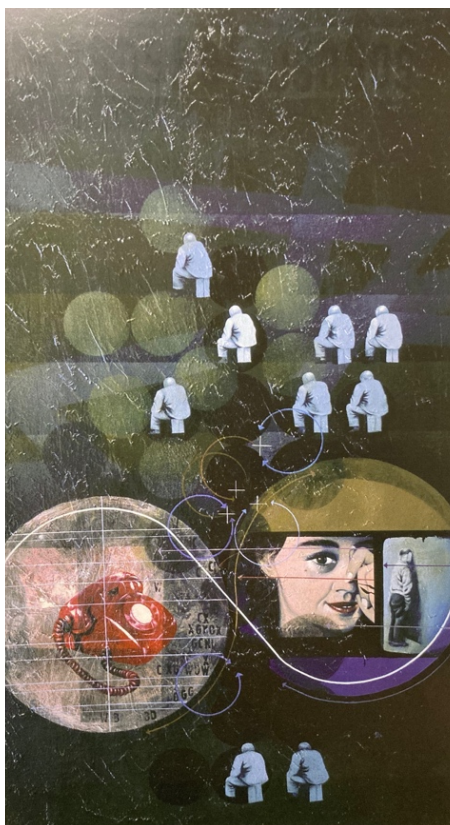
Obr. 14 František Karel Foltýn, Šklebení civilizace, olej, 55 x 60 cm, 1966

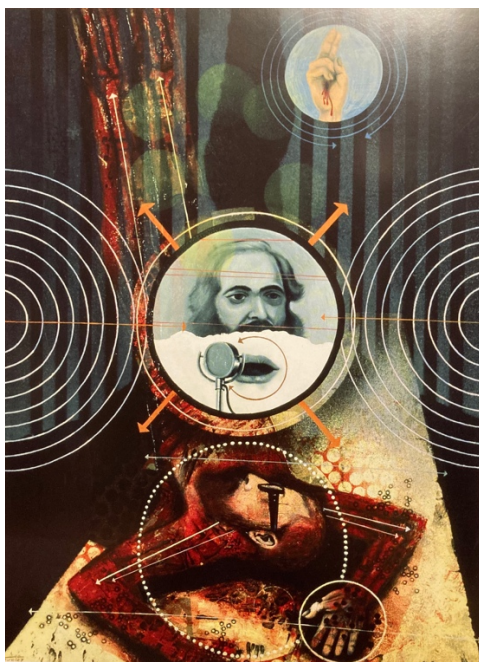
Obr. 15 František Karel Foltýn, Rok 365 nebo kterýkoliv jiný, kombinovaná technika, olej, koláž na sololitu, 49,5 x 59,5 cm, 1966

Obr. 16 František Karel Foltýn, Červené čekání, olej na plátně, 170 x 100 cm, 1966

Obr. 17 František Karel Foltýn, Hledat znovu svých sedm stínů, olej na plátně, 106 x 78 cm, 1967

Obr. 20 František Karel Foltýn, Past, olej na dřevě, 60 x 60 cm, 1968

Obr. 21 František Karel Foltýn, Kout, olej na dřevě, 60 x 60 cm, 1969

Obr. 22 František Karel Foltýn, Druhý pokus (Červená hlava), olej na dřevě,
60 x 60 cm, 1969

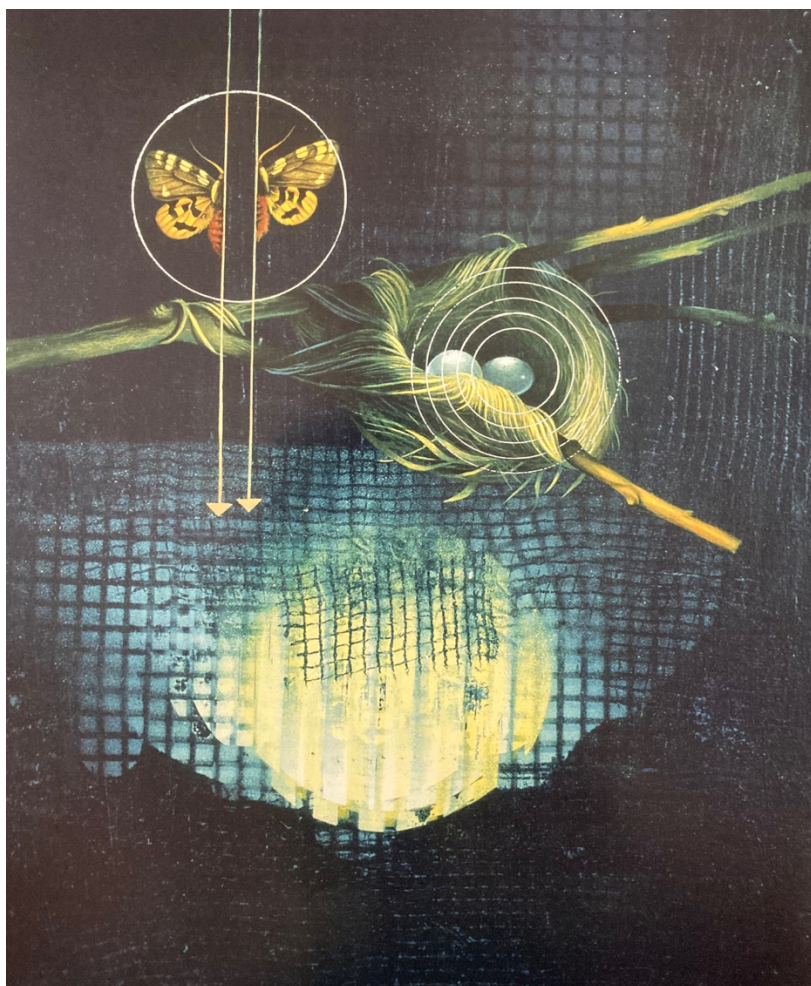
Obr. 23 František Karel Foltýn, Bez. názvu (Modrá hlava), olej na dřevě, 60 x 60 cm, 1969

Obr. 24 František Karel Foltýn, Rozpomenutí, olej na plátně, 80 x 120 cm, 1977

Obr. 25 František Karel Foltýn, Půlení motýla, olej na dřevě, 60 x 50 cm, 1977

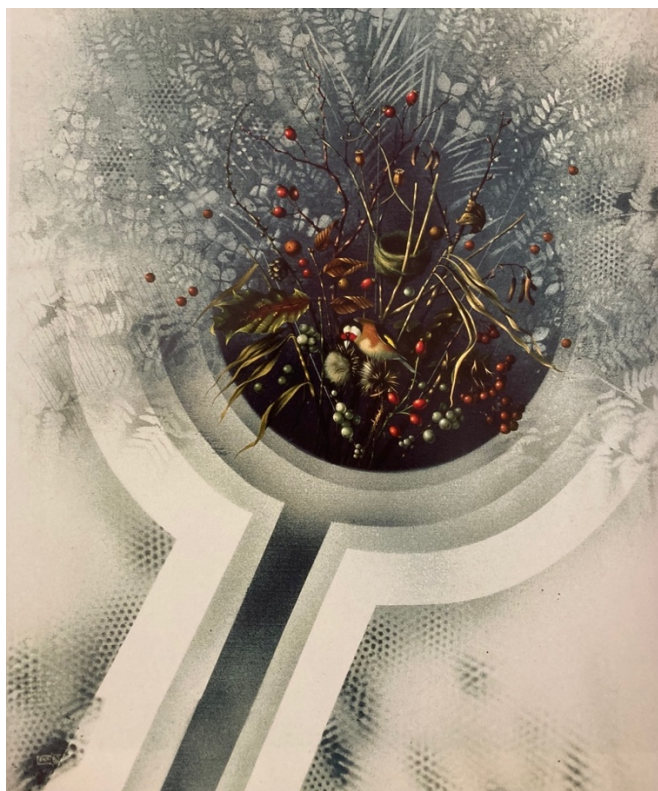
Obr. 26 František Karel Foltýn, Kukátko, olej na plátně, 50 x 50 cm, 1978

Obr. 27 František Karel Foltýn, Dva světy, olej na plátně, 73 x 68 cm, 1980

Obr. 28 František Karel Foltýn, Balada v bílé, olej na plátně, 82 x 68 cm, 1980

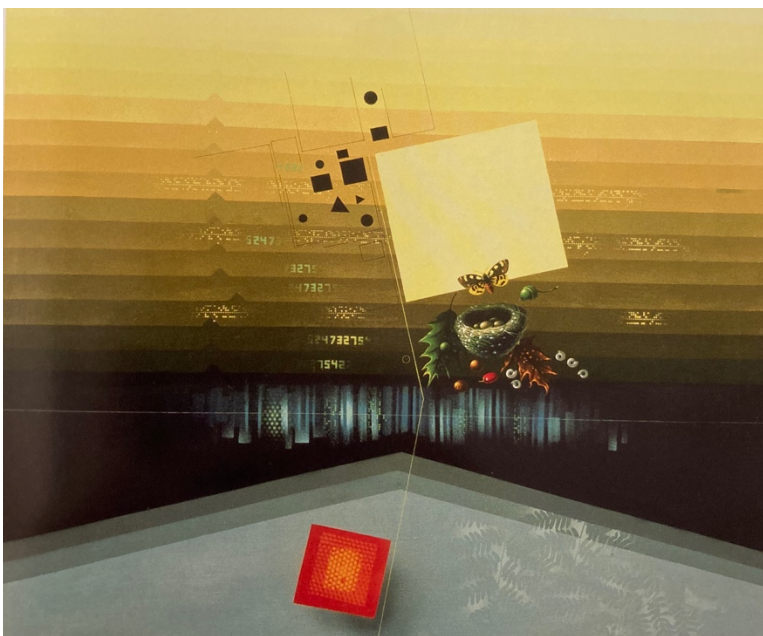
Obr. 29 František Karel Foltýn, Člověk v předmětu, olej na plátně, 100 x 83 cm, 1981

Obr. 30 František Karel Foltýn, Bod omega, olej na plátně, 162 x 92 cm, 1981

Obr. 31 František Karel Foltýn, Návrat k zemi, olej na plátně, 100 x 83 cm, 1981

Obr. 32 František Karel Foltýn, *Aréna*, olej na plátně, 110 x 89 cm, 1984

Obr. 33 František Karel Foltýn, *Úsečka*, olej na plátně, 89 x 110 cm, 1984

Obr. 34 František Karel Foltýn, Dvojitý obzor, olej na plátně, 71 x 99 cm, 1989

Obr. 35 František Karel Foltýn, Zásahy, olej na plátně, 110 x 150 cm, 1991

Obr. 36 František Karel Foltýn, Vyhnanci, olej na dřevě, 94 x 70 cm, 1997

Obr. 37 František Karel Foltýn, Tvář ve studánce, olej na dřevě, 136 x 90 cm, 1999

Obr. 38 František Karel Foltýn, Plastiková dáma, olej na plátně, 70 x 45 cm, 2000

Obr. 39 František Karel Foltýn v expozici výstavy v Kolínském muzeu, 1964

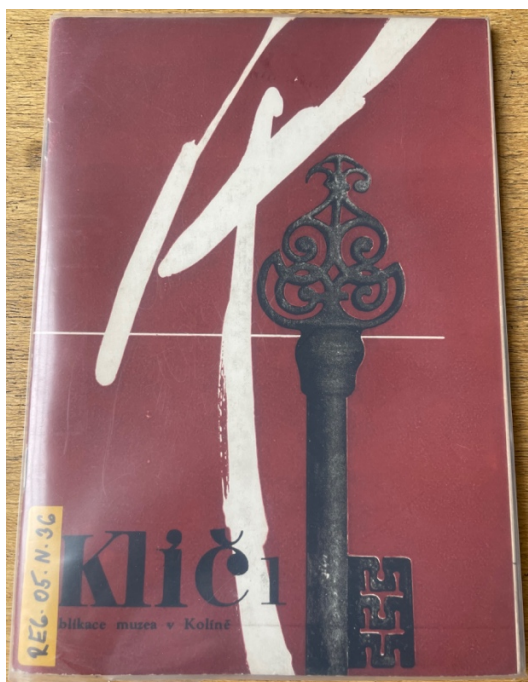
Obr. 40 Fotografie stejných obrazů z předešlé fotografie z roku 1964

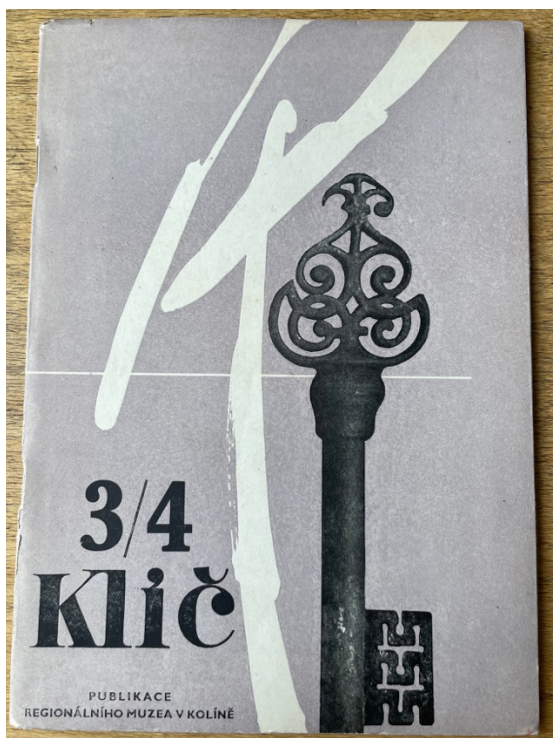

Obr. 41 Jan Havránek, Plastron, strukturovaná malba na kartonu, 104 x 73 cm, 1960

Obr. 42 Časopis Klíč. Publikace muzea v Kolíně 1–3/4, Kolín, 1965–1967

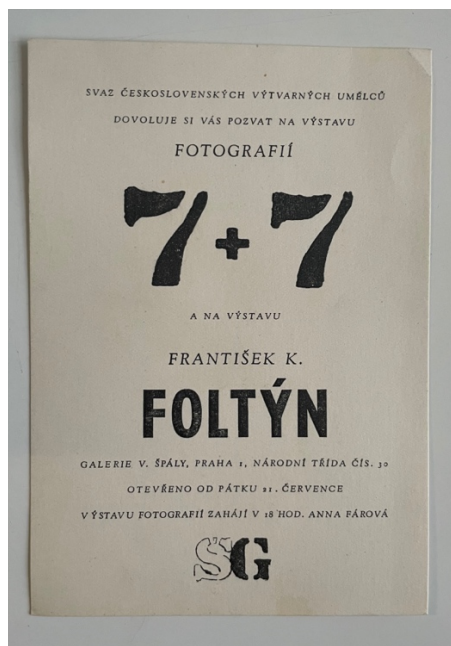

Obr. 43 František K. Foltýn, kresby, nedatováno

Obr. 44 Pozvánka Galerie Václava Špály na dvě výstavy: skupinovou výstavu *Fotografii 7 + 7* a monografickou *František K. Foltýn*. Výstavy se konaly v období od 21. července 1967 do 27. srpna 1967

Obr. 45 Obálka katalogu monografické výstavy děl Františka K. Foltýna ve Špálově galerii, Praha, červenec 1967

Obr. 46 Poznámky Jindřicha Chalupického o prodeji děl do galerie Schwarz, nedatováno

SCHWARZ
KOLÁŘ   jam 1970
projethe' až bude mít 50 vě'a'
průběh 100

JANOUSEK   červen 1969
černobílá foto + 6 díř

MALICH počátek 1970   listopad 1969
dřt - 3 měřice mal sítěn
4 barem' = 600 000 Kč
8 čbílů   koncem XI letn

KMENTORAJ'   podzim 1970

BALCAR   listopad 1969

JOUČASNA' GRAFIKA   podzim 69
ku'kily' dřt o každěm

Obr. 47 Fotografie z expozice výstavy *Konfrontace I* v Galerii Voršilská (Nova)

Obr. 48 Fotografie z expozice výstavy *Konfrontace II* v Galerii Voršilská (Nova). Na té vystavoval svá díla i František K. Foltýn. Možná je zachycen na druhé z fotografií jako první zleva. Jeho díla ale na fotografiích vidět nejsou.

Obr. 49 Fotografie z expozice výstavy *Konfrontace III* v Galerii Voršilská (Nova), kterou vzhledem k uzavření galerie nakonec návštěvníci neviděli

Obr. 50 Oboustranný dotazník o Františku K. Foltýnovi, nedatováno

* Kvějštok (na Hvoščan)
okres Uh. Hradiště

Jméno František K. FOLTÝN narozen 2.10.1937

Výtvarné školení JiP Uherské Hradiště od 1952 do 1956

Vystavuje od 1962

Kolektivní výstavy se spolkem (skupinou) od do

výstava výt. sn. kraje Kladno 1966

me. Bolešlav 66

Jiné důležité kolektivní výstavy v ČSSR

název a místo výstavy Mladí Hus rok 1966

Individuální výstavy v ČSSR i v cizině

kde Koblen rok(y) 1962, 1963, 1964, 1966

kde Kutná Hora rok(y) 1966

kde rok(y)

kde rok(y)

kde rok(y)

kde rok(y)

kde rok(y)

Souborná výstava - kde rok

kde rok

Účast na mezinárodních výstavách v cizině (nikoli československých)

rok název a místo

rok název a místo

rok název a místo

rok název a místo

rok název a místo

335/66

Československé výstavy v cizině (uveďte název, Slo-li o výstavu menší skupiny)

rok(y)	kde
rok(y)	kde
rok(y)	kde
rok(y)	kde
rok(y)	kde
rok(y)	kde
rok(y)	kde
rok(y)	kde
rok(y)	kde

Veřejné realizace

* název a místo	muzeum v Kolíně - Expozice F. Kuvshina	kdy	1964
název a místo	MUZEUM V KOLÍNĚ - expoziční bitva u Kolína	kdy	1965
název a místo	MUZEUM V KOLÍNĚ - expoziční Prácheň	kdy	1966
název a místo		kdy	
název a místo		kdy	

Ceny

	kdy
	kdy
	kdy
	kdy

Čestné tituly

	kdy
	kdy
	kdy

Pedagogická činnost - kde od do

kde	od	do
	od	do

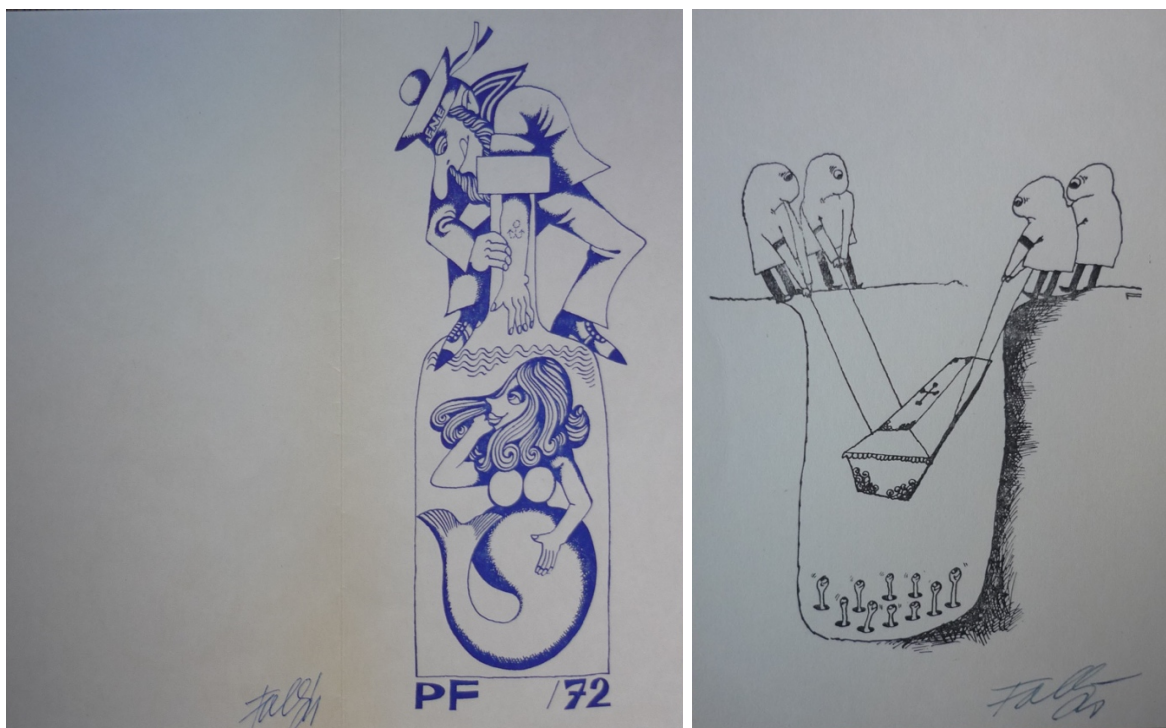
* Jiná výtvarná činnost (jaká, kdy, kde) vybrané muzeum Kolín,
(od 1964) návrhy a realizace expozic

Monografie

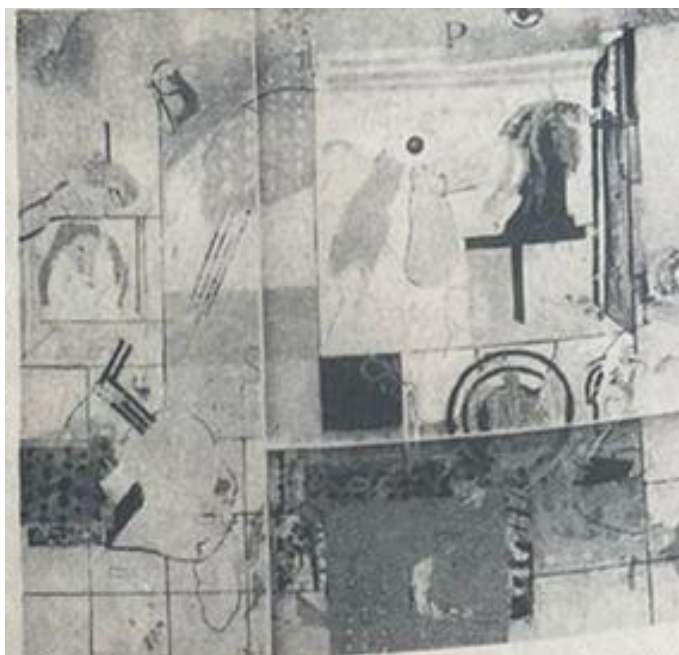
Dodatky (pokud v rubrikách nezbylo místo)

336/66

Obr. 51 František K. Foltýn, Pf k roce 1972 a grafika, kterou poslal František K. Foltýn Jindřichu Chalupckému, konec roku 1971

Obr. 52 Díla zastoupená na výstavě *Kupte si obraz, Půjčte si sochu* ve Špálově galerii v roce 1967. a) Adriena Šimotová, *Záznamy z Benátek* 1967 b) Zbyněk Sekal, *Ohrada*
c) Jaroslav Vožniak, *Dvojportrét*
a)

b)

c)

